

ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE

25
LET

Historie České bankovní asociace 1992 – 2016

Autoři

1992 – 2008 Dr. Ivan Angelis

2009 – 2016 Ing. Josef Tauber

Předmluva České bankovní asociace	4
Prehistorie (1990 – 1992)	5
První bienále (1993 – 1994)	7
Období 1995 – 1997	10
Období 1998 – 2000	14
Období 2001 – 2004	20
Období 2005 – 2008	26
Období 2009 – 2011	32
Období 2012 – 2014	37
Období 2015 – 2016	50

Předmluva

Česká bankovní asociace

Při příležitosti dvacátého pátého výročí vzniku České bankovní asociace předkládáme čtenářům touto publikací aktualizovaný příběh asociální historie.

Za 25 let své existence asociace urazila obrovský kus cesty a postupně se konstitovala jako velmi vlivná instituce s rozsáhlou expertizou a širokým zázemím, které jí poskytují její členské banky. Asociace dokázala čelit turbulentním situacím, ať už v časech konsolidace a privatizace českého bankovního systému nebo během hospodářských otřesů v tuzemské ekonomice, stejně jako je neúnavným propagátorem zásadního příspěvku bank k úspěchu ekonomiky v časech prosperity. Asociace je místem dialogu, spolupráce a hledání společných zájmů bankovní industrie. Profilovali jsme se jako partner a opinion leader a naše názory jsou nejen respektovány, ale aktivně poptávány našimi partnery.

Zásahu na tom mají v první řadě stovky expertů, kteří během čtvrtstoletí pro asociaci obětavě pracovali či pracují, ať už v jejich pracovních strukturách nebo v řídicích orgánech. Zejména jim je tato publikace určena jako poděkování za tuto práci. Ocenění a poděkování patří všem bankám, které historicky byly či jsou členy asociace. Vztah asociace a jejích členských bank je pěkný příklad win-win situace, které lze spoluprací docílit. Věřím, že se nám všem bude práce dařit takto společně i nadále.

Pavel Štěpánek, výkonný ředitel,
červen 2017

Na přelomu let 1989-1990 učinil bankovní sektor Československa rozhodné kroky přechodu od uplatňování státního monopolu v bankovním k základnímu tržnímu uspořádání, v němž banky vystupují jako podnikatelské subjekty oddělené od státu. Po právní stránce se tak stalo přijetím nové bankovní legislativy s účinností od 1. 1. 1990, jmenovitě zákonem č. 158/1989 Sb. ze dne 13. 12. 1989, o bankách a spořitelnách. Ten po čtyřiceti letech otevřel nestátním subjektům – právníkům osobám možnost založit banku. Vedle reformované Státní banky československé s její nově definovanou rolí banky centrální se tak k začátku roku 1990 etablovalo několik komerčních bank v obligatorní formě akciových společností a s charakterem univerzálních bank. V polovině roku 1990 pak již existovala řada komerčních bank (a jejich počet dále rostl), takže vyvstala mimo jiné nutnost vytvořit organismus, reprezentující jejich společné zájmy vůči státu, veřejnosti i obdobným zahraničním organizacím.

Vykročením v tomto směru byla neformální dohoda, již se dne 13. 9. 1990 devět peněžních ústavů usneslo na založení své zájmové organizace („Smlouva o založení a činnosti asociace komerčních bank, spořitelny a pojišťovny v ČSFR“). Prezidentem asociace v tomto počátečním období byl zvolen Ing. Jiří Kunert, generální ředitel a předseda představenstva Živnostenské banky, a.s.

Po dobu dvou let byla asociace neformálním seskupením bez právní subjektivity a bez zázemí vlastního pracovního aparátu. Těžiště činnosti spočívalo na bedrech prezidenta asociace a na dobrovolné aktivitě představitelů některých členských bank. Tento stav se v prudkém rozvoji tržního uspořádání ekonomiky a při rychlém růstu počtu komerčních peněžních ústavů postupně ukazoval jako omezující, a proto bylo dne 17. 6. 1992 v Brně

na shromáždění bank, spořitelny a pojišťovny, zúčastněných v neformální asociaci, rozhodnuto o institucionalizaci asociace a vytvoření příslušného pracovního aparátu.

K etablování bankovní asociace jako právně a věcně svébytného subjektu došlo v průběhu srpna až prosince 1992. Ke dni 26. 8. 1992 byla uzavřena nová zakladatelská smlouva, kterou podepsalo 23 peněžních ústavů, působících na základě bankovní licence v České a Slovenské Federativní Republice. Součástí této smlouvy byly prvopočáteční stanovky (jejichž základní pojetí je zachováno dodnes) a byla k ní připojena koncepce budování bankovní asociace.

Asociace byla zaregistrována ke dni 9. 9. 1992.

Pro historii bankovní asociace jsou důležité následující rysy. Za prvé, asociace v prvním období sdružovala nejen banky (a spořitelny), ale též pojišťovny (Českou pojišťovnu, Slovenskou pojišťovnu). Za druhé, asociace nesdružovala družstevní peněžní ústavy. Za třetí, členy asociace byly též peněžní ústavy, domicilované na Slovensku, ačkoliv asociace byla vytvářena v závěrečném období existence československé federace. To bylo mimo jiné důvodem, proč byl registrován název Bankovní asociace Praha a nikoliv podle běžných zvyklostí československá nebo, předbíhaje dobu, česká. Tento název pak přetrvával ještě řadu let, než byl změněn na Česká bankovní asociace. Z celkového počtu 28 členů k závěru roku 1992 bylo 5 slovenských. Některé slovenské peněžní ústavy si své členství v Asociaci podržely i po zániku České a Slovenské Federativní Republiky, do vzniku Slovenské asociace bank (v roce 1993) nebo i po určitou dobu déle.

Období srpen až říjen 1992 bylo ve znamení cíle aktivity k zabezpečení základních funkcí nově vzniklé organizace. Byly učiněny kroky k personálnímu obsazení asociace (v prvopočátku fungoval sekretariát asociace ve třech pracovnících), kterého ve schváleném rozsahu šesti pracovníků bylo dosaženo v pololetí roku 1993. Bylo vykonáno vše nezbytné k uvedení asociace do struktury vztahů v ekonomicko-finanční sféře (ČNB, ekonomická ministerstva, odborné vzdělávání, sféra finanční bezpečnosti, první zahraniční kontakty).

První valné shromáždění členů asociace po její registraci se konalo ve dnech 14. – 15. 10. 1992 v Moravanech nad Váhom. Klíčové body jeho jednání byly příznačné pro první etapu budování asociace a byly následující:

- první rozpočet asociace (na rok 1993 – ve výši zhruba 6,5 mil. CZK, při rovnováze příjmů a výdajů);
- zřízení prvních dvou komisí asociace (pro finanční/bankovní bezpečnost a pro vzdělávání);
- kroky ke zviditelnění asociace: zápisy do světového bankovního adresáře POLK, vydání první cizojazyčné útlé brožury s daty o bankovníctví ČR a SR a o bankovní asociaci;
- program mediálních kontaktů a vystoupení;
- záměr vytvořit poradní orgán složený z představitelů bank a jednající v deliberační rovině o národohospodářských otázkách a strategii podnikových bankrotů s představiteli vlády;
- doporučení pro modelování statutárních orgánů bank (manažerské/akcionářské pojetí apod.);
- názory na aktivitu asociace ve věcech legislativy, profilování bankovního dohledu a reportingové povinnosti bank vůči centrální bance.

Pokud jde o institucionální a zájmové profilování asociace, vyplynulo ze stanov a debat v této jejich podobě:

Organizační a institucionální rysy:

- asociace je dobrovolným sdružením právnických osob; nebylo tedy zvoleno komorové uspořádání s povinným členstvím, pro něž by muselo být prosazeno zakotvení v zákoně o bankách; z úpravy právní (zákon č. 21/1992 Sb., o bankách) a ze stanov vyplývala možnost řádného členství pro akciové společnosti, podnikající v bankovníctví a pojišťovníctví na základě příslušných oprávnění, vydaných československými a později českými regulátory; tatáž možnost platila od prvopočátku též pro pobočky zahraničních bank, domicilované v ČR a podnikající v souladu s pravidly zákona a regulátora;
- byly rozlišeny tři kategorie členství: zakladatel – řádný člen (vyhrazeno pro peněžní ústavy, které v prvním kroku sjednaly zakladatelskou smlouvu z 26. 8. 1992); řádný člen (pro každou právnickou osobu, podnikající v bankovníctví nebo pojišťovníctví na základě příslušného povolení, která se o řádné členství uchází a je jí podle stanov poskytnuto); přidružený člen (pro právnické osoby, splňující podmínky řádného členství, které se však ucházejí pouze o členství přidružené a jsou jako takové podle stanov přijaty; to se později první novelizací stanov v dubnu 1996 rozšířilo i na právnické osoby – nebanky, podnikající v oblasti navazující či úzce spjaté s bankovníctvím, v nichž mají členské banky

vlastnický podíl nejméně 50 %). Ke dni 30. 6. 1994 měla asociace celkem 38 členů, z toho 5 členů přidružených; ve všech případech šlo o banky nebo pojišťovny; po rozdělení federace pak slovenské ústavy až na jednu výjimku přeměnily své členství na přidružené; totéž učinili oba členové – pojišťovny; rozšíření možnosti přidruženého členství na nepeněžní instituce přivedlo v druhé polovině 90. let mezi členy tři z nich: Bankovní institut, a.s., I.S.C. MUZO, a.s. a ALL IN, a.s.);

- rozhodovací pravomoci (tj. pasivní a aktivní volební právo, členství v prezidiu a dozorčím výboru) byly vyhrazeny členům – zakladatelům a řádným „plným“ členům; přidružení členové měli právo přítomnosti a vystupování na jednáních valných shromáždění, členství v odborných komisích a samozřejmě využívání informačních a jiných výstupů asociace;
- hlasy byly rozděleny podle zásady jeden člen (zakladatel nebo řádný „plný“ člen) = jeden hlas (tedy nikoliv podle principu vážení např. podle bilanční sumy nebo počtu zaměstnanců);
- předmět činnosti asociace byl a je ve stanovách formulován široce a poměrně obecně – jak je obvyklé; zahrnuje zastupování a prosazování společných zájmů členů vůči parlamentu, vládě, dalším orgánům exekutivy, České národní bance; dále vůči zahraničí včetně zastoupení asociace v příslušných mezinárodních orgánech a organizacích; dále obsahuje shromažďování a zprostředkování informací o členech a jejich obchodních činnostech; prezentaci role a zájmů bankovníctví vůči veřejnosti mj. prací s médií; působení ke standardizaci postupů v bankovníctví, k vytváření odborných uzancí a napomáhání nezbytnému přizpůsobení reglementačním podmínkám EU. *Praktická činnost asociace rychle přivedla na světlo citlivou otázku hranice zasahování asociace do záležitostí komerční povahy; via facti a interpretací ducha stanov se dospělo k respektování zásady, že do otázek ryze obchodní povahy, jako na příklad rozložení sítě obchodních míst, nabídek spektra produktů a služeb a podobně – vůbec už nemluvě o otázkách úrokové či poplatkové politiky – asociace nezasahuje. Tento přístup přispěl k tomu, že nedocházelo ke konfliktům mezi členy a že nebyla zavdána příčina ke kritice z hlediska pravidel ochrany hospodářské soutěže, a to ani při rozsáhlém šetření tří největších bank Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže v letech 2004-2005.*
- pro krytí nákladů činnosti asociace byl přijat poměrně jednoduchý a podle dlouhodobého fungování patrně optimální model rozpočtového mechanismu: ve stanovách byla předepsána zásada dodržování rovnováhy mezi příjmy a výdaji; výše rozpočtu se odvíjela od vymezení konkrétních aktivit a vyčíslení nákladů na ně, které byly předem schváleny členským plénem asociace.

Témata strategické zájmové angažovanosti asociace zahrnovala především:

- **formování operativních vztahů k České národní bance:** nejprve se jednalo o oblast povinného poskytování údajů centrální bance (reporting) a o pravidla kapitálové přiměřenosti, likvidity a úvěrové exponovanosti;
- **příprava kodexu bankovní etiky;**
- **standardizace bankovních technik;**
- **odborné vzdělávání a výcvik v oblasti bankovníctví;**
- **příprava a ustavení vzdělávacího zařízení bank – Bankovního institutu** jakožto ústavu vlastněného a řízeného komerčními bankami a Českou národní bankou;
- **prosazování vlivu na legislativu týkající se bankovníctví:** prvními kroky v tomto směru byly příprava a předložení (ČNB, ministru financí a parlamentní Komisi pro bankovníctví) analýzy a koncepce zákona o bankách, náčrt paragrafovaného znění zákona o hypotečním bankovníctví a jednání o zamýšlené úpravě zákona o platebním styku.

Podstatná část aktivit bankovní asociace se uskutečňovala ve **vztahu k České národní bance**. Z větší části se jednalo o kontakty neformalizované, vedené tzv. na pracovní úrovni. Tímto způsobem se asociaci dařilo celkem účinně prosazovat široký rejstřík zájmů bank zejména v oblasti pravidel bankovní obezřetnosti a povinného poskytování údajů. Jiným námětem byla jednání ve věci „Minimálních požadavků na auditorské zprávy bank“. Specifickou záležitostí období 1993/1994 bylo též jednání bankovní asociace s ČNB a Hospodářskou a obchodní komorou v otázce

notifikace přístupu k novele mezinárodních pravidel dokumentárního akreditivu, přijaté Mezinárodní obchodní komorou v Paříži (s významným přispěním ČSOB). V této a některých dalších záležitostech (viz ještě dále) bankovní asociace musela substitovat nepřilíživý přístup orgánů vlády v periodě určitého vaku mezi hranicemi odpovědností státních, resp. vládních autorit na straně jedné a soukromoprávních subjektů na straně druhé.

Přijetí **kodexu bankovní etiky** bylo jedním z prvních úkolů, které si bankovní asociace vytkla. Jeho text byl připraven sekretariátem asociace a bylo při tom využito poznatků ze srovnávací analýzy obdobných dokumentů bank v řadě zemí rozvinutého bankovníctví. Ve své původní podobě, bankami schválené a v roce 1993 publikované, byl jedním z prvních, ne-li vůbec prvním kodexem podnikatelského chování v České republice. Zahrnoval obecné zásady chování bank, vztahy pracovníka k bance, v níž je zaměstnán, vztahy pracovníka banky ke klientele a vztahy bank navzájem. Vedle ve světě zavedených pravidel kultivovaného bankovníctví (důvěrnost, rovnost a poučenost při jednání, obezřetnost, rovnost podmínek a zacházení, korektnost jednání pracovníků banky, loajalita k bance a v klientských vztazích, zdvořilost, nestrannost atd.) se – do jisté míry jako reflexe možných či existujících třecích ploch v našem bankovníctví – v kodexu objevila pravidla, reagující na problém přijetí pracovníka, který z banky odešel po případném etickém poklesku, bankou jinou a pravidla, snažící se prosadit co do formy střízlivou a věcně vedenou publicitu a reklamu, nenarušující prestiž a důvěryhodnost bankovního sektoru a nestavějící do špatného světla konkurenční peněžní ústav. Od svého prvního uvedení se v průběhu let kodex

bankovní etiky poměrně značně pozměnil a v roce 2005 byl pře-
tvořen do Standardu bankovních aktivit č. 19. Dodržování pravidel
Kodexu bankovní etiky se již od okamžiku jeho přijetí stalo
součástí závazků, které na sebe členské banky braly svým vstu-
pem do asociace.

Činnost asociace v oblasti **standardizace bankovních technik**
se rozvinula později v letech 1996–1997.

Ve shodě se svými prioritami se asociace v roce 1993 a první
polovině roku 1994 angažovala v **založení Bankovního institutu**.
V přípravné fázi, vedené sekretariátem asociace, bylo nutno poradit
si s řadou ne vždy snadných úkolů: kromě vymezení profilu ústavu
(tj. náplň práce, personální obsazení; právní forma a financování;
převzetí Bankovního institutu ČNB) bylo nutné překlenout
nestejnost zájmů jednotlivých bank (malé banky měly silný zájem
na vzniku ústavu, avšak omezené možnosti financování; velké
banky vesměs disponovaly svými vlastními vzdělávacími zařízeními
včetně poměrně náročného vybavení a byl zde tudíž problém
konkurence, resp. souběhu), získání bank k investičnímu vstupu
do Bankovního institutu, který měl formu akciové společnosti;
požadavek finanční soběstačnosti Institutu atd. Založení se podařilo
připravit a zakladatelské dokumenty byly podepsány 24. 1. 1994.
Bankovní institut založilo dvacet bank a Bankovní asociace. V roce
1994 byla zahájena vlastní vzdělávací činnost Bankovního institutu.

Silný důraz na otázky odborné kvalifikace a školení se zrcadlil
i v řadě dalších činností bankovní asociace, resp. jejího sekreta-
riátu. Byly zprostředkovávány účasti pracovníků bank ve vzdělá-
vacích akcích v zahraničí – na příklad v každoroční Mezinárodní
letní bankovní škole (International Summer Banking School
– pořádané každý rok v jiné zemi s vyspělým bankovníctvím) či
v kurzech „Banky a financování mezinárodního obchodu“ nada-
ce Giordano dell'Amore, Milano nebo kurzy ING Bank atd. Byly
uspořádány desítky odborných seminářů na půdě asociace a od-
borní pracovníci proslovili nemalý počet odborných přednášek
o různých aspektech bankovníctví na akcích a při příležitostech,
organizovaných jinými institucemi.

Postupem času se zcela do popředí dostala **oblast legislativy
a bankovní regulace**. Prioritou činnosti bankovní asociace proto
je právní a reglementační infrastruktura a snaha působit na takové
její formování, které umožní bankám prosperovat a patřičně
plnit roli, která jim v ekonomice náleží. Za období od poloviny
roku 1994 do poloviny roku 1995 se asociace již mohla vykázat
hmatatelnými výsledky v této oblasti. Uplatnila svůj vliv přede-
evším na tzv. malou novelu zákona o bankách, a to na vytvoření
a vložení do znění zákona zcela nové deváté části, která založila
nový systém ochrany vkladů, tj. pojištění vkladů fyzických osob
Fondem, financovaným ze zdrojů bank a nahrazující vakuem,
které vyplývalo ze zániku ustanovení § 12 (o ručení státu za vklad-
y u státních peněžních ústavů) zákona č. 158/1989 Sb., o ban-
kách a spořitelnách. Intenzivně se v tomto období asociace an-
gažovala rovněž ve věci zákonné úpravy bankovního tajemství,
kde se zasazovala za jeho přísné pojetí (víceeměně v konceptu,
použitím ve švýcarské bankovní legislativě od roku 1934). Toto
přísné pojetí spočívalo nejen v poměrně široké formulaci před-
mětu bankovního tajemství, ale i ve snaze nerozšiřovat příliš pole

výjimek, tj. případů a subjektů, v jejichž prospěch bylo možné
bankovní tajemství prolomit.

Prakticky to znamenalo zabývat se širokou škálou souvisejících
zákonů – od občanského či obchodního zákoníku a zákona
o správě daní a poplatků až po trestní řád – a prosazovat v nich
stanoviska bankovní komunity. Dalšími tématy zákona o ban-
kách, v nichž se vydatně angažovala asociace, byla též ustanove-
ní o složení statutárních orgánů a dozorčích rad bank a o poža-
davicích na jejich členy, kde se odehrála cílá polemika o přesnou
a jednoznačnou formulaci nepřipustnosti souběhu členství ve
statutárních a dozorčích orgánech bank a jiných právnických
osob. Předmětem analytické i přesvědčovací činnosti asociace
byl však na příklad i jeden z elementárních bodů zákona o ban-
kách – definice vkladu.

Kromě prací na novelizaci zákona o bankách se asociace aktivně
podílela na přípravě návrhu zákona o hypotečním bankovníctví
v rámci pracovní skupiny ČNB, vedené viceguvernérem J. Vítem
i ve vlastní interní ad hoc pracovní skupině. Výsledný návrh záko-
na nebyl přijat poradou ekonomických ministrů vlády ČR s pou-
kazem na to, že problém může být řešen „začleněním nezbytných
dodatečných podmínek ČNB při udělování bankovních licencí“.

V menším rozsahu se asociace angažovala ve věci zásad oceňo-
vání majetku v souvislosti s návrhem zákona o oceňování, k defi-
nici investic v devizovém zákoně a ke standardnímu znění mezi-
státních dohod o podpoře a vzájemné ochraně investic.

Pokud jde o daňovou legislativu, bylo úsilí asociace neseno spí-
še snahou zlepšit a sjednotit interpretaci a aplikaci zákonů, než
přímým působením na tvorbu zákonů ve vládě a parlamentu.
Nejvýznamnější aktivitou v této sféře byla jednání s ministrem
financí a šéfy příslušných odborů o sjednocení praxe finančních
úřadů při vyžadování informací, chráněných jinak bankovním ta-
jemstvím, podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků
(jmenovitě § 34 tohoto zákona).

Významnou okolností pro možnost bankovní asociace působit
na kvalitu zákonů, upravujících bankovníctví i širší finanční sféru,
bylo členství odborníků z bankovníctví ve Stálé komisi Poslanec-
ké sněmovny pro bankovníctví. V počátcích své existence, tj. od
svého vzniku začátkem roku 1993 za předsednictví K. Ledvinky
po dobu zhruba čtyř let byla Komise otevřena i pro členství od-
borníků – neposlanců. V tomto období byli jejími pravidelnými
členy, kromě devíti poslanců, též představitelé ČNB (guvernéř
J. Tošovský), Ministerstva financí (J. Špička), finanční a bankov-
ní odborníci – činitelé bankovní asociace, jmenovitě J. Velek,
R. Salzman, M. Kohoutek, St. Labounek, I. Angelis, poté na ad
hoc základě J. Kunert, J. Klupal.

Vysoká zainteresovanost bank v legislativním procesu motivovala
vznik právní komise jakožto třetí z odborných komisí asociace,
a to dnem 29. 11. 1993.

Specifickou záležitostí, která byla reflexí na nesnadnou aktuální
situaci v oceňování žadatelů o bankovní úvěry a již bylo v roce
1994 věnováno značné úsilí asociace, bylo vytvoření meziban-

kovního clearingového systému informací o úvěrech. K vytvoření informačního systému na ochranu úvěru, resp. signalizaci špatných klientů, bylo shromážděno šest projektů, a to jak původních, tak zahraničních, nabízených k přistoupení. Prezidium asociace zaujalo pragmatický postoj a doporučilo podporovat přístup bank k systému FIPOK, který již byl založen několika z největších členských bank asociace a který poměrně dobře odpovídal konkrétním okolnostem na českém finančním trhu.

Asociace jako nově vzniklá instituce vyvolávala zájem různých jiných subjektů buď do jisté míry ovlivnit její profilování zvenčí, nebo alespoň vyzískat něco pro sebe. Tyto náměty byly přirozeně nejsvéráznější v samotných počátcích profilování asociace.

Jednou z průběžných priorit činnosti asociace navenek, vyžadovanou prezidiem, bylo zviditelnění asociace v odborné i všeobecné veřejnosti. V tomto ohledu postupovala asociace několika směry. Vydání prvních profesních publikací (též v cizojazyčné podobě) bylo již zmíněno. Jiným směrem bylo navázání profesních kontaktů s bankovními asociacemi zejména v Evropě

Součástí zviditelňování asociace byla též inaugurace reprezentativních prostor asociace ve 2. patře budovy sídla asociace dne 20. 1. 1993 za účasti některých ústavních činitelů, guvernéra a dalších představitelů České národní banky, představitelů bank a dalších finančních institucí, členů zastupitelských úřadů některých zemí v Praze atd.

1992 (říjen) -1994 (říjen):

Personálie

Prezidium a vedoucí sekretariátu Asociace:

Jan Velek (Creditanstalt) – prezident

Vladimír Horváth (Slovenská poisťovňa)

Arnošt Klesla (Banka Bohemia)

František Kopřiva (Citibank)

Jiří Kunert (Živnostenská banka)

Ludovít Pósa (Slovenská poľnohospodárska banka)

Richard Salzmann (Komerční banka)

Ivan Angelis (generální tajemník – ex officio)

Dozorčí výbor:

Milan Vrškovský (Tatra banka) – předseda

Miloslav Kohoutek (Česká spořitelna)

Rudolf Král (Pragobanka)

Josef Mudrík (Všeobecná úverová banka)

Alfred Šebek (Poštovní banka)

Období 1995 – 1997

Vývoj asociace a charakteristické směry její angažovanosti.

V polovině 90. let se bankovní sektor dostal do nesnadné situace. Řada jevů, souvisejících s prudkými a zásadními přeměnami ekonomicko-finančního terénu v letech 1990-1993, vyústila do těžké poruchy návratnosti finančních prostředků. Zjednodušenou ilustrací tohoto problému byl vzestup objemu tzv. klasifikovaných úvěrů a půjček. Na počátku roku 1993 jejich objem v portfoliu bank činil zhruba 45 mld. CZK, na začátku roku 1995 přibližně 290 mld. CZK a v polovině roku 1996 bezmála 340 mld. CZK. Centrální banka proto uvedla v život stabilizační a konsolidační program, v jehož rámci především konsolidační program II byl zaměřen na menší banky. Nicméně problémy mnohých menších bank – avšak nejenom jich (viz na příklad Agrobanka, pátá největší banka v zemi) – byly takové, že řada z nich zmizela z trhu. Souhrnně řečeno, po letech vítálního a do jisté míry extenzivního růstu bankovního terénu došlo ke zlomu a redukci. Jestliže v letech 1990-1995 vzrostl počet aktivně fungujících držitelů bankovních licencí (tj. bank a poboček zahraničních bank) z 5 na 56, v období 1995 až 2002 se jejich počet snížil na 37. Na tomto počtu se ustálil. S tímto vývojem, třebaže jej nemohla ovlivnit či do něj jakkoliv zasáhnout, byla konfrontována i asociace. Mimo jiné tím byl ovlivněn vývoj počtu členů (třebaže ten byl výslednicí i jiných vlivů, např. vzestupu počtu poboček zahraničních bank či protisměrně trendem koncentrace, fúzí a akvizicemi). Po svém založení měla asociace 28 členů; jejich počet rostl do roku 1995, takže na přelomu let 1995/1996 měla asociace 51 členů. Později, pod působením výše naznačených vlivů, klesal počet na 43 členů.

Angažovanost asociace v období 1995-1997 se orientovala zejména na:

- **napojení se na činnost Evropské bankovní federace (EBF – European Banking Federation);**
- **masivní nárůst činností, spojených s adaptací na pravidla a standardy Evropské unie;**
- **prosazování vlivu na legislativu, dotýkající se bankovního sektoru** jako trvalý úkol; vedle zákona o bankách, který prodělával sérii novelizací, se do popředí dostala legislativa proti legalizaci výnosů z trestné činnosti („praní peněz“) a úsilí o vytvoření konsistentnějšího právního rámce pro veškeré finanční podnikání, který by odstranil nestejně právně-regulační režimy různých oborů finančního podnikání;
- **vytváření nového modelu vztahů se slovenskými bankami (s odstupem po rozdělení ČSFR a po rozběhu činnosti Slovenské bankovní asociace);**
- **rozšíření agendy asociace o některé nové oblasti – zejména daně a finanční bezpečnost bank a některé další.**

Vztah k Evropské bankovní federaci byl založen na přelomu let 1994-1995. Jednáním byl dohodnut členský status coby člen korespondent, shodně s ostatními členy ze střední a východní Evropy, podmínky členství, kdy členské příspěvky od členů-korespondentů nebyly v devadesátých letech dočasně vyžadovány a tzv. secondment, tj. formální podpora přihlášky při přístupovém jednání k EBF některým z etablovaných členů (sjednán s Belgickou bankovní asociací). Přihláška Bankovní asociace do EBF byla projednána Výkonným výborem EBF dne 24. 2. 1995 a od tohoto data lze považovat vztah BA k Evropské bankovní federaci

za založený. Plným členem se asociace stala dnem vstupu České republiky do Evropské unie.

S tím, jak se vyhraňovalo směřování České republiky k plnohodnotnému včlenění do Evropské unie, zesilovala v Bankovní asociaci činnost, která měla za cíl vyhovět nezbytné adaptaci bankovní sféry na právní režim, pravidla a standardy Evropské unie (*acquis communautaire* v nejšířším slova smyslu). Prakticky šlo jednak o působení v legislativní sféře (stimuly k přijetí zákonů, vyžadovaných *acquis* a adaptace stávajících na podmínky EU, jednak o působení na postupy v bankách, odpovídající standardu EU). V první oblasti se asociace velmi intenzivně od roku 1996 angažovala působením na kultivaci zákona o bankách, a to ve dvou hlavních liniích: jednak prosazováním větší koherence právní regulace finančního trhu a jeho aktérů jako celku, jednak podporou harmonizace s právním režimem EU. Asociace přitom spolupracovala též s akademickými kruhy (např. s prof. Dědičem atd.). Do relativně závěrečné fáze dospěla příprava harmonizovaného zákona o bankách v roce 2001.

Silná angažovanost asociace ve sféře legislativy nebyla motivována pouze zájmem na nezbytné harmonizaci, ale v nemenší míře **zainteresovaností bank na kultivaci právního prostředí, v němž se jejich podnikání pohybuje. Úsilí bank a bankovní asociace v prosazování vlivu na legislativu, formující finanční podnikání, není také specifíkem pouze určitého omezeného období fungování asociace, ale prolíná její činností od založení do dneška.**

Popsat všechny kroky, které byly činěny a situace, které v této oblasti nastaly, násobně přesahuje rámec této historické exkurse. Vyčnívajícím rysem legislativní kasuistiky, je případ náhrad pohledávek z vkladů při insolvenční banky, prováděných modifikacemi zákona cestou přechodných ustanovení pro každý jednotlivý případ. Tento přístup vyústil v to, že odškodnění klientů z titulu pohledávek z vkladů se prakticky ve všech případech insolventních bank uskutečňovalo na základě přechodných ustanovení, včleněných do zákona o bankách *ex post* a nikoliv podle regulérní úpravy v § 41a dále v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách.

Angažovanost asociace v harmonizaci práva s *acquis* se dále týkala legislativy, postihující „praní špinavých peněz“ (příprava zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti), legislativy, upravující oblast investování atd. Od asociace vyžadovala tato aktivita nemalé nasazení, neboť pro svůj právní status neměla možnost být zařazena do seznamu oficiálních připomínkových míst. Zákonodárná činnost především ministerstev musela být tudíž pečlivě sledována, aby asociace neoficiální cestou, někdy s využitím ČNB jako oficiálního připomínkového místa, mohla uplatnit svá stanoviska.

To se týkalo mimo jiné legislativy, upravující investice a kapitálový trh, kde asociace uplatnila řadu připomínek zvláště k úpravě činnosti depositáře (část 8 zákona o investičních společnostech a investičních fondech), oprávnění investičních společností vy-

dávat dluhopisy, zavedení tzv. požitkového listu jako nové formy cenného papíru atd. Šíře aktivity asociace v otázkách legislativy se značně rozrůstala a překročila hranice bankovního a finančního zákonodárství v úzkém slova smyslu – v té době na příklad do oblasti zákona o oceňování, zákona o dražbách mimo exekuci atd.

Reakcí asociace na požadavek harmonizace českého práva a regulace s EU bylo také vytvoření a činnost Komise pro evropskou integraci (ustavena v druhém pololetí 1996). Její počáteční aktivita se soustředila na zprostředkování informací o směrnicih EU týkajících se finanční sféry a obsažených v tzv. Bílé knize o přípravě přidružených zemí střední a východní Evropy na integraci do vnitřního trhu Evropské unie. Z ní byly odvozovány sondy do české legislativy z hlediska souladu s právem EU a popudy pro úpravy v českých zákonech. V souvislosti s přijetím České republiky do EU začala být evropská legislativa a evropská témata sledována a zpracovávána příslušnými odbornými komisemi asociace a speciální komise pro EI byla zrušena.

Postavení slovenských bank v Bankovní asociaci se pod vlivem rozdělení ČSFR dnem 1. 1. 1993 začalo postupně přetvářet. Asociací byla zvolena varianta postupné změny. Ta, spočívala v zachování členství slovenských bank, které byly členy asociace před 31. 12. 1992, a v postupné vzájemné dohodě uskutečňované změnou formy členství na přidružené. S nově vzniklou Slovenskou asociací bank byla uzavřena dohoda o spolupráci s tříletou platností, která upravovala vzájemné kontakty a byla před vypršením své platnosti modifikována novou dohodou, navrženou ve vzájemné shodě obou asociací na přelomu let 1995-1996. Členství slovenských bank v asociaci se postupně snižovalo až do roku 2000, kdy je ukončili poslední dva členové. V letech následujících po rozdělení československé federace se po určitou dobu konala společná setkání představitelů obou asociací, například v Hodoníně a Trenčíně v polovině devadesátých let a ještě v letech 2001-2003 ve Znojmě a Bratislavě.

Agenda bankovní asociace a její obsluha sekretariátem asociace se v letech 1995-1997 dále značně rozrostla. Významnou změnou byl především nárůst zájmu o daňové otázky. Z tzv. operativní skupiny pro daně vznikla v březnu 1995 Komise daňová jako v pořadí čtvrtá komise asociace a později přibyla rovněž její odborná podpora ze strany sekretariátu asociace. Pro problematiku bankovní/finanční bezpečnosti, k níž byla již v říjnu 1992 ustavena Komise jako jedna ze dvou prvních komisí asociace a jako jediná, která od roku 1992 existuje dodnes; byla v rámci schváleného počtu pracovních míst v sekretariátu vyčleněna dvě specializovaná místa počínaje pololetím 1995. Do sestavy komisí asociace přibyla v roce 1995 ještě Komise pro hypoteční obchody a stavební spoření, v roce 1997 Komise pro evropskou integraci, Komise pro společné projekty bank a Komise pro platební styk a platební instrumenty. V závěru roku 1997 tak do struktury Bankovní asociace patřilo již osm komisí a rovněž Vědecké grémium, které bylo ustaveno v roce 1997 jako akademický sbor.

V popisovaném období 1995-1997 přinášel „běžný“ chod věci řadu otázek, v nichž musela asociace významně zapůsobit, třebaže nebyly výslovnou součástí konkretizace strategických témat. Jedním z nich byla na příklad agenda poskytování informací o klientech v daňovém řízení; podle zákona o správě daní a poplatků byly banky povinny tyto informace podávat na výzvu daňových úřadů, avšak poměrně obecná dikce zákona v této otázce a jeho naprosto nestejnorodá interpretace daňovými úřady vytvořila značnou a nerovnoměrně rozloženou zátěž pro banky v rozsahu desítek tisíc dotazů, a pokud jde o náklady bank, desítek milionů CZK. Specifickým aspektem v této souvislosti bylo rovněž respektování § 38 Zákona č. 321/1992 Sb., o bankách, týkajícího se bankovního tajemství a v širším kontextu později i ustanovení Zákona o ochraně osobních údajů. Úsilím asociace vnést do této oblasti jasnější pravidla se podařilo dovést věc k přijatelnému závěru. Angažování se asociace však mělo širší záběr, zahrnující též působení na legislativu, jmenovitě na precizní formulaci výjimek z povinnosti zachovávat bankovní tajemství. Samostatnou otázkou přitom je „celosvětový“ vývoj nazírání na institut bankovního tajemství, které se od jeho chápání jako jednoho z klíčových pilířů bankovního historicky posunuje k jeho erozi a odmítání.

Do počátku popisovaného období spadá také problém pokusů o tzv. nepřátelské převzetí některých bank investiční společností Motoinvest (propagované marketingovým sloganem „III. vlna privatizace“). V prezidiu asociace se podařilo dosáhnout obecně sdíleného odmítavého postoje k této aktivitě. Asociace v této věci veřejně vystoupila s odmítavým prohlášením, jehož ostřejší dílky však narazila na problém nestejně intenzivního zájmu jednotlivých bank v této otázce, čímž bylo bohužel demonstrováno, že i sdílení zájmů bankovní komunity jako celku má své meze. Svou roli sehrála i nepsaná zásada, že asociace nemá přímo zasahovat do sféry obchodních aktivit bank. Tato záležitost spustila v prezidiu asociace debatu o některých základních aspektech pojetí bankovního v ČR, na příklad:

- právní ošetření rozhraní bankovního investičního a úvěrového;
- problém spolehlivé a precizní metody hodnocení rizik cenových papírů.

Zhruba v roce 1996 bylo asociaci navrženo, aby převzala záštitu nad časopisem „Bankovníctví“ poté, co Česká národní banka, která do té doby časopis vydávala, se rozhodla této své role zříci. Tento námět v prezidiu asociace neprošel a časopis po určité době ukončil svou existenci, resp. jej nahradil nově profilovaný časopis stejného názvu, vycházející v rámci nakladatelství *Economia*.

V období 1995-1997 ještě přetrvávala poměrně čilá „vnější“ aktivita, s níž se podnikatelé z nebankovní sféry obraceli na asociaci s návrhy na její, z valné části finanční angažovanost v jejích projektech. Za zmínku v této věci stojí např. zájem BVV, a.s., Brno o podporu každoroční výstavní akce, věnované finančnímu podnikání, které se některé banky účastnily, zájem o výraznější spoluúčast bankovní komunity na Mezinárodních bankovních dnech a další.

V roce 1997 byla asociace oslovena tvůrci projektu Čekia – České kapitálové informační agentury, kteří si vytkli cíl standardizovat a unifikovat emisní dokumentaci. Od asociace se žádalo přijetí funkce tzv. patronátního místa, které by provedlo sondáže a jednání ve této věci jednak s Ministerstvem financí a ČNB, jednak průzkum a podpora používání tohoto systému v bankách. Asociace zaujala zdrženlivé stanovisko.

Živým tématem let 1995-1996 byly rovněž projekty PHARE, týkající se bankovního. Bankovní asociace se angažovala v projektech: systém dálkového vzdělávání pro komerční banky; přímá technická pomoc vybraným malým a středním bankám; řízení lidských zdrojů v bankovníctví; podpora vytvoření mezinárodního clearingového informací o klientech/úvěrech). Jedním z výstupů byl odborně pojatý výkladový slovník, zpracovaný v rámci programu PHARE, který poskytuje dvoujazyčné znění v české a anglické jazykové mutaci a rovněž umožňuje i rozličné funkce při vyhledávání odborných termínů. Tento slovník je přístupný na společné webové stránce ČBA.

V závěru období 1995-1997 se uskutečnila první oficiální návštěva z vedení Evropské bankovní federace v ČR. generální tajemník EBF p. Bömcke se zúčastnil plenárního zasedání členů Bankovní asociace koncem dubna 1997.

1994 – 1996

Personálie

Prezidium a vedoucí sekretariátu Asociace:

Jan Velek (Creditanstalt) – prezident

Jaroslav Klapal (ČS) – vice-prezident

Pavel Kavánek (ČSOB)

František Kopriva (Citibank)

Jiří Kunert (Živnostenská banka)

Richard Salzmann (KB)

Arnošt Klesla (Banka Bohemia) (do 04/1994)

Vladimír Horváth (Slovenská poisťovňa) (do 07/1994)

Ludovít Pósa (Slovenská poľnohospodárska banka)

Stanislav Labounek (Agrobanka) (od 09/1994)

Ivan Angelis (generální tajemník – do 12/1996 - ex officio)

Dozorčí výbor:

Alfred Šebek (Investiční a Poštovní banka) - předseda

Miloslav Kohoutek (ČS) (do 09/1995)

Jan Kollert (Hypo-Bank) (do 12/1998)

Rudolf Král (Pragobanka) (do 10/1995)

Marie Parmová (Union banka)

Ladislav Macka (Českomoravská záruční a rozvojová banka)
(od 10/1995)

Vladimír Šulc (Konsolidační banka) (od 10/1995)

1996 – 1998

Personálie

Prezidium a vedoucí sekretariátu Asociace:

Jiří Kunert (Živnostenská banka) – prezident

Pavel Kavánek (ČSOB) – vice-prezident

Jaroslav Klapal (ČS)

Jan Kollert (Hypo-Bank CZ)

Matuš Púll (Société Générale banka)

Richard Salzmann (KB)

Jan Struž (Internationale Nederlanden Bank, N.V)

Jan Velek
(generální tajemník; od 01/1997 – ex officio)

Dozorčí výbor:

Alfred Šebek (IPB) – předseda

David Grund (Bank Austria Creditanstalt CR)

František Kopřiva (Midland Bank plc.)

Vojtěch Lukáš (HYPO stav. spořitelna)

Ladislav Macka (ČMZRB)

Marie Parmová (Union banka)

Období 1998 – 2000

Jestliže v letech 1995-1996 byla v celkovém obrazu finanční sféry patrně klíčovým momentem těžká porucha návratnosti finančních prostředků, dopadající silně na komerční banky, která vyvolala v život stabilizační a konsolidační program centrální banky a následně i vymizení řady komerčních bank z trhu, byly v období 1997-1999 takovými momenty měnový otřes, ekonomická recese a následná ozdravná opatření. Problémy byly patrné především v platební bilanci a měly svou nejchmurnější fázi v roce 1997, kdy došlo k hromadnému odprodeji korunových aktiv a masivním nákupům deviz, což vyústilo v téměř patnáctiprocentní pokles devizových kurzů. Nepříznivý byl v letech 1998-1999 i celkový makroekonomický vývoj, zračící se souhrnně v poklesu a stagnaci HDP, který byl překonán až po roce 2000. Vláda přijala v květnu 1997 stabilizační a ozdravný program. V těžké době opustila centrální banka režim pevného devizového kurzu a zavedla režim řízeného plovoucího kurzu.

Stabilizační a ozdravný program vlády, tzv. „balíčky ekonomických opatření“, implikoval též některé legislativní kroky, které se odehrály zejména v letech 1998 a 1999 a bezprostředně se dotkly komerčních bank. Šlo např. o přísnější právní úpravu k zamezení interference zájmů mezi bankami, investičními fondy a podniky v průmyslové sféře, ostřejší oddělení úvěrových operací bank od operací investičních atd. Vesměs se projevil v tzv. druhé malé novele a velké novele zákona č. 21/1992 Sb., o bankách (leden 1998, červen 1998).

Roky 1999-2001 byly obdobím dokončení privatizace bank v České republice. To konkrétně znamenalo především privatizaci tří ze čtyř největších bank – Československé obchodní banky, České spořitelny a Komerční banky. Součástí privatizačního manévru bylo očistění

portfolií zmíněných bank převodem nekvalitních pohledávek na Konsolidační banku (později Česká konsolidační agentura). Podíly státu byly prodány zahraničním investorům (ČSOB – KBC Bank 1999; Česká spořitelna – Erste Bank 2000; Komerční banka – Sociétés Générale 2001).

Investiční a Poštovní banka byla mezi čtyřmi největšími bankami privatizována nejdříve – v roce 1998, vstupem Nomura Finance. V roce 2000 byla v těsném sledu v této bance zavedena nucená správa, Českou národní bankou vydány záruky věřitelům, zahájeno správní řízení k odnětí povolení působit jako banka. Posléze byla IPB prodána Československé obchodní bance.

V témže období došlo ke zhroucení družstevních záložen, což se sice bankovní komunity a bankovní asociace přímo a bezprostředně netýkalo, nicméně nepřímý negativní dopad na bankovní a celý finanční sektor zde byl.

Hlavní témata bankovní asociace zahrnovala:

- **přiblížení bankovního režimu a standardů EU, a to z hlediska přípravy na plné členství České republiky v EU:** adaptační oblasti se týkaly standardů pro výpočet kapitálové přiměřenosti, pro dohled nad finančními skupinami na konsolidovaném základě, účetnictví, elektronického bankovníctví, spotřebitelského úvěru a platebního styku; rovněž příprava na postupné odstranění vkladních knížek na doručitele (z důvodu neslučitelnosti s Direktivou 93/308/EHS „proti praní peněz“);
- **široký rejstřík legislativně-právních věcí: „malá“ a „velká“**

novela zákona o bankách; problematika vymahatelnosti závazků (jmenovitě v zákoně o dražbách mimo soudní výkon rozhodnutí, v občanském zákoníku); úpravy zákona o konkursu a vyrovnání a zákona o mimosoudních dražbách; problematika zástavního práva k věcem movitým (zákon o konkursu a vyrovnání, občanský zákoník) – v souhrnu úsilí o posílení právního postavení věřitele; ručitelské závazky bank v záručních listinách, vystavených k zajištění celního dluhu (celní zákon, vyhlášky ministerstva financí); novelizace zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti; příprava zákona o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru;

- **kroky k zavedení kodifikace platebního styku a omezení hotovostních plateb zvláštními zákony;**
- **přechod bankovního sektoru přes přelom milénia (tzv. Y2K);**
- **podíl asociace na zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze v září 2000.**

Přiblížení bankovního režimu a standardů EU v souvislosti s přípravou na plné členství České republiky v EU.

Těžiště této činnosti, pokud se týká bankovní asociace, se soustředovalo na sféru adaptace bank podmínkám, standardům a režimu, které vyplývaly z direktiv EU. Jednalo se o direktivy, přijaté a aplikované v EU již od 80. let až do druhé poloviny let 90. Šlo primárně o funkci seznamovací, tj. asociace zprostředkovala členským bankám informace o klíčových regulatorních prvcích, obsažených v souboru základních direktiv o bankovním a finančním trhu. Prostřednictvím komisi asociace byly bankám zprostředkovávány informace vesměs vybrané z hlediska situace v bankovním sektoru a definovány cesty, jimiž se banky budou adaptovat nejen na požadavky směrnic, ale v širším smyslu i na *acquis communautaire*. Kromě esenciálních otázek, týkajících se sektoru jako kapitálová přiměřenost, dohled na konsolidovaném základě, spotřebitelský úvěr, se jednalo především o otázky platebního styku (přednostně kroky k zapojení euro do platebního styku prováděného bankami v ČR), elektronického bankovníctví, ukončení možnosti zakládání a vedení tzv. anonymních účtů (což se týkalo především vkladních knížek na doručitele, tj. převážujícího typu vkladového účtu v ČR v počtu převyšujícím 10 milionů účtů), ale rovněž účetnictví (otázky kompatibility režimu účetnictví v ČR podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví s účetními standardy IAS a standardy používanými v EU). Na to navazovala též intenzivně zpracovávaná problematika rezerv a opravných položek (zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu pro daně z příjmů) a volně i problematika statistiky a výkaznictví, kde se v kontaktu s ČNB a Českým statistickým úřadem hledala racionální a pro banky přijatelná řešení.

Rejstřík legislativně-právních záležitostí mimo to, co je uvedeno již v počátku této kapitoly, se týkal monitorovací, analytické, komunikační a lobbyistické aktivity v souvislosti především s těmito zákony:

- novelizace zákona o bankách;
- novelizace zákona o České národní bance;
- novelizace zákona o cenných papírech;
- novelizace zákona o dražbách mimo exekuci;

- zásadní novelizace obchodního zákoníku;
- novelizace zákona o konkursu a vyrovnání;
- novelizace zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Zákonná úprava bankovního podnikání byla od prvopočátku činnosti bankovní asociace v centru její pozornosti, týkající se legislativy. Vývoj zákona o bankách nicméně sám stačil zajistit bankovní asociaci nemalý objem činnosti, neboť již v prvních letech po svém vzniku byl předmětem více než 50 novelizací. Značná část popudů k úpravám zákona přicházela z oblasti přizpůsobení se *acqui communautaire*. V období, kterým se tato kapitola zabývá, šlo především o zavedení jednotné bankovní licence upravující aplikaci zásad dohledu mateřskou zemí, volnosti usídlení subjektu, oprávněného k bankovním obchodům, přeshraniční volnosti poskytovat služby ode dne plného členství v EU, dále o právním zakotvení dohledu na konsolidovaném základě s implikacemi pro posuzování kapitálové přiměřenosti, úvěrové angažovanosti a likvidity bank a o redefinici pojištění vkladů v bankách včetně úpravy stropu náhrad na ekvivalent dvaceti tisíc euro.

V tomto období bylo novelou zákona o cenných papírech navrženo zavedení tzv. Garančního fondu obchodníků s cennými papíry, kryjícího určité kategorie ztrát jejich klientů. Překotný spěch při této novele přinesl řadu nejasných problémů, ústící až ve střet režimů pojištění vkladů a garančního fondu, což bylo předmětem intenzivních debat a úsilí v prezidiu i aparátu bankovní asociace. Samotný Garanční fond byl zřízen bez zdrojů zcela nevybaven na krachy obchodníků s cennými papíry, což přineslo deset let trvající problémy a porušování zákonných povinností. Řešení bylo dosaženo až v roce 2008 novelou zákona a v roce 2009 dlouhodobou půjčkou ze státního rozpočtu.

Současně byla připravována tzv. harmonizační novela zákona o České národní bance, která – kromě širších souvislostí – se bankovní komunitou dotýkala především tím, že vybavovala centrální banku pravomocemi, souvisejícími s pravidly dohledu na konsolidovaném základě, vkládanými do zákona o bankách.

Je vhodné zmínit jeden významný „dluh“, se kterým se legislativa, upravující finanční sféru, nedokázala v této době vyrovnat, ač za jeho vyřešení se řada aktérů a v přední řadě též bankovní komunita zasazovaly. Jde o docílení vyrovnaného standardu regulace a dohledu nad všemi segmenty finančního a kapitálového trhu a to včetně peněžního družstevnictví.

Období 1998–2000 přineslo nebo intenzifikovalo několik otázek, zasahujících provoz bank a vztahy s klienty, jejichž řešení jak v rovině praktické, tak legislativní se bankovní asociace musela věnovat:

- konflikt zájmu na ochraně osobních údajů se zájmem na posílení obezřetnosti bank vůči klientele, prosazovaný přitvrzující legislativou proti „praní peněz“ (Know your client!). V určité souvislosti s tímto problémem bylo i ustanovení novely zákona o evidenci obyvatel (zák. č. 133/2000 Sb.), kterým byla uložena povinnost odstranit z databází kromě vybraných databází státních institucí i rodná čísla.

Banky tím byly postaveny před nebezpečí, že, kromě jiného, ztratí ze svých evidencí identifikaci klientů s následky, které by to mělo na věřitelské, dlužnické i jiné vztahy;

- otázky regulace platebního styku: do souběhu se dostala snaha státu rigidně omezit hotovostní platby a aktuálnost zavedení širší regulace plateb mezi klienty a finančními institucemi;
- zpříšňování legislativy proti „praní peněz“ a počínající regulační prevence finančních transferů, použitelných pro financování terorismu a na to navazující problematika exteriorního uplatnění zahraničních seznamů podezřelých subjektů;
- otázky, související s návrhem zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti: výchozím bodem lobbyingu bankovní asociace, který vedl až k vrácení návrhu zákona o exekutorech, atd., předkladateli, byl zájem bankovní komunity na tom, aby nebyla zrušena možnost mimosoudních dražeb propadlých zástav, která byla do návrhu včleněna poslancekou iniciativou;
- podobným případem ne právě bezchybného respektování čistoty pravidel legislativního procesu bylo vkládání „nadstandardních“ podmínek pro odškodnění klientů, jejichž vklady byly postiženy insolvenčí banky. Prakticky žádný případ odškodňování se neřešil podle regulérních podmínek § 41, § 41a až § 41m zákona č. 21/1992 Sb., ale vždy podle poslancekou iniciativou případ od případu vloženého přechodného ustanovení, které deformovalo regulérní režim. Bankovní asociace opakovaně a bezvýsledně poukazovala na právní i věcně-ekonomickou nepatřičnost takového postupu, někdy byla přitom výrazně podporována obdobnými stanovisky vlády a ČNB – nicméně tzv. poslanceké iniciativy většinou převážily nad legislativními pravidly.

V souvislosti s otázkou, popsanou v prvním odstavci, byla bankovní asociace nucena zabývat se formulací § 38 a následných paragrafů 38a, 38b zákona o bankách, které upravují bankovní tajemství. Kromě jiného šlo o aspekt, který se vyhranil se vstupem významných zahraničních bank na český trh jakožto majoritních vlastníků největších českých bank a značným podílem poboček zahraničních bank na trhu ČR, totiž právní možnost poskytovat údaje, chráněné jako bankovní tajemství, do ústředí mateřské banky na území EU mimo ČR nebo, případně, ke zpracování nebankovním subjektem v EU mimo ČR. Úřad pro ochranu osobních údajů vyžadoval, aby pro tyto případy jednotlivě byl vyžadován jeho souhlas. Do výsledného znění pak podmínka souhlasu včleněna nebyla.

Jinou významnou agendou byla příprava legislativy o podnikání na kapitálovém trhu. Členové sekretariátu bankovní asociace byli členy pracovní skupiny Ministerstva financí, pověřené přípravou příslušného zákona nebo zákonů na základě analýzy věcného stavu, příslušných direktiv ES a srovnávacího rozboru legislativy vybraných států EU.

Bankovní komunity se přirozeně dotkly i novelizace dvou základních právních předpisů – obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb., novelizovaný zákonem č. 370/2000 Sb.) a občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb., novelizovaný zákonem č. 30/2000 Sb.). Závěr dekády, a rok 2000 zvláště, byly obdobím mimořádné novelizační aktivity, kromě zákonů

výše uvedených byly poměrně podstatně novelizovány zákony o komoditních burzách, o konkursu a vyrovnání, o burze cenných papírů, o cenných papírech, přijat zákon o elektronickém podpisu, nařízení vlády o centrální adrese atd.

Přípravy k zavedení kodifikace platebního styku a omezení hotovostních plateb byly v chodu již v roce 2000, třebaže klíčové zákony – zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech („zákon o platebním styku“), zákon č. 125/2002 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku („změnový zákon“) a věcně související zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi – byly přijaty až v roce 2002 se vstupem v účinnost 1. 1. 2003, eventuálně v některých ustanoveních okamžikem přijetí ČR za plného člena EU. Příprava těchto zákonů se bankovní asociace dotýkala velmi významně a probíhala nemalá aktivita asociace, pokud jde o modalitu plateb.

Komplikovanou otázkou bylo nalezení vhodného způsobu tzv. mimosoudního řešení sporů z operací platebního styku. Připomeňme, že jednou ze zvažovaných možností bylo i zřízení institutu finančního arbitra při bankovní asociaci a zapojení prostředků asociace do krytí nákladů úřadu arbitra. Šlo o to, aby se činnost finančního arbitra, na jejichž nákladech se subjekty sporu prakticky nepodílejí, nestala paralelou k soudnímu řízení a zejména k řízení před rozhodci či rozhodčím soudem. Nešlo jen o řešení eventuálních kolizí rozhodnutí a o paralyzování rychlosti rozhodování případnými odvolacemi, resp. „kasačními“ průtahy, ale také o otázku nákladů. Zejména v případě řešení stížností a sporů velkých subjektů o vysoké částky by subjekty ve sporu dostaly možnost přenést na finanční zdroje arbitra nemalé výlohy, které by jinak musely vynaložit na soudní či rozhodčí řízení. Nakonec byl přijat samostatný zákon o finančním arbitrovi, který do roku 2011 podléhal Poslanecké sněmovně a fungoval při České národní bance. Změna uspořádání v roce 2011 přinesla jeho zařazení na Ministerstvo financí a jmenování samotného arbitra ze strany ministra.

V závěru období 1998–2000 se rozběhla příprava právní regulace podmínek sjednávání spotřebitelského úvěru (a s tím související modifikace zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci). Právní úprava byla provedena přijetím zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru. Bankovní asociace byla ve věci zainteresována zejména vzhledem k angažovanosti členských bank ve financování subjektů, poskytujících spotřebitelský úvěr. Konkrétně šlo o těchto několik otázek: náhrada nákladů financujícího subjektu v případě, že kupující (spotřebitel) podle podmínek zákona oprávněně od smluvního vztahu ustoupí po uplynutí určité doby od počátku konzumace smluvního vztahu a obě (všechny) strany si vracejí plnění (věcná i finanční), tedy problém formulace § 8 a § 9 zákona č. 321/2001 Sb. (vlastně by byla vytvořena možnost zneužití regulovaných podmínek spotřebitelského úvěru k získávání jakéhosi bezúročného revolvingového úvěru); definice výpočtu procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr a její patřičné zveřejňování; finanční hranice, jimiž je vymezen pojem „spotřebitelský úvěr“ v citovaném zákoně (§ 1, stanovena v hranicích 5 až 800 tisíc Kč, v případě více smluv o spotřebitelském úvěru na stejný účel se za

rozhodnou považuje agregátní částka těchto smluv); otázka kontrolních oprávnění České obchodní inspekce vůči bankám, (ČOI by se tím vlastně stala dalším dohlédacím místem s ingerencí vůči bankám). Kromě první ze zmíněných otázek byla právě tato poslední předmětem ostrého vyjednávání bankovní asociace jak s předkladatelem návrhu zákona, tak s legislativci. Navrhované rozšíření pravomocí ČOI vůči bankám, které se dotýkalo i režimu bankovního tajemství, se asociaci podařilo ze zákona vytěsnit.

Kodifikace platebního styku a omezení hotovostních plateb zvláštními zákony začala být zvažována závěrem devadesátých let a připravována na počátku první dekády 21. století, nicméně provedena až v roce 2002, a to zákonem č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku), zákonem č. 125/2002 Sb., měnícím některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku. Kromě otázek týkajících se lhůt pro provádění převodů; úroků z prodlení, náležitých příkazů; zákazu provádění srážek z převáděné částky a povinností při neúspěšném převodu se diskutovalo především ohraničení částek, kterých se předmětný zákon týká tak, aby odpovídal účelu zákona, jímž je především ochrana „drobnějších“ klientů. Ve všech otázkách byla nalezena řešení, která byla pro banky přijatelná, např. pokud jde o limitaci částky transferu, byla stanovena na 50 tis. EUR, eventuálně ekvivalent.

Zákon o omezení hotovostních plateb byl připraven vládním návrhem později v roce 2003 a přijat jako zákon č. 254/2004 Sb. s účinností od 1. 7. 2004. Po značných diskusích byl přijat pro hotovostní platby limit ve výši ekvivalentu 15 tis. Eur. Touto částkou je míněn úhrn všech plateb jednoho subjektu vůči témuž příjemci za 1 kalendářní den. Limit se nevztahuje na platby cla, daní, na platby z pracovně právních vztahů, důchodového pojištění, pojistného a plateb do notářské úschovy.

Nepřehlédnutelnou a zejména mediálně vyčnívající záležitostí byla příprava na přechod bankovního sektoru přes přelom milénia a provedení tohoto přechodu, označované jako **Y2K**. Z větší části šlo o technologickou problematiku, jejímž jádrem bylo zabezpečit, aby přirozeně dosud neabsolvovaná změna datových a časových údajů v automatizovaných počítačových systémech finančních institucí nevyvolala buď dočasný chaos, nebo dokonce ztrátu dat a v důsledku toho i prostředků klientů a finančních institucí. Těžiště přípravy a provedení nebylo doménou bankovní asociace. Ta nicméně sehrála roli především ve vztahu k evropským institucím (především „rekognoskační, testovací a ověřovací“ intervence např. EBF), ale i mezi bankami a veřejností. Některými médii demonizované krizové situace se nekonaly a přechod byl proveden bez problémů.

Zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze v září 2000 se rovněž vydatně promítlo do činnosti asociace. První aktivity v této souvislosti započaly v prosinci 1999 (jednání BA-MF-MMF), kdy bylo dohodnuto, že bankovní asociace vezme pod svou záštitu uspořádání dvou doprovodných akcí: jednak tzv. Per Jacobsson Lecture a následnou recepci, jednak setkání se členy Institute of International Bankers, s nimiž byla bankovní asociace již několik let v kontaktu především jako do-

datatel kapitoly o stavu a vývoji regulace bankovního sektoru v ČR pro každoroční publikaci Global Survey of Regulatory and Market Developments (vztah k IIB podrobněji viz dále). Jednání členů IIB s bankovní asociací v zemi, kde se zasedání MMF a SB koná, je tradiční záležitostí. Tzv. Per Jacobsson Lecture přednesl 24. září 2000 guvernér ČNB J. Tošovský. Obě akce, které organizovala bankovní asociace, proběhly úspěšně navzdory komplikacím, kterým bylo zasedání MMF a SB vystaveno vlivem pouličních protestů.

Z významnějších záležitostí bankovní asociace v období 1998-2000 by měly být zmíněny ještě následující.

V roce 1998 bylo do struktury asociace začleněno Sdružení pro platební karty (dříve operující s podporou Komerční banky). Formálně bylo začlenění uskutečněno zřízením specializované komise.

Na pořad diskusí prezidia bankovní asociace se dostala myšlenka, aby asociace zastřešila systém sledování a vydávání referenčních sazeb finančního trhu. Výsledně bylo zaujato odmítavé stanovisko.

Do debat o profilu činnosti bankovní asociace se na přelomu let 1998 a 1999 dostala rovněž otázka definování a zveřejňování podmínek obchodu finančními deriváty (včetně finančního krytí této agendy se strany asociace). Konečný postoj asociace v této věci byl zdrženlivý, nicméně pro aparát asociace z toho vyplynulo pensum úkolů zejména pro první pololetí roku 1999, spočívající v zapojení do obširných a obtížných jednání o uspořádání této agendy v ČR.

Pro systematické zapojení bankovní asociace do mezinárodních vztahů, konkrétně do činnosti Evropské bankovní federace (EBF) měla význam změna členského statusu z dosavadního „člena-korespondenta“ na „přidruženého členu“. Tento vývoj mj. implikoval otázku finančních příspěvků do EBF. Zatímco „korespondenční členství“ bylo bezplatné, řádné (plné) členství bylo přirozeně spojeno s finančním podílem na nákladech federace.

Konečně by neměly být opomenuty jiné dvě části práce aparátu bankovní asociace. Šlo o záležitosti přínosné pro dobré jméno bankovní asociace a patrně i českého státu, pro něž nebyl jinde v ČR nalezen zájem se angažovat. Prolínaly se několikaletým obdobím činnosti asociace od poloviny 90. let do poloviny první dekády 21. století.

Jednalo se o poskytování poznatků o bankovně-finančním terénu a jeho souvislostech v období 30. – 40. let 20. století pro Úřad pro zpracování nároků v souvislosti s holocaustem při Ministerstvu financí státu New York (Holocaust Claims Processing Office, State of New York Banking Department, s působností pro celé USA), dále o poskytování přehledné kapitoly o ČR do pravidelného Světového přehledu regulatorního a tržního vývoje (bankovníctví, cenných papírů, pojišťovnictví), vydávaného Institutem mezinárodních bankéřů v New Yorku (Global Survey of Regulatory and Market Developments – Banking – Securities – Insurance, Institute of International Bankers).

Pokud jde o první ze jmenovaných činností, představovala zjišťování a poskytování poznatků o různých aspektech bankovního trhu v předválečném Československu (eventuálně v tzv. Protektorátu Čechy a Morava), které zmíněnému úřadu měly pomoci při posuzování nároků, vznesených obětmi holocaustu (resp. jejich potomky), kteří jsou občany Spojených států amerických.

Pokud jde o druhou ze jmenovaných činností, její počátek souvisel s tím, že se v první polovině 90. let největší komerční banky v ČR (jmenovitě Komerční banka a ČSOB zabývaly myšlenkou etablovat se na trhu USA. V tehdejším období obě banky měly v USA své reprezentanty (nikoliv však formálně jako „representative office“) a institucí, která ve Spojených státech poskytovala podporu zájmům zahraničních bank, byl právě Institut mezinárodních bankéřů (Institute of International Bankers). Záležitosti související s přítomností na trhu USA se staly později věcí jejich zahraničních matek.

Prezidium asociace se vyjádřilo ke kolapsu Investiční a poštovní banky v červnu 2000, a to z hlediska potřeby zachování stability celého českého bankovního systému.

1998 – 2000

Personálie

Prezidium a vedoucí sekretariátu Asociace:

Jiří Kunert (Živnostenská banka) – prezident

Pavel Kavánek (ČSOB) – vice-prezident (do 10/2000)

Jan Klacek (IPB) (do 08/2000)

Jan Kollert (KB)

Matúš Púll (Société Générale – pob.)

Václav Soukup (Raiffeisen stav. spořitelna)

Jan Struž (ING Bank N. V. – pob.)

Jan Velek
(generální tajemník; do 03/2000 – ex officio)

Petr Špaček
(generální tajemník; od 04/2000 – ex officio)

Dozorčí výbor:

Dušan Baran (ČS) (od 11/1999) – předseda (do 10/2000)

Ladislav Macka (Českomoravská záruční a rozvojová banka)-
-předseda (od 10/2000)

František Kopřiva (HSBC Bank – pob.) – (místopředseda od
10/2000)

David Grund (Bank Austria Creditanstalt)

Vojtěch Lukáš (HYPO stav. spořitelna)

Alfred Šebek (IPB) (do 11/1999)

2000

Personálie

Prezidium ČBA

Jiří Kunert – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Živnostenská banka, a.s., Praha

Pavel Kavánek – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s., Praha

Jan Klacek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Investiční a Poštovní banka, a.s., Praha

Jan Kollert – člen (do 16. 2. 2000)
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s., Praha

Matúš Púll – člen
výkonný ředitel, Société Générale, pobočka Praha

Václav Soukup – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Jan Struž – člen
generální ředitel ING Bank N.V., pobočka Praha

Sekretariát ČBA

Jan Velek – generální tajemník (do 31. 3. 2000)
Petr Špaček – generální tajemník (od 1. 4. 2000)

Dozorčí výbor ČBA

Alfréd Šebek – předseda (do 5. 11. 1999)
náměstek generálního ředitele, Investiční a Poštovní banka, a.s., Praha

Dušan Baran – předseda (od 5. 11. 1999)
předseda představenstva a generální ředitel,
Česká spořitelna, a.s., Praha

František Kopřiva – místopředseda
generální ředitel, HSBC Bank plc – pobočka Praha

David Grund – člen
místopředseda představenstva a výkonný ředitel, Bank Austria
Creditanstalt CR, a.s., Praha

Ladislav Macka – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská zá-
ruční a rozvojová banka, a.s., Praha

Vojtěch Lukáš – člen
místopředseda představenstva, ČS - stavební spořitelna, a.s., Pra-
ha

Vědecké grémium ČBA

František Vencovský – předseda
profesor, Vysoká škola ekonomická, Praha

Období 2001 – 2004

Ve srovnání s předchozím pětiletím bylo toto období charakterizováno poměrně příznivou situací jak z celkového makroekonomického hlediska, tak ve sféře finanční. Bylo vykázáno slušné růstové tempo národního hospodářství a jeho dynamika našla svůj odraz i v bankovním sektoru, kde odezněly nepříznivé finanční jevy z předchozího období. Po masivních sanacích ze strany státu v pětiletí 1995-2000 ve výši zhruba jedné pětiny hrubého domácího produktu se sektor dopracoval do vyvážené finanční situace a obešel se bez státních intervencí. Hlavními faktory růstu ekonomiky byly v tomto období převážně růst spotřeby domácností a spotřeba vlády – nikoliv, jak by bylo žádoucí, větší růst vývozu a investiční sféra. Konjunkturální tah domácností a vlády byl doprovázen a podmíněn značným růstem spotřeby na úvěr – v tomto období ještě přijatelném, avšak naznačujícím budoucí vysoký nárůst zadluženosti, který se stal problémem až v období následujícím. Stínem tohoto celkem příznivého obrazu byl růst finančních nerovnováh veřejného sektoru. Po poklesu v roce 1999 a stagnaci v roce 2000 se výrazně zvýšil celkový objem úvěrů alokovaných bankami, z perspektivního hlediska ne však v ideální struktuře. Nejvyšší podíl tvořily úvěry pro republikové a místní orgány. V tomto období se objevily zárodky pozdějšího a v roce 2009 již velmi varovného hlubokého zadlužení státu. Celkový státní dluh se mezi roky 2001 a 2002 zvýšil o 36 %, dluh garantovaný státem o 83 %. V absolutních a proporčních číslech ještě nešlo o situaci varující, dnes však víme, že byl nastolen trend finanční nerovnováhy, generované státem, který o několik let později dospívá do vážné situace. Jedním z problematických důsledků toho je, že se Česká republika postupně propadla pod tzv. Maastrichtská kritéria, vyžadovaná pro přijetí eura.

Po poklesu měnového kurzu koruny vůči klíčovým měnám USD a EUR, charakteristickým pro období závěru 90. let, se trend obrátil a koruna začala zvolna, z hlediska konvenčních makroekonomických hledisek vlastně „neopodstatněně“, zpevňovat. Předchozí komplikace, vyvolané devalvačním vývojem koruny v minulém období, byly vystřídány jinými nesnáze spojenými se silným zhodnocením koruny vůči euru. Za tímto zpevněním stála privatizací hnaná potřeba po koruně ze strany zahraničních investorů. V jistém smyslu šlo o nový klon tzv. bublinového efektu, který v roce 1997 poslal do finanční katastrofy pěti dříve tak velebených „asijských ekonomických tygrů“.

Bankovní sektor se v těchto letech etabloval jako standardní sektor služeb. Vedle modernizací v oblasti provozně-technologické (internetové systémy, phone banking atd.) se proměnil i celkový rejstřík nabízených služeb. Významný nástup zaznamenaly bezhotovostní transfery, systémy platebních karet, nosnými marketingovými segmenty se staly maloobchodní bankovníctví (retail), spotřebitelské úvěrování a hypoteční úvěrování. Spektrum bankovních služeb pro firemní i osobní klientelu se za uplynulých dvanáct let velmi proměnilo a klientela bank značně narostla.

Z hledisek obezřetnosti se stav sektoru po zlepšení stabilizoval. Podíl klasifikovaných úvěrů na úhrnu úvěrů se snížil a výrazně poklesl především podíl úvěrů ztrátových.

Centrální banka změnila počínaje rokem 2002 systém inflačního cílení tím, že ukazatel tzv. čisté inflace nahradila ukazatelem celkového indexu spotřebitelských cen.

Po předchozích privatizacích dosáhl podíl kontroly českého bankovního trhu mezinárodními bankovními skupinami 70 %.

Hlavními tématy, kolem nichž se profilovala činnost bankovní asociace, byly v tomto období:

- harmonizace zákonného rámce bankovního podnikání s „acquis communautaire“, tedy především s direktivami ES, upravujícími bankovníctví a kapitálový trh;
- s tím související intenzivní zapojení do přípravy, projednávání a tvorby zákonů – ať již asociace vystupovala v roli analytické, tvůrčí nebo kritické;
- ochrana bankovního klienta, tvořená jak různými dílčími pravidly, rozptýlenými v řadě zákonů (obchodním, občanském, směnečném a šekovém, o bankách, o platebním styku), byla posílena v nově navrženém zákoně o podmínkách spotřebitelského úvěru;
- nový koncept kapitálové přiměřenosti v rámci projektu Basel II, zahájeného na podzim roku 2002;
- idea střešního zákona (tzv. loi-chapeau) o finančních službách, který by harmonizoval zákonné podmínky finančního podnikání všech účastníků finančního trhu, vzniklá a propracovávaná na půdě bankovní asociace;
- rozšíření působení bankovní asociace v Evropské bankovní federaci, plynoucí ze zvýšení statusu z člena přidruženého na řádného člena dnem 1. 7. 2004.

Aktivity s cílem harmonizace s právem EU, resp. v širším smyslu s *acquis communautaire*, prolínaly valnou částí práce asociace v oblasti legislativy, aplikačních předpisů i úsilím o zlepšení konsistence zákonů, upravujících podnikání ve finanční sféře přijetím tzv. střešního zákona „loi-chapeau“ o finančních službách. Prakticky to v práci asociace znamenalo analytickou, koncepční, negociační i osvětovou činnost.

Těžištěm práce aparátu asociace byly:

- nový koncept kapitálové přiměřenosti Basel II a příprava na jeho implementaci ve finančních institucích, domicilovaných v ČR. Za tím účelem byl ČBA, Komorou auditorů ČR a ČNB vytvořen Společný projekt BASEL II, který fungoval několik let s vynikajícími výsledky (celkem bylo do něj zapojeno až na 200 expertů z členských bank, z toho několik desítek velmi aktivně);
- přizpůsobení českých účetních standardů systému mezinárodních účetních standardů (IAS);
- harmonizační modifikace řady finančních zákonů, především zákona o bankách (provedená tzv. harmonizační novelou zákona o bankách – zákon č. 126/2002 Sb.: mj. šlo o informační aspekty obezřetného podnikání v bankách – § 37 et al. zákona č. 21/1992 Sb., o bankách; náhrady klientům za vklady v insolventních bankách – § 41 et al. téhož zákona);
- dále úprava podstatných aspektů platebního styku, k čemuž bylo nutno přijmout nový zákon (zákon č. 124/2002 Sb., o převodech platebních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech, účinný od 1. 1. 2003 a návazný tzv. změnový zákon č. 125/2002 Sb.);
- do „harmonizačního“ souboru patří v kategorii prováděcích předpisů mj. též vyhláška ČNB č. 333/2002 Sb., která stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládajících bank na kon-

solidovaném základě;

- specifickým případem značného nasazení zejména aparátu asociace byla nevyhnutelná účast na přípravě novelizovaného souboru zákonů o kapitálovém trhu, který se v mnoha ohledech dotýkal zájmů bank, specificky na příklad v otázce postavení a regulace garančního fondu obchodníků cennými papíry a vysoce sensitivního problému souběhu náhrad z fondu pojištění vkladů a z garančního fondu.

Roky 2001-2002 přinesly vysokou legislativní aktivitou bankovní asociaci nemalou zátěž, neboť jednotlivostmi, často kriticky důležitými, bylo zasahováno do právní reglementace bankovního podnikání. Asociace, zvláště její aparát, a rovněž právníci bank se tak museli zabývat různorodou změť legislativních novel v širokém spektru zákonů, podstatně přesahujícím samotnou sféru tzv. finančních zákonů: od hluboko zasahujících novel obecných zákonů jako obchodního zákoníku, soudního řádu správního, celního zákona, zákona o veřejných dražbách, zákona o konkursu a vyrovnání, zákona o dluhopisech či zákona o ochraně osobních údajů až po zákony velmi specifické, jako např. zákonem o elektronickém podpisu, provozu na pozemních komunikacích (ve věci záznamů v osvědčeních motorových vozidel pro provoz, atd., v souvislosti s plněním povinností bank v konkursním řízení), zákona o náležitostech prospektu cenných papírů, o soudních exekutorech a exekuční činnosti („exekutorský řád“), který byl velmi exponovaným problémem z hlediska činnosti bank zvláště ve věci respektování materiálních práv bank, založených v legislativě o konkursu a vyrovnání atd.

Kapitolou samou o sobě byla novelizace zákona č. 66/1996, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, provedená zákonem č. 159/2000 Sb. Problémem v této oblasti byla jednak nekoherence zákona o ochraně osobních údajů, zákona o bankách a zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, jednak specifický problém nesouladu lhůt, v nichž banky byly povinny konat podle zákona proti legalizaci výnosů, etc., a lhůt, v nichž byl povinen konat eventuálně aktivovat materiální odpovědnost státu tzv. FAÚ – Finančně analytický útvar Ministerstva financí, který byl orgánem státu pro provádění opatření podle zákona č. 66/1996 Sb., ve znění novel. Úprava totiž přinášela bankám riziko, že budou právně a finančně odpovědné za zdržení v platbách, pozastavených podle zákona. Zatímco zákon o bankách a ještě vyhoceněji zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů, atd., vyžadovaly co nejsilnější angažovanost bank v získávání, vyhodnocování a uchovávání informací o klientech, zákon o ochraně osobních údajů a jeho aplikace Úřadem pro ochranu osobních údajů šly v této věci prakticky protichůdným směrem.

Je třeba zmínit, že členské banky věnují problematice předcházení a odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti nesmírně velikou pozornost. Svědčí o tom i vysoce hodnocené každoroční listopadové pracovní semináře k problematice „praní špinavých peněz“, které ČBA pořádá pro své členy tradičně v prostorách Policejního prezidia. Mezi externími vystupujícími jsou pracovníci Vrchního soudu, Finančního analytického útvaru, ČNB, Policie ČR. Pokud jde o otázku zacházení s údaji, chráněnými obecně institutem bankovního tajemství, přerostla z legislativní sféry až do „fi-

lozofické“ debaty o udržitelnosti principu bankovního tajemství, v níž bankovní asociace obhajovala konzervativní přístup.

Nově do této sféry vstoupila otázka režimu zacházení s vklady řekněme neznámého nebo podezřelého původu nebo určení, vyhrocená útokem na Světové obchodní centrum v New Yorku v září 2001. Bankovní asociace věc transponovala na banky svým Standardem bankovních aktivit č. 14 „Vnitřní zásady k zabezpečení zákona č. 48/2000 Sb., o opatřeních k afgánskému hnutí Taliban a nařízení vlády č. 327/2001 Sb., o dalších opatřeních ve vztahu k afgánskému hnutí Taliban“. Záležitost souvisela rovněž s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1267 (1999). Problémem, který se projevil v praktické rovině, byla „automatická“ aplikace seznamů organizací či osob podezřelých z terorismu, transferovaných do právní sféry České republiky z právní sféry jiných států, eventuálně přeshraniční aktivitou institucí cizího státu, jimž z hlediska mezinárodního práva rozhodně nelze přiznat atributy mandátu jednat jako státní suverén, s opominutím etablovaných a bezmála dvě stě let uplatňovaných transposičních postupů mezinárodního a národního práva. I v této věci se asociace angažovala s cílem sjednat bankám jasná a nenapadnutelná vodítka pro zacházení s příslušnými účty a platbami.

Významné úsilí bylo v aparátu asociace věnováno zformulování východisek a konceptu zákona o finančních službách (*loi-chapeau*), s nímž bankovní komunita spojovala očekávání nedisferencujícího zacházení s různými druhy finančních institucí, větší koherence finančních zákonů a větší přehlednost právní regulace finančních institucí všeobecně. Asociace nicméně nepostupovala cestou pokusit se svůj náčrt (eventuálně jeho důkladnější propracování do quasi paragrafové verze) prosazovat např. oslovením poslanců, nýbrž využívala jej jako východisko pro formulaci svých stanovisek k jednotlivostem novelizací existujících zákonů finanční sféry. Je nutno připustit, že vývoj legislativy, specificky týkající se finanční, resp. bankovní sféry, postupoval tak, že některé z myšlenek *loi-chapeau* byly do finančních zákonů, zvl. zákona o bankách, v následujících letech včleněny. Zejména se tak stalo ve sféře integrace dohledu nad finančním a kapitálovým trhem do rukou ČNB. Tato okolnost a fakt, že banky si v dalších letech vytvořily určitý „modus co-existendi et operandi“ ve stávajícím právním rámci, poněkud ztlumily někdejší důraznější zájem na zmíněném střešním zákonu.

V závěru roku 2002 přijalo prezidium bankovní asociace (zasedání 1. 11. 2002) priority pro roky 2002–2005:

- zavedení nového konceptu kapitálové přiměřenosti;
- příprava nového zákona o bankovníctví;
- regulace podnikání na kapitálových trzích (rovné podmínky pro různé kategorie finančních institucí);
- nová koncepce Fondu pojištění vkladů.

Činnost aparátu bankovní asociace a jejích pracovních orgánů, tedy komisí a pracovních skupin, se těmito prioritami ve sledovaném období plně řídila. Pokud nebylo dosaženo adekvátních výsledků, například u koncepce Fondu pojištění vkladů, bylo to způsobeno externími vlivy.

Rozhodující aktivitou pro celý bankovní sektor, i když s rozdílnou vahou pro banky a pobočky, byla příprava na implementaci nového konceptu kapitálové přiměřenosti (BASEL II resp. CRD – Capital Requirement Directive). Velmi rozsáhlý projekt na implementaci těchto pravidel, realizovaný společně s Českou národní bankou a Komorou auditorů ČR od podzimu 2002, byl příkladem velmi dobré spolupráce a pracovního dialogu regulátora a regulovaných subjektů, zastřešených asociací. V desítkách pracovních týmů a na stovkách odborných jednání byly analyzovány, syntetizovány a formulovány přístupy prakticky ke všem aspektům Basel II. Tento projekt naprosto zásadním způsobem přispěl k plné a zejména včasné připravenosti bankovní industrie i bankovního dohledu na nová pravidla. Projekt byl financován ze dvou třetin ČBA a Komorou auditorů (jednou třetinou).

Počínaje rokem 2001 jsou zájmy bankovní komunity v legislativě uplatňovány též tím, že členem Komise pro finanční právo Legislativní rady vlády je pracovník bankovní asociace. V současné době se jedná o „Komisi pro veřejné právo II – finanční právo“. Status členů legislativní rady je sice mandátem *ad personam*, nicméně je přirozené, že zájmy instituce, která člena Komise navrhla, jsou jím brány v úvahu. Členství pracovníka asociace je pro bankovní komunitu přínosné jak zajištěním včasného informačního kanálu o legislativních záměrech vlády, které se bankovní komunita mohou dotýkat, tak samozřejmě i uplatněním názorů bankovní asociace při projednávání vládních předloh zákonů. Omezení jsou spíše dána rámcem mandátu Komise, resp. Legislativní rady a jeho konkrétním uplatněním. Komise se totiž zabývá pouze vládními návrhy zákonů a návrhy, doplňky či pozměňovací návrhy poslanců, eventuálně senátorů, jdou mimo ni a jsou většinou zdrojem největších slabín zákonů. Mezi členy Komise pro finanční právo jsou i právníci některých členských bank a rovněž právníci ČNB.

K dalším zaznamenání hodným aktivitám a krokům bankovní asociace ve zkoumaném období připočteme ještě tyto:

- prezidium bankovní asociace odsouhlasilo odprodej Bankovního institutu (Bankovní institut Vysoká škola) s doporučením učinit tak co nejrychleji; jde o změnu v někdejší koncepci asociace, kde podpora odborného vzdělávání bankovních zaměstnanců, a to i institucionální, byla prioritou; nyní byla pod vlivem změněných podmínek opuštěna;
- byla podpořena příprava střednědobé koncepce bankovního dohledu (s promítnutím transpozice *acquis*);
- v závěru roku 2001 bylo odsouhlaseno členství bankovní asociace v Národním výboru ICC (International Chamber of Commerce, se sídlem v Paříži) a v Komisi ICC pro bankovní techniku a praxi (pozn. prezidentem Národního výboru byl po několika letech viceprezident resp. prezident ČBA);
- prezidium zaujalo stanovisko k analýzám a přístupům Evropské komise a Evropského parlamentu k poplatkům za maloobjemové přeshraniční peněžní převody v euro.

V prosinci 2001 byla prezidiem odsouhlasena změna názvu z došavadního Bankovní asociace Praha na Česká bankovní asociace. Návrh prezidia byl odsouhlasen na shromáždění členů asociace 4. 2. 2002.

Asociace učinila vše, co bylo nezbytné v souvislosti se změnou jejího statusu v Evropské bankovní federaci na řádného („plného“) člena, to jest přihlásila se k jejím stanovám a pravidlům, zařadila do svého rozpočtu částku plného členského příspěvku Evropské bankovní federaci. O jeho výši, determinované rozhodnutím Federace, byla vedena polemika. Asociace postupně rozšiřovala účast svých představitelů v orgánech Evropské bankovní federace, a to převážně z řad pracovníků členských bank asociace, v jednotlivých případech i ve spolupráci se Slovenskou bankovní asociací. V prvních letech byla EBF využívána převážně pasivním způsobem, přebíráním jejích výstupů, podkladů a informací. V další etapě již v oblastech, na kterých mají členské banky zájem, je působení asociace aktivní.

Významnou okolností bylo samozřejmě přijetí České republiky do Evropské unie jako řádného člena dnem 1. 5. 2004. Pro praktickou činnost bankovní asociace je v této souvislosti nutné vzít v úvahu, že proces integrování bankovního sektoru České republiky probíhal již řadu let předtím cestou přizpůsobování v regulační sféře, tj. zejména přihlížení k direktivám ES při vytváření zákonodárství o bankách, včetně sekundární sféry regulačního režimu v rukou ČNB, v technologických postupech bank či v praktickém formování běžných vztahů mezi bankou a klientelou apod.

Silnější a přímočařejší důsledky nastaly postupně až poté na příklad pozvolnou realizací přímé aplikovatelnosti právních předpisů EU na teritoriu členských států. Příkladem je přímá, nikoliv transpozicí do „národního“ práva zprostředkovaná aplikace direktiv ES, upravujících bankovní terén, direktivy o úvěrových institucích, o systémech zabezpečení vkladů, o ochraně spotřebitelů finančních služeb, následně též režimy přeshraničních finančních transferů atd. S momentem vstupu České republiky do EU se za těchto podmínek bankovní asociace vyrovnala bez problémů.

2001

Personálie

Prezidium ČBA

Jiří Kunert – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Živnostenská banka, a.s., Praha

Pavel Kavánek – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s., Praha

Dušan Baran – člen (od 5. 11. 1999)
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna, a.s., Praha

David Grund – člen
místopředseda představenstva a výkonný ředitel, Bank Austria Creditanstalt CR, a.s., Praha

Jiří Klán – člen
předseda představenstva, ČS - stavební spořitelna, a.s., Praha (od 1. 7. 2000)

Matúš Púll – člen
výkonný ředitel, Société Générale, pobočka Praha

Jan Struž – člen
generální ředitel ING Bank N.V., pobočka Praha

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – generální tajemník

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s., Praha

František Kopřiva – člen
generální ředitel, HSBC Bank plc - pobočka Praha

Vojtěch Lukáš – člen (od 1. 7. 2000)
místopředseda představenstva ČS - stavební spořitelna, a.s., Praha

Tomáš Spurný – člen
člen představenstva a náměstek generálního ředitele, Komerční banka, a.s.

Petr Šmída – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Capital Bank, a.s.

Vědecké grémium ČBA

František Vencovský – předseda
profesor, Vysoká škola ekonomická, Praha

2002

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s., Praha

Aleš Barabas – viceprezident
člen představenstva a náměstek generálního ředitele, Živnostenská banka, a.s., Praha

Dušan Baran – člen
místopředseda představenstva a 1. náměstek generálního ředitele, Česká spořitelna, a.s., Praha

David Grund – člen
místopředseda představenstva a výkonný ředitel, HVB Bank
Czech Republic a.s.

Jiří Klán – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna
České spořitelny, a.s.

Matúš Púll – člen
člen představenstva a náměstek generálního ředitele, Komerční
banka, a.s.

Jan Struž – člen
generální ředitel ING Bank N.V., pobočka Praha

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – generální tajemník

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravské zá-
ruční a rozvojová banka, a.s.

František Kopřiva – člen
generální ředitel, HSBC Bank plc - pobočka Praha

Vojtěch Lukáš – člen
místopředseda představenstva a náměstek generálního ředitele,
Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.

František Máslo – člen
člen představenstva, Citibank a.s.

Jiří Votrubec – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská hy-
poteční banka, a.s.

Kamil Ziegler – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisenbank a.s.

Vědecké grémium ČBA

František Pavelka – předseda
Wüstenrot-stavební spořitelna a.s.

František Vencovský – místopředseda
profesor, Vysoká škola ekonomická, Praha

2003

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá ob-

chodní banka, a.s., Praha

Aleš Barabas – viceprezident
člen představenstva a náměstek generálního ředitele, Živnosten-
ská banka, a.s., Praha

Dušan Baran – člen
místopředseda představenstva a 1. náměstek generálního ředi-
tele, Česká spořitelna, a.s., Praha

Jiří Klán – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna
České spořitelny, a.s.

David Grund – člen
předseda představenstva a generální ředitel, HVB Bank Czech
Republic a.s.

Matúš Púll – člen
člen představenstva, Komerční banka, a.s.

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – generální tajemník

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská zá-
ruční a rozvojová banka, a.s.

František Kopřiva – člen
generální ředitel, HSBC Bank plc - pobočka Praha

Vojtěch Lukáš – člen
místopředseda představenstva a náměstek generálního ředitele,
Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.

František Máslo – člen
člen představenstva, Citibank a.s.

Jiří Votrubec – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská hy-
poteční banka, a.s.

Kamil Ziegler – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisenbank a.s.

Vědecké grémium ČBA

František Pavelka – předseda
předseda představenstva, Wüstenrot hypoteční banka, a.s.

František Vencovský – místopředseda
profesor, Vysoká škola ekonomická, Praha

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s., Praha

Aleš Barabas – viceprezident
člen představenstva a náměstek generálního ředitele, Živnostenská banka, a.s., Praha

David Grund – člen
předseda představenstva a generální ředitel, HVB Bank Czech Republic a.s.

Matúš Púll – člen
člen představenstva, Komerční banka, a.s.

Dušan Baran – člen
místopředseda představenstva a 1. náměstek generálního ředitele, Česká spořitelna, a.s., Praha

Helmut Kasík – člen
člen představenstva, Dresdner Bank CZ, a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – generální tajemník

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravské záruční a rozvojová banka, a.s.

František Kopřiva – člen
generální ředitel, HSBC Bank plc - pobočka Praha

Vojtěch Lukáš – člen
člen představenstva, Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.

František Máslo – člen
člen představenstva, Citibank a.s.

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská hypoteční banka, a.s.

František Pavelka – předseda
předseda představenstva, Wüstenrot hypoteční banka, a.s.

František Vencovský – místopředseda
profesor, Vysoká škola ekonomická, Praha

Období 2005 – 2008

Dotýkáme se jen úzkého výčtu makroekonomických jevů, nicméně lze říci, že z hlediska národohospodářských kritérií šlo o celkem příznivé vývojové období, charakterizované poměrně vysokou dynamikou růstu. Roční přírůstky hrubého domácího produktu se v letech 2005 až 2007 pohybovaly mezi 6,1 až 6,5 %. Příznivou okolností ve srovnání s předchozím čtyřletím bylo, že růst byl „tažen“ především vývozem, růstem spotřeby domácností a růstem tvorby fixního kapitálu při mírném poklesu spotřeby vlády. Makroekonomické nerovnováhy ovšem narůstaly, aniž to vyvolalo přiměřenou odezvu ze strany rozpočtové a ekonomické politiky. Deficit státního rozpočtu dosáhl a později převýšil 60 mld. CZK a přiblížil se třem procentům HDP. Vládní dluh dosáhl více než 30 % HDP. Pro srovnání pozdější (2008–2009) deficit státního rozpočtu eskaloval do rozmezí 160–200 mld. CZK; kumulovaná suma nesplaceného státního dluhu narostla značně nad 1000 mld. CZK a Česká republika se v plném rozsahu ocitla zcela mimo hranice Maastrichtských kritérií.

Bankovní sektor se nacházel ve stabilizované situaci. Docílil třičtvrtinového podílu na úhrnu aktiv finančního trhu. Narostl čistý zisk bank, např. v roce 2005 o 20 %. V témže roce dosáhl podíl zahraniční kontroly, ať již přímé či nepřímé, bankovního sektoru, měřeno veličinou celkových aktiv bank, výše 96 %.

Znepokojujícím jevem v jinak poměrně přijatelném obrazu makroekonomických ukazatelů se tedy stal již setrvalé nepříznivý vývoj ve sféře veřejných financí.

V roce 2007 se projevil vzestup inflace (meziroční nárůst o 5,4 %) s jasnými znaky akcelerace do příštího období a bylo tak nedodrže-

no selekční Maastrichtské kritérium cenové stability. Inflační veličiny jsou ovšem na rozdíl od zadlužení volatilní.

Oblastmi, které si asociace vymezila ve svých koncepčních prioritách, ale také těmi, které přinesl na pořad dne vývoj situace, v níž banky fungují, byly:

- trvalá intenzivní angažovanost v legislativní a regulační sféře, kde vývoj přinášel bohatství úkolů, namátkou: myšlenka zákona o finančních službách; změny v zákonu o konkursu a vyrovnání a následně v novém insolvenčním zákoně, resp. v úpadkovém právu; vstup v účinnost zákona o finančních konglomerátech; věcný záměr zákona o dohledu nad finančním trhem; novela Exekučního řádu; mimořádně obsírná novela Občanského zákoníku; dopad zákona o podnikání na kapitálovém trhu atd.;
- uvádění v praktický život integrovaného dohledu nad finančním trhem vykonávaného od 1. 4. 2006 ČNB;
- problematika nové Směrnice o kapitálové přiměřenosti (pravidla Basel II); v podmínkách českého finančního trhu byl a je stále v centru pozornosti problematika tzv. home/host issues a návazně dělba pravomocí a kompetencí mezi příslušnými regulátory;
- standardy bankovních aktivit ČBA;
- SEPA (členství ČBA v Evropské platební radě – European Payment Council (EPC));
- Etický kodex finančního trhu;
- nikoliv programovaná, avšak okolnostmi vynucená intenzivní angažovanost ve věci zkorigování dopadů produktu poslanecké zákonodárné iniciativy, spočívající v kontrovers-

ní jednorázové zákonné úpravě odškodnění ztrát, vzniklých insolvenčí několika bank, v předmětném případě jmenovitě Kreditní banky, a.s., Plzeň.

Prezidentem asociace formulované priority pro rok 2005 a další pak byly:

- problematika evropských platebních systémů a samoregulace bank v této oblasti;
- boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti;
- spotřebitelské otázky;
- racionalizace reportingu orgánům dohledu;
- daně;
- přiblížení českých účetních standardů mezinárodním (IAS, IFRS – International Accounting Standards, International Financial Reporting Standards).

Nejmarkantnější ze všech akcí bankovní asociace v období 2005–2008 bylo patrně nasazení potenciálu asociace na nápravu legislativního aktu, spočívajícího v **nepřímé novelizaci zákona o bankách**, jmenovitě v jeho části, týkající se pojištění pohledávek z vkladů (§§ 41a a další) zákonem č. 443/2006 Sb., o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky.

Věcná stránka problému spočívala v konfliktu prosazovaného legislativního „přílepku“ jednak s právní úpravou EU jednak s principem „dobrých mravů“, který spočíval v tom, že podnikatelský subjekt, který svou činností, resp. činností jím ovládané osoby způsobil finanční újmu, by byl „z moci státu“ odškodněn z prostředků jiných podnikatelských subjektů a konečně i se zásadou nepodporování morálního hazardu spočívající ve stanovisku, že odškodňování těch, kteří jako klienti utrpěli újmu neúspěšným podnikáním finančních institucí, nesmí být využito ku prospěchu těch, kteří újmu způsobili svým podnikáním.

Odpor bank a řady dalších institucí včetně vlády, ČNB, atd., nesměřoval k té části „přílepku“, jímž se upravovala výše a rejstřík titulů pro odškodnění na rozsah, který byl již řadu let praktikován a nýbrž vůči té části „přílepku“, jímž se odškodnění přiznávalo nikoliv klientu banky, ale podnikatelské organizaci, která byla vlastníkem insolventní banky.

In concreto šlo o to, že dikcí odstavce 4 článku III „Přechodné ustanovení“ citovaného zákona byla k poskytnutí náhrady z Fondu pojištění vkladů oprávněna i instituce (Česká pojišťovna), která již dříve (před návrhem a přijetím předmětného „přílepku“ k zákonu č. 443/2006 Sb. prostřednictvím Pragobanky vyplácela nadstandardní náhrady z pohledávek za nedobytné vklady v Kreditní bance Plzeň, a to ve výši kompenzující částku, kterou na tento manévr použila. Významnou charakteristikou přitom ovšem bylo, že Česká pojišťovna byla fakticky osobou ovládající zkrachovalou Kreditní banku, a.s., Plzeň, a jako taková nesla ex lege odpovědnost za škody bankrotem banky způsobené klientům a zejména to, že na základě písemných dohod z 19. 6. a 8. 8. 1996 mezi tehdejšími akcionáři České pojišťovny na jedné straně (PPF, FNM, IPB, ČSOB a KB) a na straně druhé Ministerstvem financí a Českou národní bankou byla tato nadstandardní náhrada plně kryta ze 4/5 jinými subjekty než PPF. Dle dohody na stabilizaci Kreditní banky Plzeň a Pragobanky, resp. dle dohody

z 8. 8. 1996 na výplatu náhrad vkladatelům Kreditní banky Plzeň, obdržela Česká pojišťovna účelové zdroje formou ážia ve výši 4,5 mld. Kč při navyšování jejího základního kapitálu od akcionářů, kterými byli zejména FNM a banky s majoritní účastí státu. Česká pojišťovna tedy nepoužila vlastní zdroje pro výplatu náhrad klientům Kreditní banky Plzeň a výše uvedeným retroaktivním příležitkem by tuto sumu obdržela podruhé, a to z nestátního Fondu pojištění vkladů.

Mimo to, co bylo uvedeno, nebylo pro bankovní komunitu a Fond pojištění bez významu ani to, že v případě uplatnění „přílepku“ k zákonu č. 443/2006 Sb. by mohly být odškodněními vyčerpány zdroje Fondu natolik, že by bylo uplatněno ustanovení § 41k zákona o bankách, kterým se příspěvky bank do Fondu zdvojnásobují.

Zákon č. 443/2006 Sb. byl nicméně Poslaneckou sněmovnou přijat. Následně skupina sedmnácti senátorů v čele se senátkou S. Paukrtovou podala ústavní stížnost na protiústavnost předmětného „přílepku“ v zákoně č. 443/2006 Sb. a navrhla zrušení předmětné části zmíněného zákona. Právní analýzu a argumentaci pro podání skupiny senátorů zabezpečila asociace s využitím externí advokátní kanceláře při vydatném a rozsáhlém nasazení aparátu asociace i kanceláře Fondu pojištění vkladů. O ústavní stížnosti Ústavní soud rozhodl 15. 2. 2007 tak, že zrušil napadenou část zákona.

Ve „standardní“ oblasti práva a legislativy v období 2005–2008 bankovní asociaci snad nejvíce zaměstnávala dlouhodobá cesta zlepšení úpadkového práva.

Česká bankovní asociace se vydatně angažovala v otázkách, souvisejících s přípravou novely zákona o konkursu a vyrovnání. Záměr dosáhnout standardní úpravy konkursního práva byl vytýčen ve věcném záměru zákona, schváleném vládou již v září 2001. Asociace po několika nezdarech legislativních míst přistoupila dokonce k tomu, že sama zadala a financovala zpracování novely části zákona o konkursu a vyrovnání, kterým by došlo k částečné nápravě – především k potřebnému posílení práv věřitelů v konkursu. Žádný z pokusů o její prosazení cestou poslanecské a později cestou senátní iniciativy nedošel úspěšného konce.

Rekodifikace konkurzního práva se nakonec podařila až přípravou a přijetím nového insolvenčního zákona s účinností od ledna 2008, a to přes obstrukce a zdržování některých institucí či profesních skupin. Asociace velmi aktivně přispívala k vypracování a prosazení tohoto zákona – je přitom důležité neopomenout velmi úzkou spolupráci s řadou zahraničních obchodních komor v ČR, ministerstvem spravedlnosti a těmi poslanci, kteří chápali důležitost standardního insolvenčního práva.

Dále byla pro banky důležitá velmi obšírná novelizace občanského zákoníku (pro což byla zřízena zvláštní expertní skupina ČBA) a návrh novely exekučního řádu (tendence povýšit status exekutorů na úroveň soudů).

Samozřejmě nemalou angažovanost si vyžádaly též návrhy novelizace zákona o bankách nastolující problém transpozice režimu

správního trestání do zákona o bankách a ovšem také ty úpravy zákona o bankách, které přenášely do českého právního řádu *acquis* (mj. implementace Capital Requirement Directive, MiFID). Samostatnou kapitolou pak byla problematika nové Směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí.

Samostatnou zmínku si zaslouží správní řízení, které Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚHOS) zahájil dne 12. 5. 2005 šetřením ve třech bankách (ČS, KB, ČSOB) a v sídle České bankovní asociace. Šetření bylo zaměřeno na prověření existence možných dokumentů svědčících o případných kontaktech a komunikaci pro účely prokázání nebo vyvrácení možné dohody či jednání ve vzájemné shodě, případně obchodních strategiích svědčících o zneužívání kolektivního dominantního postavení, jakož i jiných relevantních písemností souvisejících s předmětem řízení.

V rozhodnutí ze dne 24. 11. 2005 ÚOHS nicméně konstatuje, že žádný ze zajištěných dokumentů „nenasvědčoval tomu, že by členové ČBA jakýmkoli způsobem projednávali stanovení konkrétní výše poplatků bank. Od této aktivity se naopak ČBA v několika dokumentech výslovně distancovala. ÚOHS konstatoval, že nebylo prokázáno, že by poměrně časté kontakty vyplývající z členství v ČBA a z prosazování společných zájmů v oblasti legislativy byly nástrojem jakékoli protisoutěžní koordinace účastníků řízení.

Důležitou se v období 2005–2008 stala činnost, spadající pod pojem „postavení spotřebitele na finančním trhu“, která se koncentrovala kolem tzv. pozičního dokumentu ministerstva financí „Zlepšení postavení klientů bank v ČR – ochrana spotřebitele“. Z myšlenek dokumentu se asociace přikláněla zejména k podpoře konkurenčního prostředí, k akceptaci návrhu ministerstva financí, aby ve věci vedla diskusi se zainteresovanými sdruženími, zvláště též spotřebitelskými, a doporučila, aby na dokument ministerstvo financí jako jeho původce upozornilo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Šlo totiž mj. o to, že dokument obsahoval náměty, týkající se na příklad poplatkové a marketingové politiky bank, což by v určitých souvislostech mohlo být považováno za náběh na kartelové jednání.

Více než půl roku trávající kampaň s velkým ohlasem i v médiích ukončila tzv. Mikulášská dohoda – „Společné prohlášení České bankovní asociace a Ministerstva financí“ ze dne 7. 12. 2005. Signatáři se shodli na potřebě posílení spolupráce a zefektivnění komunikace mezi státem, subjekty operujícími v oblasti finančních služeb a uživateli těchto služeb při vytváření podmínek pro zvyšování kvality fungování finančního sektoru.

Expertní skupina pro finanční sektor, vzniklá v souladu s touto dohodou, fungovala na úrovni náměstka ministra financí, člena bankovní rady a viceprezidenta ČBA J. Kunerta a následně zástupců dalších finančních asociací a spotřebitelských sdružení. Zřídila tři pracovní orgány, ve kterých ČBA hrála zásadní roli – například vedla skupinu, která vypracovala Společný kodex finančního trhu, v rámci skupiny pro finanční vzdělávání zastřešila iniciativu vedoucí k vytvoření webové stránky www.financnivzdelavani.cz.

Rovnoprávné postavení klientů bank a související ochrana spotřebitele na finančním trhu zajímala členské banky stále více a stala se jednou z priorit činnosti asociace. Ostatně stálá Pracovní skupina pro spotřebitelské otázky, později změněná na komisi, byla založena již před výše zmíněnou kampaní v prosinci 2004.

Určité penzum úkolů pro bankovní asociaci přinesla rovněž povinnost bank – emitentů cenných papírů na regulovaném trhu členských států EU používat v účetnictví Mezinárodních účetních standardů upravených právem Evropských společností, zavedená 1. 1. 2005.

Rozsáhlá byla činnost bankovní asociace v oblasti implementace řady opatření právní povahy, plynoucích například ze vstupu v účinnost zákona o finančních konglomerátech (v účinnosti od 29. 9. 2005), pravidel Basel II (v účinnosti pro ČR od 1. 7. 2007), MiFID, SEPA Credit Transfer Scheme atd.

V roce 2005 se bankovní asociace zabývala Kodexem poskytování předšmluvních informací souvisejících s úvěry na bydlení. Principy tohoto celoevropského vzorového kodexu byly založeny do standardu bankovních aktivit č. 18/2005 „Zásady poskytování předšmluvních informací souvisejících s úvěry na bydlení“.

Velice ceněným je Standard bankovních aktivit ČBA č. 20/2006 „Rámcová smlouva o obchodování na finančním trhu“, připravená s využitím tzv. master agreement zpracovaného Evropskou bankovní federací. K používání tohoto standardu se přihlásila Česká národní banka svým Úředním sdělením č. 7/2006 v obchodech na českém finančním trhu. Rámcovou smlouvou je upraveno nejen finanční zajištění, ale i repoobchody, derivátové transakce, devizové transakce. Rámcová smlouva podléhá průběžně (nyní několikrát do roka) prověření a jsou k ní vydávány *legal opinions* renomovanou advokátní kancelář.

V jiné souvislosti již bylo zmíněno, že se bankovní asociace angažovala v přípravě Etického kodexu finančního trhu, který byl společným projektem též dalších asociací, sdružujících instituce finančního trhu. Bankovní asociace přípravné aktivitě předsedala. Návrh byl dokončen v pololetí 2007.

V rámci standardizačních aktivit asociace byl rovněž novelizován Standard č. 19/2005 „Kodex chování mezi bankami a klienty“.

V červenci 2004 bylo založeno členství České bankovní asociace v Evropské radě pro platby (EPC = European Payments Council). Členství bohužel přineslo záhy i určitý problém vyplývající z toho, že rozpočtové náklady EPC se mezi rokem 2005 a 2006 skokově zvýšily, a to poněkud netransparentně vlivem nákladů na outsourcing právních a konzultačních služeb.

EPC řídí velký a náročný projekt SEPA – Single Euro Payment Area, který se vztahuje sice primárně na eurové země, ale příslušná pravidla musí být adekvátně implementována i v zemích, které zatím používají národní měny. Zástupci ČBA působí ve vrcholném řídicím plenárním orgánu a rovněž ve třech ze sedmi odborných pracovních skupin.

Bankovní asociace měla podíl na některých dalších aktivitách, obzvláště na jednání Výkonného výboru Evropské hypoteční federace v Praze v červnu 2007. Dále na jednání Evropského kongresu stavebních spořitelien v Praze v říjnu 2007 a na produkci instrukčního filmu o obraně proti loupežným přepadením a jiným útokům na banky.

Asociace rovněž vyslovila souhlas se svým přístupem k systému referenčních sazeb EURIBOR FBE od 1. 1. 2006.

Prezidium ČBA se v září 2005 shodlo na účelnosti vize a Akčního plánu bankovní asociace na tři roky, zahrnujícího politiku asociace, cíle, organizaci a komunikaci s vnějškem. Při té příležitosti byla opětovně debatována otázka, zda asociace má zachovávat právní formu sdružení nebo usilovat o právní formu profesní komory. Převládá názor zachovat dosavadní formu sdružení.

2005

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s., Praha

Gerard Ryan – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s., Praha

David Grund – člen
předseda představenstva a generální ředitel, HVB Bank Czech Republic a.s.

Alexis Raymond Juan – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Helmut Kasík – člen
člen představenstva, BAWAG Bank CZ, a.s., Praha

Jiří Kunert – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Živnostenská banka, a.s., Praha

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

John James Stack – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna, a.s., Praha

Josef Tauber – člen
generální ředitel, Česká exportní banka, a.s., Praha

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – místopředseda
člen představenstva, Citibank a.s.

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., Praha

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská hypoteční banka, a.s.

Jiří Šperl – člen
předseda představenstva a náměstek ředitele společnosti, Modrá pyramida, stavební spořitelna, a.s., Praha

Vědecké grémium ČBA

František Pavelka – předseda
předseda představenstva, Wüstenrot hypoteční banka, a.s.

František Vencovský – místopředseda
profesor, Vysoká škola ekonomická, Praha

2006

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s., Praha

Jiří Kunert – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Živnostenská banka, a.s., Praha

Laurent Goutard – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Pieter van Groos – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s., Praha

David Grund – člen
předseda představenstva a generální ředitel, HVB Bank Czech Republic a.s.

Helmut Kasík – člen
člen představenstva, BAWAG Bank CZ, a.s., Praha

John James Stack – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna,
a.s., Praha

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna,
a.s.

Josef Tauber – člen
generální ředitel, Česká exportní banka, a.s., Praha

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská
záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – místopředseda
člen představenstva, Citibank a.s.

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna
České spořitelny, a.s., Praha

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční banka,
a.s.

Jiří Šperl – člen
člen představenstva, Modrá pyramida, stavební spořitelna, a.s.,
Praha

Vědecké grémium ČBA

František Pavelka – předseda
předseda představenstva, Wüstenrot hypoteční banka, a.s.

2007

Personálie

Prezidium ČBA

Jiří Kunert – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Živnostenská
banka, a.s., Praha

Laurent Goutard – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka,
a.s.

Pieter van Groos – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank,
a.s., Praha

David Grund – člen
předseda představenstva, HVB Bank Czech Republic a.s.

Helmut Kasík – člen
člen představenstva, BAWAG Bank CZ a.s.

Pavel Kavánek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Československá
obchodní banka, a.s.

Gernot Mittendorfer – člen (od června 2007)
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna,
a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna,
a.s.

Josef Tauber – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Česká exportní
banka, a.s., Praha

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská
záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – místopředseda
člen představenstva, Citibank a.s.

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna
České spořitelny, a.s., Praha

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční banka,
a.s.

Jiří Šperl – člen
člen představenstva a náměstek ředitele společnosti, Modrá
pyramida, stavební spořitelna, a.s., Praha

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – výkonný ředitel

Personálie

Prezidium ČBA

Jiří Kunert – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank
Czech Republic, a.s.

Laurent Goutard – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka,
a.s.

Helmut Kasík – člen
člen představenstva, BAWAG Bank CZ a.s.

Pavel Kavánek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Československá
obchodní banka, a.s.

Gernot Mittendorfer – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna,
a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna,
a.s.

Sekretariát ČBA

Petr Špaček – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská
záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel, Citibank Europe plc, organizační složka

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna
České spořitelny, a.s., Praha

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční banka,
a.s.

Jiří Šperl – člen
člen představenstva a náměstek ředitele společnosti, Modrá
pyramida, stavební spořitelna, a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

Období 2009 – 2011

Úvodní věta k tomuto období nemůže neobsahovat konstatování, že v roce 2009 propukla plnou silou finanční krize, která zachvátila (v různé míře) celý globalizovaný finanční sektor. Česká bankovní komunita čelila této výzvě s klidným sebevědomím, které narušovaly v některých případech snad jen negativní zprávy o problémech mateřských institucí. První fázi krize prošly české banky bez výraznějších výkyvů, přestože následné přelítí finanční krize do krize ekonomické způsobilo výrazné zhoršení operačního prostředí, růst rizik ve všech segmentech retailu a korporátního bankovníctví, nejistoty v krátkodobém i dlouhodobém výhledu. Grémia ČBA se při různých příležitostech zabývala v té době stále přítomnou otázkou, jaká bude v konečném efektu síla dopadu krize na banky na jedné straně a na ekonomiku na straně druhé.

Důvodů, proč se české banky ukázaly jako velmi dobře vyzbrojené pro boj s krizí je samozřejmě řada a pro různé instituce platí různě, nicméně společné jmenovatele nalézt lze. Velká část českého bankovního trhu je ovládána zahraničními strategickými investory, především bankami. Ty řídí své dcery v České republice tak, aby pracovaly především s místním trhem, s podniky, institucemi a občany. Jinak řečeno, aby svou obchodní politiku opíraly o zdroje místního trhu. Nedávají svým dcerám prostor, nebo velmi malý, k expanzi mimo domácí trh, nechávají jim jen úzkou možnost angažovat se na světových finančních trzích a otevírat se rizikům, které od domácího prostředí jsou buď vzdálené nebo příliš specializované nebo zatížené neúměrnými riziky. Toto, tradiční konservatismus českých bankéřů, a dobrá manažerská pozice představenstev bank (vůči svým matkám, založená na

úspěšném a ziskovém podnikání na domácím trhu) ušetřily české banky před tvrdými dopady krize.

Malá a výrazně exportně orientovaná ekonomika typu ČR nemohla ovšem zůstat celosvětovým poklesem nezasažena. V roce 2009 poklesl reálný hrubý domácí produkt o 4,7 %, vývoz se snížil v reálném vyjádření o 10 % (dovoz o 11,7 %), firmy v době recese výrazně přiškrtily investiční výdaje (-11,5 %). V roce 2010 a první polovině roku 2011 došlo k mírnému oživení ekonomiky (růst 2,7 % v roce 2010 a 1,7 % v roce 2011) taženému opět především vývozem, aby ekonomika opět začala sklouzávat do mělké recese na konci roku 2011. Slábnoucí přírůstek exportu totiž již nezvládá kompenzovat propad domácí poptávky v důsledku poklesu reálných mezd, vládních úsporných opatření a celkové negativní nálady ve společnosti.

2009

Již v začátku roku 2009 se asociace aktivně podílela na diskusích k tématu finanční krize. Jedním z klíčových momentů byl např. Kulatý stůl organizovaný spolu s Hospodářskou komorou k otázkám krizového vývoje. Účastníci diskuse, tzn. komerční banky a ČBA, Ministerstvo financí a Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), EGAP, ČEB došli k poměrně jednoznačnému závěru, že hlavní tíha krizového období bude nutně spočívat na bedrech státu a státních institucí, EGAP a ČEB.

V prvních měsících roku se rozhořela někdy až emotivní diskuse nad návrhem novelizace insolvenčního zákona v oblasti krizového

financování. Návrhy vedly mj. k tomu, že by za určitých okolností původní zajištění věřitelé přišli přinejmenším o část zajištění. V kontextu celé bankovní soustavy by šlo až o několik desítek miliard dodatečného kapitálového požadavku. Komplikovaná jednání na Ministerstvu spravedlnosti a v parlamentních výborech vedla nakonec k upuštění od dalšího projednávání předlohy. Rozhodujícím momentem byl zajisté i jasný postoj ČNB ve prospěch názoru zastávaného ČBA.

Pokračující profilování ČBA v oblasti externí komunikace se po několika interních diskusích materializovalo v založení Komuničnické komise rozhodnutím Prezidia z 6. 2. 2009. V životě asociace se tímto objevuje nový prvek, reflektující požadavky doby.

V komisích a v Prezidiu se v dalších měsících objevují četné diskuse na téma připravovaných „retailových“ dluhopisů, pokračuje silný zájem o další vývoj v oblasti insolvenční, rozbíhá se nová debata, zasahující mnoho pater privátní a státní sféry – debata o lichvě. Je příznačné, že téma lichvy se od té doby objevuje mnohokrát a na mnoha úrovních, konečné řešení nebylo v dohledu ani po třech letech.

Ve stejném období konce první poloviny roku 2009 se zájem bank (znovu) upíná k jednáním na téma dorovnávání úrokových sazeb v exportním financování se státní podporou (IMU – Interest Make up Scheme). Snahou bylo dosáhnout faktické použitelnosti zákonné úpravy, neboť dané legislativní pojetí tohoto opatření na podporu exportu, které mělo zvýšit zájem o exportní financování, nefungovalo. Trvalo více než dva roky, než se podařilo dosáhnout pro banky, ale i státní sféru, alespoň přijatelného stavu.

V oblasti regulace se rozhořela nová debata na téma odměňování (renumerace). Původem z jiných zeměpisných šířek (G 20, FSB, atd.) pronikly náměty na reglementaci odměňování bankéřů až na národní úroveň. V průběhu doby se české banky s tímto problémem vyrovnaly relativně dobře, zčásti díky svým mateřským ústavům, které nové požadavky na odměňování zavedly ve svých skupinách, zčásti vyvinutím vlastních řešení.

Na svoji funkci v Prezidiu, které se konalo 11. 9. 2009, rezignoval Lorain Gouthard (KB), současně byl kooptován Henri Bonnet (KB).

ČBA v tomto období materializovala své úvahy o rozšíření působnosti v odborné veřejnosti. Tým vedený Ludškem Niedermayerem zpracoval studii na téma Růst státního dluhu, rizika pro ekonomiku, podniky, občany i finanční sektor. Studie byla velmi dobře přijata a její úspěšné vydání inspirovalo vedení ČBA k dalším krokům, uskutečněným již v roce 2010 (viz dále).

Významný počín zaznamenaly české banky v oblasti drobného bankovníctví schválením a vydáním Standardu č. 22 – Mobilita klientů. Tento standard umožnil klientům bank volný přechod k jinému ústavu, lhostejno, zda o něj požádal u své původní banky nebo u banky, ke které se rozhodl přejít.

Na zasedání Prezidia 5. 12. 2009 zvolen viceprezidentem Gernot Mittendorfer (ČS). Stále častěji jsou předmětem diskusí Prezidia, komisí a mnoha dalších platforem otázky regulace a dohledu.

Personálie

Prezidium ČBA

Jiří Kunert – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank Czech Republic, a.s.

Laurent Goutard – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Peter Herbert – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s.

Helmut Kasík – člen
člen představenstva, BAWAG Bank CZ a.s.

Pavel Kavánek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s.

Gernot Mittendorfer – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna, a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Sekretariát ČBA

Josef Tauber – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel, Citibank Europe plc, organizační složka

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., Praha

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční banka, a.s.

Jiří Šperl – člen
člen představenstva a náměstek ředitele společnosti, Modrá pyramida, stavební spořitelna, a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

2010

Na jednom z prvních zasedání roku 2010 konajícího se 1. března byl bezesporu hlavním tématem návrh novely zákona o bankách a návrh novely vyhlášky České národní banky (ČNB) č. 123/2007 obsahující již dříve často diskutovaný (a z pohledu bank kontrolverzní) systém a organizační zabezpečení politiky odměňování osob s vlivem na rizikový profil banky. Není třeba dodávat, že ČBA měla a uplatnila k těmto předlohám řadu zásadních připomínek, uplatněných se střídavým úspěchem.

Za přelomové lze označit zasedání Prezidia z 1. 3. 2010, neboť rozhodlo o změně orientace své práce směrem k více strategickým otázkám. Debatovalo se zároveň o způsobu rozhodování na různých úrovních a o činnosti sekretariátu a asociace. Mj. se dohodla změna frekvence zasedání Prezidia, jeho silnější orientace na koncepční a strategické otázky, forma a četnost ad hoc konzultací a výkon a pravomoci prezidenta a výkonného ředitele mezi zasedáními.

Ve stejné době došlo k přehodnocení stavu, kdy asociace disponovala dvěma orgány zabývajícími se podobnou problematikou, Vědeckým grémiem a Pracovní skupinou pro ekonomické a měnové otázky. Bylo rozhodnuto sloučit oba orgány do jediné platformy nazvané Vědecké grémium. Předsedou byl jmenován Luděk Niedermayer.

Na základě doporučení Legislativní rady vlády MPO ve spolupráci s MF připravilo v listopadu 2009 další verzi návrhu zákona, ve které vypustili v souladu s požadavkem ČBA zákaz rozhodčích doložek a zavedli poskytování spotřebitelských úvěrů jako vázanou činnost spolu se stanovením odborné způsobilosti. ČBA se následně podařilo po řadě jednání i písemné argumentaci přesvědčit MPO, MF i ČNB, aby z působnosti zákona byly vyloučeny veškeré účelové hypoteční úvěry (tj. včetně úvěrů na rekonstrukce). Dne 11. 2. 2010 projednala novou verzi návrhu zákona Legislativní rada vlády s kladným závěrem. Dále bylo v návrhu zavedeno poskytování spotřebitelských úvěrů jako vázaná živnost (ne volná jako v předchozí verzi návrhu zákona) spolu se stanovením odborné způsobilosti (maturita, nebo osvědčení o rekvalifikaci, nebo 3 roky praxe v oboru); duální dohled (ČNB pro banky a ČOI pro nebankovní poskytovatele spotřebitelských úvěrů) však v návrhu zůstal.

Za zmínku stojí další, nepříliš časté téma projednávání, problematika malých a středních podniků (MSP). Iniciativa souvisela zejména s aktivitou European Banking Federation (EBF) v této oblasti. Problematika MSP je od té doby průběžně sledována, byly navázány užší kontakty s Asociací malých a středních podniků a byly uskutečněny některé společné akce, vesměs věnované posílení vzájemné informovanosti a pochopení problematiky protistrany.

Určité zkušenosti získala asociace při organizování průzkumů veřejného mínění v oblasti image bank. Pro mnohé až překvapivě pozitivní výsledky průzkumu nakonec nebyly veřejně publikovány (z pochopitelných důvodů), posloužily však jako informace v dalších aktivitách asociace.

V polovině roku (např. zasedání Prezidia 21. 6. 2010) byly v gré-

miích a kuloárech a poté i v Prezidiu otevřeny některé závažné kauzy jako např. případ OP Prostějov, který vyvolal řadu hnutí, debat a konkrétních kroků v bankovní komunitě, právní odborné veřejnosti a jistě i ve složkách ministerstva spravedlnosti. Významný byl např. seminář Vliv insolventního a koncernového práva na bankovní postupy při financování dlužníků a řešení jejich reorganizace. Kauza OP Prostějov vedla rovněž k rozhodnutí vytvořit příznivější právní prostředí jednak zřízením vzorové syndikátní smlouvy vytvořené pro české právní prostředí (projektu se ujala pracovní skupina vytvořená jednak z členů právní komise, jednak ze zástupců významných právních kanceláří), jednak vytvoření pravidel pro chování bank v případě vzniku problémů u klienta financovaného syndikovanou nebo klubou půjčkou, pracovně nazvaných Prague Rules. Oba projekty se na konec prokázaly jako velmi rozsáhlé a práce na nich pokračovaly až do roku 2012.

Na podzim se do popředí – z iniciativy Ministerstva financí – dostaly diskuse o stavebním spoření, které se nevyhnuly ani Prezidiu asociace. Velmi aktivní v této době byly bratrská Asociace stavebních spořitelů, podporována víceméně jednoznačně ČBA. Téma velmi citlivé i pro široké vrstvy obyvatelstva. Vyústění se dle očekávání dostavilo v následujícím roce ve formě snížení státního příspěvku na stavební spoření.

Asociaci se konečně s definitivní platností podařilo prosadit do zákonné úpravy alespoň částečnou úpravu zdaňování pojistného plnění EGAP v případě úvěrů nebankovním klientům a záruk za banky.

Schopnost rychle a přitom systémově reagovat na výzvy doby prokázala asociace i v průběhu diskusí vyvolaných výše zmíněnou kauzou OP Prostějov zorganizováním široce navštíveného a zásadního semináře na téma Vliv insolventního a koncernového práva na bankovní postupy při financování dlužníků a řešení jejich reorganizace“.

Na konci roku se pak v plném nasazení rozběhly práce na právě standardizovaného vzoru syndikátní úvěrové smlouvy pro české právní prostředí, které poté pokračovaly za širokého zapojení specialistů a právníků z bank a právních kanceláří až do roku 2012. Paralelně a ve vzájemné iteraci s Právní komisí probíhaly na stejné téma diskuse v pracovní skupině složené ze zástupců odborů na řešení ohrožených úvěrů, která se později více orientovala na otázky kolem zamýšlených Prague Rules.

Personálie

Prezidium ČBA

Jiří Kunert – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank Czech Republic, a.s.

Gernot Mittendorfer – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna, a.s.

Peter Herbert – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s.

Pavel Kavánek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s.

Henri Bonnet – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Sekretariát ČBA

Josef Tauber – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel, Citibank Europe plc, organizační složka

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., Praha

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční banka, a.s.

Jiří Šperl – člen
člen představenstva a náměstek ředitele společnosti, Modrá pyramid, stavební spořitelna, a.s.

Jan Jeníček – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Martin Kolouch – člen
člen představenstva a výkonný ředitel, Raiffeisenbank, a.s.
Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

2011

Na únorovém zasedání Prezidia byl do tohoto orgánu kooptován pan Pavel Kysilka, generální ředitel a předseda představenstva

České spořitelny. V Prezidiu byl projednán významný dokument, formulující stanovisko ČBA k materiálu Evropské komise ke krizovému řízení. Byl konstatován dalekosáhlý soulad s postoji ČNB v souvislosti s doprovodnou diskusí, ve které se Prezidium přihlásilo k myšlence formulovat svá stanoviska v první řadě jako grémiu českých bank, přičemž ovšem se nelze vyhnout k přihlednutí k pozicím mateřských bank.

V tomto období se rovněž rozbíhá problematika FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act). Již začátkem února 2010 asociací tým Deloitte přiblížil nezvyklou problematiku, složenou z daňových, bezpečnostních a procesních prvků. Trvalo pak ještě skoro dva roky, než byla problematika FATCA legislativně, smluvně i procesně zvládnuta, jak na úrovni bank, tak i státu. Kupodivu, Evropská unie k řešení FATCA přispěla jen velmi málo.

Po dlouholetém úspěšném působení v České republice a v souvislosti s novým pověřením v Rakousku odstoupil generální ředitel a předseda představenstva České spořitelny Černot Mitterdorfer z funkce viceprezidenta České bankovní asociace.

Po dohodě v Prezidiu byly zahájeny pravidelné prezentace práce komisí. Jednu z prvních a velmi úspěšnou prezentaci měla Komise pro spotřebitelské otázky přednesená společně Sylvou Floríkovou (KB) a Věrou Svobodovou (ČBA). Následovala řada vesměs velmi dobře připravených prezentací dalších komisí, jejichž význam spočíval zejména v přiblížení aktuální problematiky špičkovým osobnostem v Prezidiu, doprovázena vždy živou diskusí k danému tématu.

Na den 24. 8. 2011 se podařilo dohodnout pracovní a společenské setkání Prezidia s ministrem financí Miroslavem Kalouskem. Prezidium tímto pokračovalo v tradici občasných setkání, rozhořorů i konzultací s ministry financí. Velmi otevřený a srdečný rozhovor se dotkl řady bodů společného zájmu v makro i mikroekonomické oblasti, role a úlohy bank u nás a v Evropské unii, fiskální politiky. Byl vyjádřen i oboustranný zájem na prohloubení styků a konzultací.

Vedení ČBA informovalo Prezidium o navázání těsných a významných styků a spolupráce s organizací Člověk v tísni. Překvapivě mnoho společných témat i zájmů se stalo dobrým základem dlouhodobé spolupráce, zaměřené především na hledání řešení v otázkách lichvy, nekalých tržních praktik, transparency apod.

V EBF se rozvinula debata na téma SIFI (Systemically Important Financial Institutions). Problém představovala např. definice tohoto pojmu. Pokračovaly práce na řešení otázek renumerace, dopady kumulace regulačních opatření, dopady regulace na oblast Trade Finance i debaty na téma FATCA.

Prezidium ocenilo práci kolektivu autorů Vědeckého grémia, které zpracovalo studii Vybrané problémy a vyhlídky českého trhu práce. Výstupy ze studie byly 5. 12. 2010 prezentovány premiérovi Petrovi Nečasovi na pracovní schůzce s Prezidiem v prostorách ČBA. Premiér vyzdvihl přínosy studie i její přidanou hodnotu v kontextu chystaných vládních reforem. Prezi-

dium velmi uvítalo ochotu a připravenost premiéra se k nám k významným tématům čas od času vracet.

Personálie

Prezidium ČBA

Jiří Kunert – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank Czech Republic, a.s.

Pavel Kysilka – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna, a.s.

Peter Herbert – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s.

Pavel Kavánek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s.

Henri Bonnet – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Sekretariát ČBA

Josef Tauber – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel, Citibank Europe plc, organizační složka

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., Praha

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční banka, a.s.

Jan Jeníček – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Martin Kolouch – člen
člen představenstva a výkonný ředitel, Raiffeisenbank, a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

Vědecké grémium ČBA

Luděk Niedermayer – předseda

2012

Situace

V Evropě pokračuje slabý výkon zdejších ekonomik, v řadě zemí se projevuje místy i hluboká recese. To se týká především těch, které jsou nejvíce postiženy jen pozvolna pomíjející finanční krizí. Země eurozóny po ekonomickém růstu o 1,5 % v roce 2011 klesly na 0,6 % s mizivými vyhlídkami na obrat.

Vývoj v celé EU byl jen mírně lepší okolo 1,3 %, s výhledem na mírnou recesi s poklesem o 0,1 %. Značné problémy má řada zemí (Řecko, Portugalsko, Kypr, ...), jiné balancují na hraně recese nebo velmi slabého růstu.

Vývoj českého hospodářství budil značné obavy, a to i přesto, že se situace nadále vyznačovala stabilním makroekonomickým prostředím a finanční stabilitou. To mimo jiné prospívalo i obsluze státního dluhu.

Negativně se na nedostatečném růstu a postupném propadu projevovala zdrženlivost domácností ve spotřebě a málo impulzů z oblasti investic. Recesí stlačené poptávkové tlaky umožnily ČNB udržovat v nízko inflačním prostředí extrémně nízké měnově politické úrokové sazby (po dvojnásobném snížení v průběhu roku 2T repo sazba od 2. 11. 2012 na úrovni 0,05 %).

Pro bankovní sektor evidentně obtížné prostředí. Avšak navzdory ekonomickému poklesu zůstává bankovní sektor jako celek stabilní: je nadále ziskový, kapitálově velmi dobře vybavený a likvidní. Důvěra klientů v bankovní sektor zůstala nadále vysoká. K překonání finanční krize z let 2008 a dalších nepotřeboval žádnou pomoc od státu.

K 31. 5. 2013 bylo v České republice celkem 43 subjektů s bankovní licencí, včetně 20 poboček zahraničních bank a 5 stavebních spořitelů. **Strukturu bankovního trhu ovlivnily v předcházejícím roce především dva hlavní faktory:**

- změna strategie některých globálních bankovních skupin (rušení bankovních poboček v některých zemích);
- růstový potenciál a dobra ziskovost zdejšího bankovního sektoru, které naopak přilákaly na trh nové subjekty.

Odborná část

Ve sledovaném období pracovalo v rámci asociace celkem 22 komisí a pracovních skupin vedených vesměs zvolenými předsedy a podporovanými odbornými zaměstnanci ČBA.

V následující pasáži uvádíme přehled významných aktivit prezidia, sekretariátu, komisí nebo pracovních skupin v průběhu roku 2012 v členění dle odborností nebo dle významu problematiky pro bankovní sektor.

Legislativa

Zákon o rozpočtových pravidlech (Státní pokladna) zaměstnával sekretariát ČBA po celý rok 2012 s přesahem do 2013. Postoj ČBA k návrhu byl velmi kritický, vyžadoval silnou podporu jak od bank samotných, tak i dalších zájmových svazů jako Svaz měst a obcí, HK, SPD. Opodstatněnost takto široce založené aktivity byla dána tím, že ve svém důsledku navrhovaná právní úprava ba vedla k masivnímu odlivu depozit z komerčních bank na účty vedené ČNB. Výsledné znění dosažené intenzivní připomínkou a přesvědčovací kampaní se stalo nakonec přijatelným kompromisem pro všechny zúčastněné.

Zákon o spotřebitelském úvěru, tedy vysoce citlivá norma, která byla velmi korektně řešena ve spolupráci s ministerstvem financí a v mezirezortním připomínkovém řízení, byl přijat v dohodnuté podobě bez znatelných negativních dopadů na bankovní sektor.

Poměrně rozsáhlou problematiku a mnoho času zejména členů právní komise a jejího gestora představovaly změny insolvenčního zákona v souvislosti se zákonem o obětech trestných činů.

Zákon o transparentnosti akciových společností, resp. jeho návrh vyvolal v rámci mezirezortního připomínkového řízení řadu připomínek. Za kritickou lze označit tu část návrhu, která bez zvláštního důvodu dávala CDCP de facto monopolní postavení ve správě akcií. Výsledné znění však doznalo žádoucích změn.

Mnoho výstupů a jednání představoval dále nový katastrální zákon, který vyvolal zájem více komisí a gestorů v sekretariátu a kde se vyplatila důsledná a v této problematice vysoce specializovaná práce našich kolegů.

V průběhu celého roku 2012 a 2013 pracovala v ČBA Platforma pro FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act). Ta úzce spolupracovala s Pracovní skupinou pro FATCA vytvořenou a řízenou ministerstvem financí. ČBA se rozsáhle věnovala pracovní verzi českého překladu vzorové mezvládní smlouvy s USA (IGA). Velmi tím napomohla při realizaci a načasování jednotlivých implementačních kroků v členských bankách.

Bankovní regulace přitahuje nadále hlavní pozornost industrie, v tomto období se ČBA a její komise pro regulaci věnovala připravovaným změnám basilejských pravidel CRR a CRD IV. Ani další regulatorní opatření nezůstala bez patřičné pozornosti našich kolegů.

V rámci užší spolupráce bankovních asociací zemí Visegrádské skupiny iniciované Českou bankovní asociací bylo připraveno společné stanovisko české, maďarské a polské bankovní asociace k návrhu vyjádření Evropské bankovní federace (EBF) k návrhu směrnice na restrukturalizaci a řízení bank,

kteří se dostanou do obtíží.

K návrhu pozice EBF na vytvoření jednotného mechanismu dohledu bylo zpracováno společné stanovisko české a polské bankovní asociace.

Jako vždy velká část pozornosti sekretariátu byla věnována finančním trhům. Ve spolupráci s právní kanceláří Allen & Overy byla aktualizována Rámcová smlouva o obchodování na finančních trzích (Czech Master Argumentů). Tato rámcová smlouva dává bankám možnost používání jednotného formátu s vyřešeným problémem sjednání závěrečného vyrovnání.

Platební styk

Centrem pozornosti byla příprava stanovisek k návrhům na harmonizaci platebních služeb v EU a návazné změny národní legislativy.

V domácím dění asociace pomáhala bankám v adaptaci na podmínky zákona č. 136/2011 o oběhu bankovek a mincí.

Single Euro Payment Area (SEPA) patří ke klíčovým agendám asociace již od roku 2004. Významné je v tomto ohledu členství v Evropské radě pro platební styk (EPC). Zde sehraává rozhodující úlohu Komise pro platební styk, která slouží jako platforma pro aktuální diskuse a informace z EPC.

Daně, účetnictví, výkaznictví

Nejrozsáhlejší změnou daňových zákonů v tomto roce byla Rekodifikace soukromého práva. Bylo nutno zapracovat novou terminologii a reagovat na nové instituty aplikované s účinností nového občanského zákoníku od 1. 1. 2014.

Pokračoval stále sílící trend k posilování mezinárodní výměny informací mezi daňovými správami jednotlivých zemí a k jejich přechodu na automatické zpracování. Členské státy EU tak směřovaly k výměně stejných informací, jako se zavázaly na základě amerického zákona FATCA (viz též výše).

Opět se oživila debata na téma zavedení daně z finančních transakcí (FTT). Pozice CBA zůstala jako obvykle striktně negativní, trvalým úkolem je tuto problematiku neustále monitorovat.

Interní audit

Interní audit v bankách je ve strukturách ČBA zastřešen Komisí pro vnitřní audit. Byla nastolena stálá spolupráce s experty z ČNB. Na základě velmi dobrých ohlasů její práce Komise dále rozvíjela úspěšnou praxi započatou v předešlém období a ve spolupráci s Českým institutem interních auditorů připravila dvě setkání pro interní auditory s celkovou účastí více než 140 expertů.

Spotřebitelské otázky

ČBA ve sledovaném období monitorovala iniciativy Evropské komise i Evropského parlamentu týkající se ochrany spotřebitele a reagovala ve spolupráci s Evropskou bankovní federací na všechny aktivity směřující k regulaci retailových bankovních služeb a také na výzvy Evropské komise k jejich samoregulaci – s cílem omezit jejich negativní dopad na obchody bank. Současně Komise pro spotřebitelské otázky ČBA komunikovala s ministerstvem financí o transpozici příslušné evropské regulace do české legislativy a s odborem ochrany spotřebitele ČNB o výkladu těchto zákonných povinností.

Komise dále sledovala přípravu regulace hypotečního trhu na úrovni Evropské unie, a to prostřednictvím účasti na činnosti orgánů Evropské hypoteční federace (EHF) i Evropské bankovní federace (EBF).

Externí komunikace

ČBA v rámci realizace své dlouhodobé komunikační strategie rozvíjela projekty aktivní prezentace klíčových témat v oblasti image bankovního sektoru, bezpečnosti, spotřebitelské problematiky a bankovní regulace. Sekretariát kladl důraz na kontinuální komunikaci s médii. ČBA se stala místem, na které se novináři často obraceli jako na přirozeného mluvčího celého sektoru. Nejčastějším tématem byly legislativní změny a návrhy ať již na národní, nebo stále častěji na evropské úrovni. ČBA opakovaně zdůrazňovala nutnost udržet tržní prostředí ve finančnictví, případně se vyjadřovala k již zcela konkrétním dotazům. Významnou komunikační agendou byly bankovní poplatky, přechody klientů od banky k bance s důrazem na Kodex mobility klientů a na zadlužování domácností. Počty výstupů citací a vystoupení v tištěných a elektronických médiích dosahovaly počtu řady desítek.

ČBA pro média uskutečnila setkání a debatu známých ekonomů věnující se aktuální ekonomické situaci ČR, příčinám a možným prorůstovým opatřením. Dostupnost informací z ekonomických výhledů a debat ČBA byla zajištěna také formou audiovizuálních nahrávek z akcí dostupných prostřednictvím webu ČBA. Nadále byla nejen pro média, ale také pro členy ČBA a odborníky, publikována stručná sektorová data o uvěřování v měsíčním periodiku „Banky a fakta“. Významný komunikační kanál, který ČBA využila, byl Facebookový profil, pomocí něhož byly zveřejňovány všechny vnější výstupy asociace.

Interní komunikace

V oblasti vnitřní komunikace, jejímiž uživateli byly především členské banky, pokračoval sekretariát ve vydávání BA Survey jako (zhruba) měsíčního monitoru informujícího o hlavních tématech činnosti asociace.

Novinky z oblasti evropské legislativy přinášel bankám přehled projednávaných návrhů „Bankovníctví a finanční trh v evropské legislativě“.

Bankovní a finanční bezpečnost

Stálá pozornost bank byla věnována bezpečnosti jejich informačních systémů. Některé banky čelily v uplynulém období několika vlnám tzv. phishingových útoků. Kriminální činnost zaměřena proti bankomatům se z hlediska způsobu provedení rozšířila, Kromě různých forem známého „skimmingu“ se i v České republice v jarních měsících 2013 objevila trestná činnost, páchaná po cele Evropě, nazývaná „cash trapping“. Tato trestná činnost, charakterizovaná jako krádež vloupáním do bankomatu bez nutnosti získání elektronických údajů z platební karty, si mimo jiné vyžádala přijetí opatření, která zajišťují zrychlení výměny informací mezi bankami a příslušnými orgány policie a mezi bankami navzájem.

Komise pro bankovní a finanční bezpečnost se vesměs zabývala jednak operativním řešením problémů spojených s kriminální činností namířenou proti bankám, jednak činností metodické povahy zahrnující zejména posuzování návrhů příslušných právních norem či aplikačními problémy platných zákonů.

Pracovní skupina pro workout

V červnu 2012 byla po schválení Prezidiem ČBA oficiálně ustavena nova Pracovní skupina pro workout, která navazuje na užší neformální tým fungující od začátku roku 2011. Mezi hlavní aktivity Pracovní skupiny patřily:

- aktivní účast na připomínkování tzv. velké novely insolvenčního zákona;
- významný podíl na práci na vyhlášece o odměňování investičních správců, kdy návrh ČBA byl beze změny přijat;
- návrh Principů společné záchrany podniku v problémech (viz výše též Prague rules); šlo o doporučený společný konstruktivní postup věřitelů spolu s dlužníkem k nalezení řešení jeho potíží; návrh byl předložen Prezidiu ke schválení jako budoucí standard;
- rozsáhlé diskuse s ministerstvem spravedlnosti a dalšími orgány o chystané platební neschopnosti obcí;
- mj. dialog s Asociací insolvenčních správců, s neziskovou organizací Člověk v tísni a s Asociací malých a středních podniků.

Kamarádi vzdělání – Nadační fond ČBA pro podporu vzdělávání

Česká bankovní asociace po řadě interních i externích diskusí došla k závěru, že je nezbytné věnovat se také aktivitám zaměřeným na pomoc a podporu druhým. Z tohoto důvodu ČBA založila na konci roku 2012 svůj nadační fond pro podporu vzdělávání. Finanční prostředky získané od dárců se prostřednictvím grantových řízení rozdělují v rámci projektů zaměřených na vzdělávání dětí. To je pro ČBA klíčové, neboť na jejich kvalitě stále více závisí další, vývoj cele společnosti i každého jednotlivce. Zároveň je v této oblasti velký prostor

pro pozitivní změnu, silně podporovanou veřejným míněním. Informačním kanálem nadačního fondu se stala webová stránka www.kamaradivzdelani.cz. Zde se návštěvník dozví základní informace o fondu samotném, o jeho poslání, o grantových řízeních a o podpořených projektech.

Platforma pro odpovědné finance

Platforma byla založena z iniciativy ČBA jako společná platforma pro boj s predátorskými praktikami na finančním trhu. Jejími členy jsou mimo ČBA, Česka leasingová a finanční asociace, Člověk v tísni o.p.s., Poradna při finanční tísni o.p.s., Kancelář vládní zmocněnkyně pro lidská práva a Úřad finančního arbitra.

Nosnou osou úvah členů Platformy je problematika lichvy. Platforma se ztotožnila s návrhem ČBA na změnu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, která by doplnila trestný čin lichvy mezi činy, kterých se právnická osoba může dopustit.

Vědecké grémium

Vědecké grémium pod vedením Ludka Niedermayera dále prohlubovalo svoji roli v identifikaci, diskusi a zpracování strategických témat formulovaných jako zadání prezidia ČBA. V období červenec 2012 – červen 2013 byla zpracována některá strategická témata a uspořádána setkání s odbornou veřejností a médií. Tak např. v dubnu 2013 proběhla další diskuse předních ekonomů, navazující na předchozí počiny (Vladimír dlouhý, David Marek, Pavel Sobišek, Luděk Niedermayer) k perspektivám růstu české ekonomiky. Dalším mimořádně zajímavým krokem byla diskuse členů Vědeckého grémia s Michaelou Erbenovou z IMF k problematice řešení finančních krizí. V lednu 2013 uspořádala ČBA setkání Vědeckého grémia s Dimitrisem Malliaropoulosem, pozdějším šéfem ekonomem řecké centrální banky k diskusi nad vyhlídkami řecké ekonomiky a možnými důsledky pro další evropské země.

Etický výbor

V uplynulém roce se klienti obrátili na sekretariát ČBA s celkem pětadvaceti podáními. Jako relevantní stížnost bylo možné kvalifikovat ani ne polovinu z nich. Obsahově se stížnosti týkaly zejména uzavírání účtů a jejich převodů do jiných bank, postoupení pohledávek za klienty třetím osobám a obchodních sdělení.

Většina stížností byla řešena ve spolupráci s dotčenou bankou a zbývající byly vyřízeny přímo sekretariátem ČBA, aniž by Etický výbor musel jakkoli zasahovat.

ČBA a evropská bankovní sdružení

Ve sledovaném období působili zástupci ČBA v těchto výborech a pracovních skupinách EBF:

- Výbor pro bankovní dohled;

- Právní výbor;
- Výbor proti podvodům a praní špinavých peněz;
- Výbor pro platební systémy;
- Výbor pro ekonomické a měnové otázky;
- Výbor pro spotřebitelské otázky;
- Výbor pro komunikaci;
- Pracovní skupina pro DPH;
- Pracovní skupina pro fyzickou bezpečnost;
- Expertní skupina pro implementaci Směrnice ES o platebních službách;
- Pracovní skupina pro FTT;
- Pracovní skupina pro exportní financování.

Významné je dále členství v Evropské radě pro platební styk (EPC).

Komise ČBA pro hypoteční obchody je členem Evropské hypoteční federace.

Šest stavebních spořitelů (členů ČBA) je v rámci samostatné Asociace českých stavebních spořitelů členy Evropského sdružení stavebních spořitelů.

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s.

Pavel Kysilka – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna, a.s.

Henri Bonnet – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Jiří Kunert – člen
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank Czech Republic, a.s.

Sean Morrissey – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Lubor Žalman – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisenbank, a.s.

Sekretariát ČBA

Josef Tauber – výkonný ředitel (do 31. 8. 2011)
Pavel Štěpánek – výkonný ředitel (od 1. 9. 2011)

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel, Citibank Europe plc, organizační složka

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční banka, a.s.

Jan Jeníček – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

Vědecké grémium ČBA

Luděk Niedermayer – předseda

2013

Situace

Rok 2013 přinesl povzbuzující zprávy. Banky těžké období přestály ve výborné kondici a úvěrovou expanzí ještě podpořily ekonomiku a ochránily ji před hlubším propadem. Potvrdilo se, že zdravá a výkonná bankovní industrie je velkou konkurenční výhodou české ekonomiky.

Světové hospodářství v roce 2013 dosáhlo růstu pouze kolem 3 %, Evropské země byly přitom hlavním zdrojem špatných zpráv – ekonomiky eurozóny vykazaly za minulý rok pokles HDP kolem 0,5%.

Nebylo jisté, že rok 2013 se stane rokem obratu k růstu. Vývoj české ekonomiky byl velmi dramatický. Po překvapivě hlubokém propadu ekonomiky počátkem roku o 1,3 % se reálný růst ke konci roku očekával ve výši 0,2 %.

Bankovní sektor

Česká ekonomika zjevně vybědla ze sice mělké, ale poměrně dlouhé recese. Za celý rok byl však zaznamenán pokles HDP o 0,9 %. Celkově slabá investiční aktivita i spotřeba domácnosti nevytvářela příznivé prostředí pro bankovní sektor.

Přesto ale byla zaznamenána pozitivní meziroční dynamika úvěrů.

Poptávku stimuloval silný konkurenční boj o klienty ve většině segmentů a prostředí nízkých úrokových sazeb. ČNB dále uvolňovala měnovou politiku prostřednictvím oslabení kurzu koruny.

Navzdory celkovému ekonomickému poklesu zůstal tuzemský bankovní sektor stabilní, ziskový, velmi likvidní a kapitálově skvěle vybavený. Hypoteční a následnou finanční krizi ustály tuzemské banky bez jakýchkoliv problémů a bez nutnosti pomoci ze strany státu.

Obavy do budoucna vyvolával kumulovaný dopad regulatorních změn a jejich dopad na evropské banky.

Struktura bankovního sektoru se výrazně stabilizovala. Čtyři velké banky (nad 250 mld. Kč aktiv) ovládaly ke konci roku 2013 přibližně 58,7 % aktiv sektoru, 53,8 % hrubých úvěrů a 59,7 % vkladů klientů.

O konkurenčním charakteru trhu svědčí dynamicky narůst podílu středních bank a i některých nových hráčů na trhu z řad malých bank. Tuzemské banky měly velmi komfortní likviditní pozici, kdy sektorový podíl clientských úvěrů vztažený ke clientským vkladům činil 73,8 % ke konci 2013. To představovalo v evropském srovnání velmi příznivou hodnotu a velmi malou závislost na mezibankovních trzích (kam se po globální finanční krizi vracela důvěra velmi pomalu) či na likviditních dodávacích operacích ze strany centrální banky.

Český bankovní sektor byl i v daném dlouhodobě velmi dobře kapitálově vybaven. Tak např. k 31. 12. 2013 činil ukazatel kapitálové přiměřenosti sektoru 17,22 %.

Díky pokračující iniciativě prezidia a jeho prezidenta se vrátila do diskusí strategická témata.

Tak např. se do popředí dostaly otázky kybernetické bezpečnosti či podpory a rozvoje bezhotovostní ekonomiky. Inovovaný styl se projevil i v externí komunikaci. Důraz se klade na to, co přináší banky lidem a společnosti, oslovuje se nejen odborná ale i široká veřejnost. S odstupem doby se ukázalo, že tato praxe přináší dobré výsledky, o kterých svědčí povzbudivá čísla z marketingových průzkumů.

Odborná část

Legislativa

Ve sledovaném období se ČBA účastnila a účastní projednávání mimo jiné následujících legislativních návrhů.

Zákon o rozpočtových pravidlech (Státní pokladna)

Problematice nastolené návrhem novely zákona o rozpoč-

ových pravidlech (zákon č. 218/2000 Sb.), který kromě jiného zpracovává problematiku definice peněžních prostředků státní pokladny a s tím související správy peněžních prostředků státní pokladny, se sekretariát ČBA věnoval soustavně a velmi intenzivně prakticky po celý minulý rok s přesahem do prvního čtvrtletí roku 2013.

Zákon o spotřebitelském úvěru

Přijatý pozměňovací návrh přináší změny v oblasti poskytování informací spotřebitelům před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru a dále v oblasti obchodních podmínek, které mají být nadále pouze produktově specifické a psané písmem o stejné velikosti, kterou používá vlastní smlouva.

Změny insolvenčního zákona v souvislosti se zákonem o obětech trestných činů

Aby se oběť trestného činu mohla stát věřitelem v insolvenčním řízení vedeném proti pachateli trestného činu, kterým takové osobě byla způsobena škoda, musí tato osoba-oběť být věřitelem vykonatelné pohledávky na náhradu škody způsobené trestným činem. Muselo by tedy dojít k tomu, že osoba-oběť má již vykonatelnou, tedy pravomocně přiznanou pohledávku a zároveň je vůči pachateli předmětného trestného činu vedeno insolvenční řízení. Dalším předpokladem úspěšného přihlášení pohledávky osoby-oběti v insolvenčním řízení je to, že v trestním řízení o předmětném trestném činu došlo k zajištění majetku, toto zajištění majetku trvá v době přihlášky pohledávky a pokud zároveň věci, práva či jiné majetkové hodnoty zajištěné v trestním řízení spadají do majetkové podstaty dlužníka-pachatele. Pokud jsou uvedené podmínky splněny, osoba-oběť získává postavení zajištěného věřitele.

Zákon o transparentnosti akciových společností

Nový katastrální zákon

Přijaté pozměňovací návrhy (PN) mají umožnit efektivnější informovanost účastníků vkladového řízení o tom, že právní vztahy k jejich nemovitostem jsou dotčeny změnou a dále poskytují ČÚZK oprávnění upravit podrobnosti procesu informování vyhláškou. Přijaté PN dále reagují na některé nepřesnosti vládního návrhu zákona ve vztahu k NOZ a reflektují i některá rozhodnutí NSČR. Předloha byla PSP schválena v polovině května 2013. Senát přijal vlastní pozměňovací návrhy na své červencové schůzi. PSP tyto pozměňovací návrhy, které pouze zpřesňovaly poslanceckou verzi zákona, přijala na své srpnové schůzi.

FATCA

V průběhu druhého pololetí roku 2012 a po celý rok 2013 pracuje v rámci ČBA Platforma pro FATCA, která úzce a intenzivně spolupracuje s pracovní skupinou pro FATCA vytvořenou a řízenou MF. ČBA se rozsáhle věnovala aktivitě na pracovní verzi českého překladu vzorové mezivládní smlouvy s USA (IGA)

a zpracovala také dotazy a připomínky k IGA. Platforma pro FATCA, která spolupracuje i s Právní komisí ČBA, představuje pro členskou banku významné fórum pro výměnu zkušeností a názorů při implementaci požadavků plynoucích z FATCA, ale díky úzké spolupráci s MF také důležitý zdroj aktuálních informací o procesu a parametrech vyjednávání o výsledném znění IGA s americkou stranou, čímž bankám napomáhá při realizaci a načasování jednotlivých implementačních kroků.

Bankovní regulace

Nařízení o kapitálových požadavcích (CRR) a směrnice o kapitálových Požadavcích (CRD IV)

Velká pozornost bankovního sektoru v roce 2013 byla v oblasti bankovní regulace věnována změnám basilejských pravidel, která jsou v EU implementována prostřednictvím nařízení o kapitálových požadavcích (CRR) a směrnice o kapitálových požadavcích (CRD IV). Toto nařízení a směrnice jsou jednou z reakcí na finanční krizi. Jejich cílem je posílit odolnost bankovního sektoru a snížit pravděpodobnost a vážnost budoucích finančních krizí.

Transpozice do českého práva se očekávala na počátku roku 2014. Tyto směrnice a nařízení předpokládaly, že Evropský orgán pro bankovníctví (EBA) připraví řadu technických norem, které budou příslušná ustanovení směrnice a nařízení specifikovat.

Rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí

Mimořádnou váhu v přílivu regulatorních opatření měl dále návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí (BRRD).

Směrnice kromě jiného zavádí nástrojodepsání závazků (bail-in) jako nástroj rekapitalizace a finanční fondy pro řešení problémů bank s cílovou úrovní 1 % z krytých vkladů, které má být dosaženo během 10 let, a to formou příspěvků bank stanovených s přihlédnutím k jejich rizikovému profilu.

To vše pochopitelně vedlo k dalšímu zatížení bankovního systému dodatečnými náklady a procesy.

ČBA iniciovala spolupráci s partnerskými asociacemi zemi Visegrádské skupiny, v rámci které bylo připraveno společné stanovisko české, maďarské a polské bankovní asociace k návrhu připomínek Evropské bankovní federace (EBF) k návrhu u směrnice BRRD.

Finanční trh

Rámcová smlouva o obchodování na finančním trhu

V roce 2013 byla ve spolupráci s právní kanceláří Allen & Overy aktualizována Rámcová smlouva o obchodování na

finančním trhu (Czech Master Agreement) tak, aby zohlednila nově přijaté nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (EMIR), dále změny v pravidlech obchodování s emisními povolenkami a nový občanský zákoník.

Hypoteční zástavní listy

Ve spolupráci s právní kanceláří Allen & Overy proběhly také práce na projektu zlepšení právní úpravy hypotečních zástavních listů (HZL), jehož cílem bylo odstranit problémy se současným zněním české legislativy pro oblast HZL a umožnit bankám financovat se jejich prostřednictvím u Evropské centrální banky.

Platební styk

Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA)

V bankovním sektoru v oblasti platebního styku i v roce 2013 pokračovaly přípravy na zavedení Jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA), související s působením ČBA v Evropské radě pro platební styk (EPC) a navazující na evropskou legislativu.

ČBA i v roce 2013 pokračovala v již dříve nastavené spolupráci asociací čtyř středoevropských zemí (Maďarska, Rakouska, SR a ČR) spočívající v odborných diskusích a výměně zkušeností k aktuálně řešeným problémům.

Daně, účetnictví a výkaznictví

Významně posílil trend k rozšiřování mezinárodní výměny informací mezi daňovými správami jednotlivých zemí a k přechodu k jejich výměně na automatické bázi. V letě 2013 se členské státy EU zavázaly přijmout novelu k rozšíření směrnice o zdanění příjmů z úspor, která umožňuje automatickou výměnu informací v EU již od roku 2005. Evropská komise navrhla další rozšíření nové směrnice o správní spolupráci, která předpokládala od 1. 1. 2015 automatickou výměnu informací o jiných formách příjmů, v takovém rozsahu, že objem informací, které by si na jejím základě členské státy vyměňovaly, by byl de facto stejný jako ten, k jehož výměně se zavázaly na základě amerického zákona FATCA. ČBA se tématu implementace FATCA věnovala velmi intenzivně a spolupracovala při tom jak s MF, kde byla členem pracovní skupiny pro FATCA, tak s dalšími asociacemi. Vytvořila vlastní platformu, která pomáhala bankám připravit se na plnění povinností, které z FATCA pro ně a pro jejich klienty vyplývají.

Spotřebitelské otázky v evropské legislativě

Diskriminace ve finančních službách

Zajímavým tématem roce 2013 bylo téma diskriminace. Na základě několika klientských stížností Komise pro spotřebitelské otázky diskutovala s odborem ochrany spotřebitele ČNB a také s Kanceláří veřejného ochránce práv (VOP) téma možné diskriminace z důvodu věku i cizí statní příslušnosti při přístupu k některým úvěrovým produktům bank. ČNB vy-

jádřila stanovisko, že za diskriminaci lze považovat, pokud banka odmítá poskytnout některý ze svých produktů spotřebitelům pouze z důvodu jejich vyššího věku nebo cizí statní příslušnosti, aniž by docházelo k individuálnímu posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. V návaznosti na tento pracovní dialog byla provedena kontrola a revize webových stránek a procesů bank z pohledu možné diskriminace a v několika málo případech byly provedeny úpravy.

Z řady návrhů Evropské komise na regulaci retailových obchodů je třeba zmínit oblast základních platebních účtů. Začátkem května 2013 Evropská komise zveřejnila návrh direktivy EU o osobních bankovních účtech, resp. o porovnatelnosti poplatků za platební účty, o switchingu platebních účtů a o přístupu k základnímu platebnímu účtu. Obě relevantní komise ČBA – Komise pro spotřebitelské otázky a Komise pro platební styk zpracovaly stanovisko, které bylo včleněno do rámcové pozice MF.

Hypoteční obchody

Za významné v této oblasti můžeme považovat řešení problematiky vztahů bank s katastrem nemovitostí (ČÚZK). V centru pozornosti byly otázky právní a metodické a problematika informačních technologií. Úspěšnost této iniciativy ČBA se v projevila ve významné úspoře nákladů pro banky v některých klíčových agendách.

Směrnice o úvěrech na bydlení

Očekávalo se, že Direktiva o úvěrech na bydlení (březen 2014) výrazně ovlivní hypoteční trhy v členských zemích. S nemalým přispěním Komise pro hypoteční obchody bylo nakonec dosaženo férového kompromisu mezi ochranou spotřebitele a udržitelností hypotečních obchodů bank.

Komunikace

Banky čelily iniciativám, které se snažily právní cestou napadnout údajně neoprávněné a nelegální účtování poplatku za vedení úvěrového účtu. Aktivita ČBA v této oblasti se soustředila na komunikaci s médii a veřejností s cílem pravdivě a nestranně monitorovat průběh sporu, soudních jednání a jejich výsledku a též se záměrem uvádět na pravou míru celou řadu nepravdivých tvrzení této údajně spotřebitelské iniciativy. Přes často jednostranný přístup řady médií se podařilo tyto teze veřejnosti důvěryhodně komunikovat.

Bankovní sektor a především sami klienti bank i v roce 2013 museli čelit hackerským útokům směřovaným na zcizení klientské identity a jeho přístupových údajů k elektronickému bankovníctví a na následné odcizení jeho finančních prostředků. Rolí intenzivní komunikace realizované ČBA bylo upozornit klienty na rizika spojená s hackerskými útoky a vzdělávat klientskou veřejnost prostřednictvím desatera doporučení bezpečného využívání internetu a elektronického bankovníctví.

Exportní financování

V květnu 2013 byla Pracovní skupina pro exportní financování povýšena rozhodnutím Prezidia ČBA na Komisi pro exportní financování (KEF) – především vzhledem k rozsahu a závažnosti svých aktivit. Mezi ty patřily především:

- novelizace všeobecných pojistných podmínek EGAP;
- systém dorovnávání úrokových rozdílů IMU;
- zdanění přijatého pojistného plnění.

Předseda KEF se stal členem Export Credit Working Group při Evropské bankovní federaci a zapojil se do její práce na evropské úrovni. Obě místopředsedkyně KEF se podílely na činnosti Pracovního týmu č. 5 při Ministerstvu průmyslu a obchodu pro implementaci státní Exportní strategie 2012–2020. Po celou dobu probíhaly intenzivní konzultace s EGAP o novém pojistném procesu a návazné dokumentace.

Nové pojistné podmínky EGAP

V oblasti exportního financování byla pro ČBA v roce 2013 nejdůležitějším tématem novelizace Všeobecných pojistných podmínek (VPP) EGAP pro pojištění vývozního odběratelského úvěru (tj. produkt „D“). Cílem speciálního týmu ČBA, který se této problematice věnoval, bylo dosáhnout úpravy původního návrhu nových VPP z dílny EGAP tak, aby nebyla ohrožena sama existence produktu „D“. Původní návrh totiž nastavoval povinnosti v praxi nesplnitelné, či splnitelné pouze s obrovskými náklady, a vystavoval banky značným rizikům a nejistotám.

Podpora exportu – vzájemné dorovnávání úrokových sazeb

Druhým důležitým tématem v oblasti exportního financování bylo zavedení systému dorovnávání úrokových rozdílů (IMU). ČBA se podařilo prosadit schválení novely zákona č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se statní podporou, která byla dlouze vyjednáвана s MF, MPO, ČEB a EGAP a která měla za cíl konečně zprovoznit systém IMU v ČR jako účinného (a prozatím chybějícího) nástroje statní podpory exportu. Novela, která je účinná od 3. 8. 2013, postrádala (a i v následujících letech bude postrádat ...) k dotažení do praxe vydání (již dohodnuté!) prováděcí vyhlášky ze strany Ministerstva financí.

Bankovní a finanční bezpečnost

Bezpečnostní situace v bankovním sektoru, měřeno počtem přímých fyzických útoků proti bankám a bankomatům, byla v uplynulém období stabilizovaná, bez podstatných změn oproti rokům 2011–12. Z hlediska statistik minulých deseti let se tak potvrdil dlouhodobější pokles počtu kriminálních činů namířených proti bankám.

Mezi klíčové prameny tohoto vývoje nepochybně patří soustavná péče bank o zkvalitňování bezpečnostních systémů a preventivních opatření i jejich velmi dobrá spolupráce s orgány Policie České republiky (PČR). Stálá pozornost ze strany

bank byla věnována bezpečnosti jejich informačních systémů, některé banky čelily v uplynulém období, jako každoročně, několika vlnám tzv. phishingových útoků.

Pracovní skupina pro kohezní politiku

Příprava příštího programovacího období EU 2014–2020

V roce 2013 byla ustavena Pracovní skupina pro kohezní politiku při ČBA. Jejím cílem bylo a je na základě dlouhodobé zkušenosti s financováním a realizací dotovaných projektů přispět k efektivnímu nastavení pravidel pro následující programovací období EU (2014–2020). Cílem je současně minimalizovat počet projektů, jež jsou sice ze strany příslušných míst schváleny, ale které nakonec nemohou být realizovány pro nedostupné financování.

Kamarádi vzdělání – Nadační fond

České bankovní asociace pro podporu vzdělávání

V prvním roce existence Nadačního fondu České bankovní asociace bylo vypsáno jedno grantové řízení, jehož cílem bylo vybrat projekty zaměřené na prohloubení spolupráce mezi základními školami, rodiči žáků a žáky a na motivaci žáků v zájmu o studium a vzdělání.

Správní rada fondu nakonec s přihlédnutím k doporučení odborné poradní skupiny vybrala dva projekty, jejichž cílem je podpora vzdělávání a výchovy prostřednictvím lepší spolupráce školy, rodičů a dětí. Jedním z nich je projekt „Příběh mé rodiny“ připravený obecně prospěšnou společností Člověk v tísni. Dalším projektem je „Co umím“ připravený obecně prospěšnou společností EDUin.

Na projektu nadačního fondu participují jako dárci tyto členské banky: ČSOB, a.s., Raiffeisenbank, a.s., UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., GE Money Bank a.s., Hypoteční banka, a.s., Českomoravská stavební spořitelna, a.s. a Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

Informačním kanálem nadačního fondu je webová stránka www.kamaradivzdelani.cz.

Platforma pro odpovědné finance

V roce 2013 byla hlavním tématem problematika vymáhání pohledávek a s ním spojených nákladů, Diskuse o možných opatřeních na poli boje s lichvou jako trestným činem vyústila v legislativní návrh Platformy, který následně podala skupina poslanců, a který byl přejat do vládní novely, aby na seznam trestných činů, jichž se může dopustit právnická osoba, byl doplněn právě trestný čin lichvy.

Vědecké grémium ČBA

Studie

Jednou z hlavních činností, na kterou se Vědecké grémium

zaměřuje, je vytváření odborných studií zaměřených jak dovnitř, tak vně bankovního sektoru. Cílem těchto aktivit je přispět do diskuzí o aktuálních především ekonomických tématech analýzou a nezávislým pohledem orgánu složeného ze zástupců bank, akademické obce a dalších ekonomů.

V první polovině roku 2013 tak byla vypracována projektovým týmem Vědeckého grémia další studie z fiskální oblasti, tentokrát s hlavním zaměřením na oblast skutečného plnění státního rozpočtu. Ve druhé polovině roku byla započata práce na dalších dvou studiích. První z nich se zabývala ingrencemi státu do finančního sektoru – se zaměřením na analýzu přímých zásahů státu do finančního sektoru (ve formě vlastních finančních institucí či v podobě různých finančních nástrojů).

Druhým tématem byl úvěrový cyklus a jeho vazba na reálný ekonomický cyklus v ČR v porovnání se schváleným plánem (rozpočtem).

Makroekonomická prognóza

Významným příspěvkem skupiny členů Vědeckého grémia, hlavních ekonomů z členských bank, je pravidelné zveřejňování kvartální makroekonomické prognózy ČBA. Její přípravu koordinoval předseda Vědeckého grémia Luděk Niedermayer. Ekonomický výhled bankovního sektoru, který vznikl v tomto kruhu hlavních ekonomů významných členských bank, býval vždy výsledkem diskuzí s konsensuálním výstupem. Prognóza je dávana k dispozici všem členům i široké veřejnosti.

Etický výbor

Ve sledovaném období tvořili Etický výbor tyto dámy a tito pánové:

Mgr. Petr Karel, Ph.D., Ing. Petr Špaček, CSc., prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc., doc. Ing. Zdeněk Chytil, CSc., který je dlouholetým předsedou Etického výboru, a do listopadu i Ing. Jiří Klumpar. V prosinci byla prezidiem na jeho místo jmenována Ing. Jitka Pantůčková, CSc. Současně byl členem Etického výboru i zástupce prezidia ČBA Ing. Vladimír Staňura a z titulu své funkce i výkonný ředitel ČBA, Ing. Pavel Štěpánek, CSc.

Semináře 2013

ČBA připravuje každoročně pro své členy edukační semináře na aktuálně diskutovaná témata. Za uplynulý rok bylo uspořádáno devět obecných tematicky zajímavých seminářů a zorganizováno či zaštitěno celkem dvacet tři seminářů k tématům souvisejícím s vydáním nového Občanského zákoníku.

Tematické semináře:

Březen

- Foregin account tax compliance act – FATCA;
- Reklama v oblasti finančních služeb;

Duben

- Daň z finančních transakcí;

Květen

- Zástavy výrobních a provozních budov, strojů a zařízení;

Září

- Implementace EMIR a emisní povolenky;

Říjen

- Zákon o obětech trestných činů a jeho dopady na trestní, insolvenční a jiná řízení;

Listopad

- Vymáhání práva při exportu a exportním financování v Ruské federaci;
- Prevence finanční kriminality;

Prosinec

- Foregin account tax compliance act – FATCA;

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident

předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s.

Pavel Kysilka – viceprezident

předseda představenstva a generální ředitel, Česká spořitelna, a.s.

Henri Bonnet – člen (do 1. 8. 2013)

předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Albert Le Dirac'h – člen (od 2. 8. 2013)

předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Jiří Kunert – člen

předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank Czech Republic, a.s.

Sean Morrissey – člen

předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s.

Vladimír Staňura – člen

předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Mario Drosc – člen

předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisenbank, a.s.

Sekretariát ČBA

Pavel Štěpánek – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská
záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel, Citibank Europe plc, organizační složka

Jan Sadil – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Hypoteční
banka, a.s.

Jan Jeníček – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisen sta-
vební spořitelna, a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

Vědecké grémium ČBA

Luděk Niedermayer – předseda

2014

Z úvodního slova předsedy prezidia ČBA Pavla Kavánka ve vý-
roční zprávě za rok 2014:

„Doba, kterou prožíváme, je velmi dynamická – přináší nové
výzvy, příležitosti i rizika. Trendem a nevyhnutelností je digi-
talizace a bezhotovostní ekonomika. Díky jim se rychle mění
očekávání, která klienti mají vůči svým bankám. Z bank se
stávají lídři technologické inovace a individuálního přístupu
k potřebám zákazníků. Digitalizace ale také změnila mapu ri-
zik, s nimiž musí banky počítat a proti nimž se musí chránit.
Kybernetická bezpečnost má nejvyšší prioritu. Jsem rád, že
nemalé investice, které banky vkládají do kybernetické bez-
pečnosti, přinášejí ovoce, že banky jsou před počítačovou kri-
minalitou dobře chráněny a požívají důvěry svých klientů.
Nechceme a nemůžeme však být uzavřeni sami do sebe – ky-
bernetická bezpečnost je dnes celospolečenským tématem,
a proto je pro nás prioritou vytváření kybernetických bezpeč-
nostních aliancí veřejného a soukromého sektoru.

Další vyzvou, které čelíme, je stále nekončící nápor nových re-
gulací, které jsou k nám v převážné míře importovány trans-
pozicí evropských směrnic. Regulatorní populismus, navíc
podložený argumentační demagogií, je velkým problémem
obecně a pro nás pak o to více, že naše industrie je zdravá
a přistupuje ke své úloze v ekonomice s maximální odpověd-
ností.“

Makroekonomický vývoj v roce 2014

Rok 2014 definitivně potvrdil obrat české ekonomiky k růstu
a ukotvil pevnější obrysy hospodářského oživení, které bylo
taženo zejména poptávkou domácích, spotřebitelskou i inves-
tiční. Zlepšení spotřeby domácností bylo provázáno se zmír-
něním napětí na trhu práce a nízkou inflací. Objem průmys-
lové produkce a maloobchodních tržeb přesáhl vrchol
předkrizové konjunktury z roku 2008. Ekonomika rostla bez
známek nerovnovážných tendencí a obnovil se proces kon-
vergence k nejnějspejší části Evropy.

Situace v bankovním sektoru a reálné ekonomice je těsně pro-
pojena: stejně jako zlepšující se hospodářská situace napo-
mohla ziskovosti bankovního sektoru, bankovní sektor pod-
pořil prostřednictvím nabídky úvěrů hospodářské oživení.
Unikátní pozice českého bankovního sektoru, kde existuje
převis vkladů nad úvěry, nadále přetrvávala. Celkově ke konci
roku 2014 objem vkladů přesahoval objem úvěrů o 30,4 %.

Odborná část

Legislativa

Velkým tématem v legislativní oblasti se v roce 2014 stala
obrana principu smluvní volnosti a vymezení se proti sna-
hám některých proudů politické reprezentace regulovat
cenu úvěrů formou zastrojování RPSN. Soustavná vysvětlo-
vací činnost ČBA napomohla tomu, že Poslanecká sněmovna
nakonec návrhy na regulaci RPSN velmi přesvědčivě zamítla.
Zároveň vyzvala vládu, aby problematiku neodpovědného
úvěrování a s ní související sociální dopady řešila skutečně
efektivní cestou, tj. zejména přísnou regulaci nebankovních
poskytovatelů úvěrů pro spotřebitele a zefektivněním do-
hledu nad jejich činností.

ČBA ve spolupráci s Exekutorskou komorou ČR a Minister-
stvem spravedlnosti zpracovala podklady pro rozšíření elek-
tronické (automatizované) výměny dat mezi bankami a exe-
kutory pro účely zpracování exekučních příkazů. Jednalo se
o další kapitulu elektronizace výměny dat, která započala na
sklonku roku 2013 elektronizací styku mezi bankami a exe-
kutory pro potřeby tzv. součinnosti v rámci exekučních řízení.
Dalším dominujícím tématem byla debata o vhodnosti zave-
dení tzv. teritoriality exekutorů. Právní komise ČBA ve spo-
lupráci zejména s Pracovní skupinou Workout zpracovala
rozsáhlé stanovisko analyzující negativní dopady tohoto
opatření.

Bankovní regulace

Rámcem pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí

Hlavní pozornost bankovního sektoru v roce 2014 byla v ob-
lasti bankovní regulace věnována implementací směrnice Ev-
ropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro
ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí (BRRD).
Tato směrnice byla jednou z reakcí na finanční krizi a měla
zajistit, aby řešení problémů bank proběhlo rychle bez vy-

užití peněz daňových poplatníků a se zachováním podstatných finančních a ekonomických funkcí dané banky, čímž se minimalizuje riziko pro finanční stabilitu. Hlavními body byla přípravná a preventivní opatření, kdy banky a odpovědné orgány státní správy (ČNB, ...) připraví anticipativní plány ozdravných postupů a řešení problémů bank. Směrnice kromě jiného zavedla nástroj odepsání závazků (bail-in) jako nástroj rekapitalizace a řešení problémů bank a ustavila fondy pro řešení problémů bank s cílovou úrovní 1 % z krytých vkladů, které má být dosaženo během 10 let formou příspěvků bank stanovených s přehlednutím k jejich rizikovému profilu.

Systémy pojištění vkladů

V návaznosti na směrnici Evropského parlamentu a Rady o systémech pojištění vkladů proběhly intenzivní diskuse zejména k problematice tzv. THB (Temporary High Ballances). Zástupci ČBA konzultovali zejména způsob implementace směrnice a využití národních diskrecí. Velmi dobře se osvědčila spolupráce a koordinace postupu s Fondem pojištění vkladů.

Finanční trhy

Rámcová smlouva o obchodování na finančním trhu

V roce 2014 pokračovala spolupráce ČBA s právní kanceláří Allen & Overy (AO) na Rámcové smlouvě o obchodování na finančním trhu (Czech Master Agreement). Hlavní přínos pro bankovní sektor spočívá již v samotné existenci standardní smluvní dokumentace pro široké spektrum bankovních produktů.

Banky ve spolupráci s AO připravily další vylepšení Czech Master Agreement, které bude nejen diktováno regulatorními požadavky (EMIR, FATCA, MiFID 2 / MiFIR), ale také požadavkem bank na úpravu Czech Master Agreement pro pojišťovny, investiční fondy a penzijní společnosti.

Hypoteční zástavní listy

Ve spolupráci s právní kanceláří AO proběhly také práce na projektu zlepšení právní úpravy hypotečních zástavních listů (HZL) a ostatních zákonech cílících na řadu dalších zásadních změn v tomto segmentu.

Spojení sil na platformě asociace ušetřilo podstatně náklady bankovního sektoru, které by jinak byly vynaloženy každou bankou zvlášť na externí právní služby.

Platební styk

V členských zemích eurozóny se počátkem roku stalo skutečností zavedení jednotné platební oblasti pro platby v eurech (realizován projekt SEPA). I mnohé banky působící na českém trhu začaly nabízet svým klientům služby, které standardům SEPA odpovídají. ČBA v reakci na rychlý vývoj situace vytvo-

řila specializovanou pracovní skupinu z odborníků bank, jejichž úkolem bylo lépe představit a vysvětlit principy projektu a standardů SEPA. ČBA vydala v roce 2014 standard týkající se elektronické fakturace, který byl vytvořen ve spolupráci s ICT Unii. Ten umožní propojení účetních systémů klientů bank se systémy, kterými banky svým klientům poskytují služby v platebním styku. Podařilo se také rozšířit oblast spolupráce bank s exekutorskými úřady vydáním Standardu ČBA pro elektronické exekuční příkazy, který byl na konci roku Ministerstvem spravedlnosti začleněn do platné legislativy. ČBA rovněž vyslala svého zástupce do vedení nově koncipované asociace European Payments Council (EPC), kde vytvořila koalici s kolegy ze Slovenska a z Maďarska.

Daně, účetnictví, výkaznictví

Intenzivní práce na tzv. lex FATCA daly vzniknout Standardu, který upravuje systém vícestranné výměny daňových informací, byl inspirován právě praxí FATCA. Jejich požadavky ovšem nejsou zcela identické. Standard byl zveřejněn v červenci 2014 a v říjnu 2014 se k němu přihlásilo 51 států včetně ČR, která se jako jedna z „early adopters“ zavázala uskutečnit první výměnu informací na jeho základě v září 2017.

Interní audit

V rámci péče o rozvoj profese byl vydán Standard ČBA Funkce interního auditu v bance.

Komunikace

Rok 2014 byl v oblasti komunikace ve znamení dvou silných témat – právních sporů o vrácení poplatků za vedení úvěrových účtů a kybernetické bezpečnosti.

ČBA čelila v oblasti tzv. boje o poplatky mediální kampani iniciativ Poplatkyzpět.cz, kolem společnosti BSP Layers, zaměřené na podporu akvizice klientů a podání žalob o vrácení poplatků. V intenzivní PR kampani se ČBA soustředila na komunikaci, ve které informovala o vývoji sporu prostřednictvím webu www.sporopoplatky.cz. Během trvání kampaně se podařilo zcela změnit tón informování medií o iniciativě a předejít reputačním škodám sektoru.

Významnou roli hrála komunikace ČBA v oblasti prevence proti kybernetickému nebezpečí. Klienti bank se stali cílem několika nebezpečných phishingových vln, v rámci kterých narostl počet kompromitovaných identit, úspěšných průniků hackerů do elektronického bankovníctví klienta a následně i k několika krádežím prostředků z účtů.

ČBA nejen reaktivně varovala před aktuálními riziky (nová phishingová vlna, problém bílých koní, zneužívání identity na sociálních sítích), ale v rámci samostatné PR kampaně edukovala širokou veřejnost v oblasti bezpečného používání elektronického bankovníctví. Kampaň byla založena na průzkumu veřejného mínění zkoumajícího úroveň znalostí klientů, na propagaci bezpečnostního desatera a sérii edukač-

ních videí „Inspektor v nesázích“ natáčených s Tomášem Matonohou a zveřejňovaných exkluzivně na informačním serveru iDnes.cz.

Společenská odpovědnost

ČBA se v přicházejícím období zaměřila na hledání cest, jak na potřebu finančního vzdělávání upozornit a informace k cílovým skupinám dostat. Způsob založený na přímé komunikaci a netradiční formě přednášek se stal základním stavebním kamenem projektu, který se uskutečnil v posledním prázdninovém týdnu v Dlažkovicích pro celkem patnáct dětí ze dvou dětských domovů v Ústeckém kraji. Pro skupinu dětí blížících se věku dospělosti byl připraven čtyřdenní program, kde se výuka základů finanční gramotnosti prolínala s volnočasovými aktivitami.

Otevřená komunikace a přímá zpětná vazba byly hlavními pilíři projektu „Bankéři jdou do škol“. Během jediného zářijového dne vyrazilo celkem 20 vrcholových manažerů bank do vybraných středních škol v Čechách a na Moravě. Každý z nich si připravil osnovu speciální vyučovací hodiny s cílem přiblížit studentům bankovní sektor očima nejpovolanějších a zároveň tak posílit povědomí odpovědného chování k financím u nastupující generace. Neformální oblečení a neformální vystupování přispěly k tomu, že diskuze mezi studenty a reprezentanty bank se nesly ve velmi otevřeném a neformálním duchu. Kromě toho byl již koncem roku 2013 zahájen vzdělávací cyklus „Finanční gramotnost s ČBA“, který je prezentován na blogu Českomoravské komory odborových svazů odboryplus.cz, a který pokračoval i celý rok 2014. Krátká povídání o světě financí a praktické návody doplněné tematickými obrázky animátora Pavla Koutského slouží k osvětě i pobavení.

Exportní financování

Komise pro exportní financování společně s vedením EGAP prohloubily a zintenzivnily komunikaci. Společně se zaměřili na definování existujících problémů a hledání řešení.

Dorovnávání úrokových sazeb

Členové Komise pro exportní financování ČBA se rozhodli opětovně oživit téma mechanismu dorovnávání úrokových sazeb pro exportní úvěry (IMU). Ačkoliv se v roce 2013 podařilo prosadit do zákona č. 58/1995 Sb. ustanovení zavádějící IMU v ČR, systém ve skutečnosti nikdy nezačal existovat. Ministerstvo financí nesplnilo zákonem danou povinnost vydat prováděcí předpis, který by upřesnil podmínky fungování celého systému a definoval institucionální uspořádání. Komise pro exportní financování ČBA proto uspořádala odborný seminář pro vedoucí pracovníky Ministerstva financí a Ministerstva průmyslu a obchodu, jehož cílem bylo podrobněji představit mechanismy fungování systému dorovnávání úrokových sazeb, uvést modely fungování ze zahraničí a také

na modelovém výpočtu ukázat, že celý systém je v dlouhodobém horizontu rozpočtově neutrální. Ani tento krok nepřiměl ministerstvo k rozhodnutí vyhlášku vydat.

Bankovní bezpečnost

Vývoj na úseku bankovní a finanční bezpečnosti v uplynulém období lze charakterizovat dalším poklesem kriminality zaměřené proti bankám v její „fyzické“ podobě a vzestupem počtu útoků kybernetických.

Největším problémem byl však skimming, který na území ČR nejčastěji prováděly organizované mezinárodní skupiny, zejména ze zemí Balkánu, nejčastěji z Bulharska a Rumunska.

Stále rostoucím problémem zůstalo zneužívání osobních údajů k úvěrovým podvodům a zakládání bankovních účtů na dálku pod cizí identitou.

Kybernetická bezpečnost

Na úseku kybernetické bezpečnosti pokračovaly útoky v podobě phishingu – přičemž jejich forma byla různě modifikována.

Kohezní politika

V České republice to bylo poprvé, kdy se větší část strukturálních fondů měla rozdělovat ve formě finančních nástrojů. Proto se této oblasti začala aktivně věnovat i ČBA. V průběhu roku 2014 se zástupci Pracovní skupiny pro kohezní politiku ČBA zúčastnili řady jednání, kde se krok po kroku definovala celá tato nova oblast pod podmínkou, že se podaří vytvořit. Banky totiž měly či mohly v systému figurovat jako koncoví distributoři některých finančních nástrojů takový implementační model, který bude přínosem pro obě strany.

Kamarádi vzdělání – Nadační fond

České bankovní asociace pro podporu vzdělávání

Nadační fond České bankovní asociace v rámci druhého roku své existence podpořil další dva projekty, které byly vybrány v rámci grantového řízení. Jedním byl projekt „Hovoříme spolu o cílech a cestách“ spolku ADYS a dalším projektem byl „Partneři ve vzdělávání: rodina a škola“ obecně prospěšné společnosti Člověk v tísni.

Platforma pro odpovědné finance

Společné výstupy členů Platformy v médiích, vůči státní správě a především vůči poslancům napomohly k tomu, že řešení lichevnických praktik některých úvěrujících subjektů formou zastropování RPSN bylo odmítnuto. V této oblasti se Platforma věnovala dialogu s Ministerstvem financí nad mož-

nostmi řešení predátorských postupů v sektoru nebankovních poskytovatelů úvěrů v souvislosti se zpřísněním dohledu a vstupu do tohoto odvětví.

Vědecké grémium

Makroekonomická prognóza

Na přípravě makroekonomické prognózy ČBA se podílely tyto banky a jejich zástupci:

ČSOB (Petr Dufek), Komerční banka (Jan Vejmělek), Česka spořitelna (David Navrátil), UniCredit Bank (Pavel Sobíšek), ING Bank (Jakub Seidler), Raiffeisenbank (Helena Horská, Michal Brožka), Citibank (Jaromír Šindel), GE Money Bank (Petr Gapko), J&T Banka (Petr Sklenář).

Na podzim 2014 ČBA vydala monografii Karla Kubelíka „Banking Regulation: Trends and Impacts“, která nejen přehledně seznamuje čtenáře s novými regulačními pravidly, ale analyzuje je rovněž v širších souvislostech.

V roce 2014 se aktivity Vědeckého grémia ČBA soustředily především na výzvy, kterým byl bankovní sektor vystaven ze strany přijetí mnoha nových regulačních opatření. Samostatná pozornost byla v tomto kontextu věnována vzniku tzv. bankovní unie.

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda představenstva a generální ředitel, Československá obchodní banka, a.s.

Pavel Kysilka – viceprezident
předseda představenstva, Česká spořitelna, a.s.

Albert Le Dirac'h – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Jiří Kunert – člen
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

Sean Morrissey – člen
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank, a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Mario Drosc – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisenbank, a.s.

Sekretariát ČBA

Pavel Štěpánek – výkonný ředitel
Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel Compliance, Citibank Europe plc, organizační složka

Jan Sadil – člen
předseda představenstva, Hypoteční banka, a.s.

Jan Jeníček – člen
předseda představenstva, Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva, Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

Vědecké grémium ČBA

Luděk Niedermayer (do 4/2014) – předseda
Eva Zamrazilová (od 8/2014) – předsedkyně

Období 2015 – 2016

2015

Situace

V uplynulých letech se asociace přeměnila z malého na středně velký subjekt. Asociace představuje dnes v první řadě různé expertní platformy, které jsou vesměs formovány do komisí, pracovních skupin či ad hoc ustavených týmů pro řešení specifických témat. Do práce asociace bylo zapojeno již zhruba 500 expertů z členských bank. Jde o vysokou koncentraci expertízy, která je v našich podmínkách zcela mimořádná. Poptávka po činnosti a podpoře ze strany asociace přichází zpravidla z těchto hlavních směrů:

- vývoj regulatorního prostředí a široký proud (nejen bankovní) legislativy;
- požadavky, které vůči své asociaci artikulují samy členské banky;
- změny na finančním trhu, spojené s digitalizací a s vyotřováním konkurenčního prostředí na trhu.

V roce 2015 se česká ekonomika zařadila mezi nejrychleji rostoucí země, a to nejen v evropském kontextu. Globální hospodářský růst v roce 2015 dosáhl 3,1 %, americká ekonomika přidala 2,4 %, země platící eurem 1,6 %. ČR rostla nejrychleji i v rámci sousedních zemí 4,2 % – německá ekonomika v roce 2015 zaznamenala růst o 1,7 %, Slovensko a Polsko rostly shodně tempem 3,6 %.

Bankovní sektor v roce 2015

Banky se jako ostatně i v minulých letech musely vyrovnávat s velmi širokým okruhem nových regulatorních požadavků. Další výzvou pro banky bylo to, že musely řešit situaci, kdy je na jedné straně měnová politika aktivizovala k masivní úvěrové kreaci, na straně druhé je pak regulatorní požadavky a makro omezitelná politika nabádaly k opatrnosti.

Ke konci roku 2015 disponovalo bankovní licencí celkem 46 subjektů. Strukturu bankovního sektoru tvořily 4 velké banky, 8 středně velkých bank, 6 malých bank, 23 poboček zahraničních bank a 5 stavebních spořitelen. 38 subjektů bylo pod kontrolou zahraničních vlastníků, z toho bylo 15 bank a 23 poboček. Domácí vlastníci kontrolovali 8 bank, z toho dvě byly banky se státní účastí.

Ke konci roku 2014 činila celková hodnota aktiv bankovního sektoru 5 470 mld. Kč, což znamenalo meziroční nárůst o 3 %. Aktiva bankovního sektoru představovala 122,2 % HDP. Z celkového objemu aktiv připadlo 59 % na čtyři velké banky (banky s aktivy nad 250 mld. Kč).

V roce 2015 kapitálové poměry bankovního sektoru opět vzrostly. Ke konci roku dosáhl ukazatel kapitálové přiměřenosti 18,41 %. Většina kapitálu byla navíc tvořena vysoce kvalitním Tier 1 kapitálem (Tier 1 kapitálová přiměřenost činila 17,95 %). Čistý zisk za rok 2014 vzrostl o 6 % a dosáhl 66,9 mld. Kč. Návratnost aktiv dosáhla 1,21 % a ve vztahu

k Tier 1 kapitálu 16,84 %. Rovněž zdrojová situace sektoru vyznamenala mimořádné parametry: ke konci roku 2014 objem vkladů přesahoval objem úvěrů o 26,5 %.

Odborná část

Legislativa

Rok 2015 lze bez větší nadsázky označit za „rok práv dlužníka“, popř. za „rok snah o vytěsňování práv věřitele“. Věřitelé, zejména pak ti institucionální, v jeho průběhu čelili neutuchajícím snahám určitých segmentů politické reprezentace o významné přenastavení křehké rovnováhy mezi právy a povinnostmi věřitelů a dlužníků, a to ve prospěch – dlužníků.

S blížícími se volbami se v politickém diskurzu opět vynořovaly návrhy na zavedení tzv. teritoriality soudních exekutorů. V oblasti insolvenčního řízení přicházelo Ministerstvo spravedlnosti se stále novými iniciativami směřujícími k rozředění povinností dlužníka splácet dluhy, zejména změkčováním podmínek pro oddlužení. Souhrnně k této věci nelze říct nic jiného, než že jakkoli to více než čtvrt století od přelomových společenskopolitických změn v roce 1989 mohlo znít neuvěřitelně, stal se rok 2015 pro ČBA a zejména pro její Právní komisi a Pracovní skupinu Workout obdobím připomínání a důsledné obrany základního principu, že dluhy se mají platit.

Na poli občanského práva s dopadem do oblasti právních vztahů k nemovitostem započala debata o iniciativě, na jejímž základě by mělo vzniknout plošné prioritní zákonné zástavní právo ve prospěch sdružení vlastníků (bytových) jednotek, a to jako zajišťovací prostředek ve vztahu k pohledávkám sdružení za vlastníky jednotek, což hodnotila bankovní komunita pochopitelně velmi negativně.

Systém pojištění vkladů

V roce 2015 probíhaly rozsáhlé přípravy, které vyústily v konečnou úpravu systému pojištění vkladů, zejména v souvislosti s transpozicí evropské legislativy.

V souladu s § 198 odst. 1 a § 252 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, došlo na začátku roku 2016 ke změně Fondu pojištění vkladů, zřízeného na základě zákona č. 21/1992 Sb., o bankách na Garanční systém finančního trhu (GSFT, Garanční systém). Změně předcházel přípravný proces, který trval minimálně rok a byl formálně završen přijetím příslušných zákonů.

V Garančním systému jsou zřízeny dva řídicí orgány. Jedním z nich je správní rada, která má činit strategická rozhodnutí a dohlížet na práci výkonné rady. Správní rada má pět členů jmenovaných ministrem financí, přičemž dva členové jsou dle zákona zaměstnanci ministerstva financí, dva členové zaměstnanci České národní banky a jeden člen správní rady je jmenován na návrh České bankovní asociace. Druhý orgán, tříčlenná výkonná rada, je odpovědný za běžný provoz a bude zároveň za Garanční systém jednat vůči třetím oso-

bám. Výkonná rada má tři členy, které do funkce jmenuje správní rada.

Nový systém přinesl řadu změn, ale největší změnou z pohledu bank bylo zavedení rizikově vážených příspěvků, které nově zohledňují míru rizika, které pro celý trh daná instituce představuje.

Bankovní regulace

ČBA se aktivně zapojila do neformálních konzultací se zástupci MF a ČNB a do připomínkového řízení k návrhu zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (BRRD). Mimo jiné se zavedl nástroj odepsání závazků (bail-in) jako nástroj rekapitalizace a řešení problémů bank a fond pro řešení krize s cílovou úrovní 1 % z krytých vkladů, které má být dosaženo do konce roku 2024.

Finanční trh

Rámcová smlouva o obchodování na finančním trhu

ČBA spolu s právní kanceláří Allen & Overy (AO) pracovala na Rámcové smlouvě o obchodování na finančním trhu (Czech Master Agreement), která byla zejména upravena na záporné úrokové sazby. Czech Master Agreement bankám umožňuje používání jednotného formátu zejména pro protistrany a jiné právnické osoby s vyřešeným problémem sjednání závěrečného vyrovnání. Významné je, že smlouvu uznává i ČNB.

Platební styk

Zásadní změnu přinesla pro banky vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou byly na konci roku 2014 do české legislativy zavedeny elektronické exekuční příkazy. Cílem tohoto kroku, který iniciovala ČBA, bylo navázat na úspěšnou spolupráci v oblasti digitalizace součinnosti s exekutorskými úřady a umožnit co nejvyšší stupeň automatizace náročných, a přitom citlivých procesů spojených s exekucemi.

Daně, účetnictví, výkaznictví

Za završení dlouhého a náročného procesu implementace dohody FATCA a směrnice DAC II lze považovat datum 30. 6. 2017, kdy mělo dojít k prvnímu předání informací z finančních institucí. ČBA v obou případech, FATCA a DAC II provázela banky celým přípravným procesem. V průběhu 2015 uspořádala pro finanční instituce několik edukativních seminářů, workshopů a pracovních setkání ve spolupráci s renomovanou poradenskou společností a za účasti zástupců MF a finanční správy.

Novou výzvu v oblasti sběru dat představoval evropský projekt zaměřený na sběr statistických dat z bank na granulární bázi, pro který se vžilo zkrácené označení AnaCredit. Projekt AnaCredit byl velmi ambiciózní a z hlediska své implementační náročnosti nespočetelný s ostatními sběry dat v oblasti statistiky či dohledu.

ČBA vyšla vstříc poptávce uživatelů finančních informací a na půdě své Komise pro účetnictví a reporting připravila a nabídla členským bankám k využití nový Standard bankovních aktivit. Standard umožňuje rozšíření zveřejňovaných informací za oblast vkladů a úvěrů nad rámec stanovený pro povinně zveřejňované informace o finanční situaci banky vyhláškou ČNB č. 163/2014.

Pracovní skupina oceňování majetku

Skupina se velmi intenzivně věnovala přípravě „Standardů oceňování nemovitých věcí pro účely ohodnocení zajištění finančních institucí“, které měly přispět k harmonizaci a společnému výkladu jednotlivých základních pojmů a přístupů používaných při oceňování nemovitostí pro potřeby zástavy. Standardy byly připravovány k vydání v prvním pololetí 2016.

Komunikace

Celému roku 2015 vévodila tři zcela zásadní témata. Prvním tématem byla regulace a morální hazard v bankovním sektoru. Druhým, stejně důležitým tématem, byla bezpečnostní oblast, hackerské útoky na klienty a následná edukace veřejnosti. Třetím tématem byla digitalizace bankovních procesů.

Celoročním tématem komunikace bylo téma regulace a morálního hazardu. V první polovině roku ČBA vydala elektronickou bilingvní publikaci Karla Kabelíka *Bankovní regulace: Trendy a dopady / Banking Regulation: Trends and Impacts*. Cílem bylo navázat na úspěch anglické verze této knihy, která byla publikována v tištěné verzi na konci roku 2014 a jejíž všechny výtisky byly vzhledem k velikému zájmu o aktuální téma rozebrány. Ve spolupráci s *Hospodářskými novinami* byla uskutečněna a natočena třídílná série diskuzí s následným zveřejněním sestříhaného videozáznamu na stránkách *Aktualne.cz* a doprovodným článkem v tištěných *Hospodářských novinách*. Jednotlivé díly byly věnovány různým pohledům na témata regulace a morálního hazardu. V říjnu byla diskuze podpořena výroční mezinárodní konferencí ČBA s podporou ČNB s názvem *Qui Bono regulace?*, na které jako hlavní řečník vystoupil Simon Hills z *Britské bankovní asociace*.

ČBA ve spolupráci s Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR zpracovala a na společné tiskové konferenci představila průzkum, jehož hlavním cílem bylo dozvědět se, jak komunikují čeští živnostníci a malé a střední firmy s bankami na elektronické úrovni.

Společenská odpovědnost

V rámci prvního ročníku celoevropské vzdělávací kampaně *The European Money Week* uspořádala ČBA v druhém březnovém týdnu Jarmark finančního vzdělávání pro učitele základních škol v Praze a blízkém okolí. Odpoledne bylo věnováno představení netradičních pomůcek k výuce základů finanční gramotnosti. Druhý, podzimní jarmark byl zaměřen na představení možností zapojit do výuky též externí lektory

a byl připraven pro širší spektrum učitelů v Ostravě.

Jeden den; 90 minut; 36 bankéřů; 33 středních škol. To je zkratka charakterizující druhý ročník projektu *Bankéři jdou do škol*. Každý z bankéřů si připravil učební hodinu, která byla letos tematicky věnována především digitalizaci, moderním technologiím a bezpečnosti na internetu. Cílem celého projektu bylo upozornit na důležitost finanční gramotnosti a prohloubení znalostí studentů s využitím neobvyklé komunikační cesty. Představení vrcholových bankéřů jako lidí z masa a kostí, kteří se nebojí vyzkoušet si roli učitele, přispělo nejen k samotnému vzdělávání, ale posloužilo především jako motivační prvek.

Exportní financování

ČBA v oblasti exportního financování pokračovala v těsné spolupráci s vedením EGAP, a to jak v oblasti uvádění Všeobecných pojistných podmínek do praxe, tak i v případě nového přístupu EGAP ke spoluúčasti bank. Společným cílem obou stran bylo zajistit technickou proveditelnost, přičemž banky současně kladly velký důraz na nutnost zachovat konkurenceschopnost českého systému pojištění exportu vůči zahraničí. Dialog EGAP s jednotlivými bankami i na úrovni Komise pro exportní financování (KEF) – EGAP probíhal prakticky až do konce roku.

Pokud šlo o systém dorovnávání úrokových rozdílů, ministerstvo financí je zprovoznění vyhláškou de facto na neurčito zablokovalo.

Bankovní bezpečnost

V oblasti fyzické bezpečnosti se meziročně významně snížil jak počet loupežných přepadení bank (z 19 na 10), tak i počet fyzických útoků proti bankomatům (z 24 na 16). Kromě opakujících se případů skimmingu byla zaznamenána nová modifikace útoku proti bankomatu nazývaného „CASH TRAPPING“, spočívající v nahrazení dosud používané „vidličky“ postupem, v jehož důsledku dojde k podvázání podavače bankovek a jeho zadržení v pozici, která umožňuje odcizení hotovosti. Největším problémem však zůstal skimming, který na území ČR nejčastěji prováděly organizované mezinárodní skupiny, zejména ze zemí Balkánu, nejčastěji z Bulharska a Rumunska.

Kohezní politika

V průběhu roku 2015 se zástupci Pracovní skupiny pro kohezní politiku ČBA zúčastnili řady jednání včetně Monitorovacích výborů operačních programů pro *Životní prostředí* či pro *Podnikání, inovace a konkurenceschopnost*. V programovém období 2014–2020, na jehož přípravě se Pracovní skupina významně podílela, se kladl důraz zejména na přechod od dotací k návratným formám financování, tzv. finančním nástrojům.

Personální otázky

V budoucnu bude nutné prokazovat splnění kvalifikačních předpokladů u pracovníků (zaměstnanců i externích spolupracovníků) bank, kteří se zabývají distribucí všech typů spotřebitelských úvěrů nebo jsou za ni zodpovědní, a to až do výše vrcholného vedení bank. Konkrétně to znamená složení zkoušky podle typu odbornosti u instituce, která je pro provádění odborných zkoušek akreditována Českou národní bankou. Z provedených zjištění vyplynulo, že úkolem ČBA by měla být nejen tradiční vyjednávání o podobě příslušných prováděcích předpisů, ale také spolupráce na přípravě podoby testovacích otázek. Současně vyvstala poptávka po tom, aby se ČBA stala akreditovanou institucí a nabídla svoji službu bankám, které o vlastní akreditaci neuvažují nebo ji nakonec nevyužijí. O skutečné roli ČBA v této oblasti měly rozhodnout následující roky.

Kamarádi vzdělání – Nadační fond České bankovní Asociace na podporu vzdělávání

Do grantového řízení, které probíhalo od poloviny června do poloviny července, bylo podáno celkem 31 projektových žádostí. Do užšího výběru se dostalo šest žadatelů, kteří byli pozváni na osobní pohovory. Na vyhodnocení došlých projektů se podílela obecně prospěšná společnost Neziskovky.cz a s volbou vhodných kandidátů pomáhali někteří členové Odborného poradního organu fondu, který je složen ze zástupců mateřských, základních a středních škol, občanských sdružení a dětských psychologů.

Správní rada po uvážlivém rozhodnutí vybrala projekty „Spolu si pomáháme, společně se vzděláváme“ Střediska ekologické výchovy SEVER Horní Maršov, o.p.s. z Královéhradeckého kraje a „Kolegiální podpora formou párové výuky“ pražské základní školy Kunratice.

Platforma pro odpovědné finance

Platforma se jednoznačně shodla na nevhodnosti řešení lichvevých praktik formou zavedení stropů na RPSN, které by dle členů Platformy poškodilo především sociálně slabé vrstvy obyvatel, vedlo by ke zvýšení počtu obětí lichvy, postihlo by pouze seriózní poskytovatele úvěrů a omezilo by existenci finančních produktů s krátkou dobou splatnosti.

(Zájem o vedení spotřebitelského dialogu zaměřeného na identifikaci a potírání neetických, predátorských a lichvevých praktik na trhu úvěrů vedl ČBA v roce 2013 k založení Platformy pro odpovědné finance jako společného pracovního orgánu, jehož členy jsou i ČLFA, Člověk v tísni (ČVT), Poradny při finanční tísni, Úřad Finančního arbitra a též Úřad vládního zmocněnce pro lidská práva (později v rámci reorganizace agend v rámci Úřadu vlády ČR nahrazen zástupcem Agentury pro sociální začleňování). V průběhu roku 2015 se novým členem Platformy stala Česká asociace pojišťoven.)

Vědecké grémium

V roce 2015 se do Vědeckého grémia (VG) podařilo získat nové perspektivní členy: Lukáš Kovanda (hlavní ekonom společnosti Roklen), Petr Sklenář a Pavel Ryska (hlavní ekonom a analytik J&T Banka), Karel Dyba (profesor VŠE), Jakub Seidler (hlavní ekonom ING Bank), Bojka Hamerníková (prorektorka NEWTON College), Petr Teplý (docent VŠE), Oldřich Dědek (profesor UK), Martin Mandel (profesor VŠE).

Na tvorbě makroekonomické prognózy ČBA se podílelo již 9 bank. Byly to tyto banky a jejich zástupci:

ČSOB (Martin Kupka a Petr Dufek), Komerční banka (Jan Vejmelek, Viktor Zeisel), Česká spořitelna (David Navrátil), UniCredit Bank (Pavel Sobišek), ING Bank (Jakub Seidler), Raiffeisenbank (Helena Horská, Michal Brožka), Citibank (Jaromír Šindel), GE Money Bank (Petr Gapko), J&T Banka (Petr Sklenář).

V průběhu roku 2015 se VG věnovalo spolupráci na studii zaměřené na vizi budoucnosti bankovníctví „Banka 2025“.

Tato studie zmapovala nové trendy a pokusila se nalézt hlavní směry změn bankovníctví v příštích deseti letech. Studie byla dokončena v závěru roku 2015 a publikována na počátku roku 2016.

Tematické semináře ČBA 2015

Leden

- Seminář k problematice SEPA;

Únor

- 7. setkání interních auditorů;

Březen

- Seminář FATCA a CRS s MF a GFŘ;

Květen

- Seminář CMS Cameron McKenna - EMIR – současný stav a budoucí vývoj;

Září

- Seminář ČNB ke krizovému řízení (aplikace pravidel BRRD v podmínkách ČR);
- Seminář Příprava na CRS v praxi s Deloitte;

Listopad

- Poznatky ČNB z kontrol na místě v oblasti likvidity;
- Seminář k implementaci nařízení EIDAS;
- Seminář s Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním k aktuálním novinkám;
- Seminář k výsledkům studie Capgemini o vývoji platebního styku ve světě;

Prosinec

- Seminář Prevence finanční kriminality;
- 8. setkání interních auditorů;

Personálie**Prezidium ČBA**

Pavel Kavánek – prezident
předseda dozorčího výboru ČSOB, Československá obchodní
banka, a.s.

Pavel Kysilka – viceprezident
předseda představenstva, Česká spořitelna, a.s.

Albert Le Dirac'h – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční
banka, a.s.

Jiří Kunert – člen
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank
Czech Republic and Slovakia, a.s.

Sean Morrissey – člen (do 30. 9. 2015)
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank,
a.s.

Tomáš Spurný – člen (od 1. 10. 2015)
předseda představenstva a generální ředitel, GE Money Bank,
a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna,
a.s.

Igor Vida – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisenbank,
a.s.

Sekretariát ČBA

Pavel Štěpánek – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

Ladislav Macka – předseda
předseda představenstva a generální ředitel, Českomoravská
záruční a rozvojová banka, a.s.

František Máslo – člen
ředitel Compliance, Citibank Europe plc, organizační složka

Jan Sadil – člen
předseda představenstva, Hypoteční banka, a.s.

Jan Jeníček – člen
předseda představenstva, Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva, Stavební spořitelna České spořitelny,
a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

Vědecké grémium ČBA

Eva Zamrazilová – předsedkyně

2016**Situace**

Česká ekonomika v roce 2016 dle očekávání mírně zpomalila. Růst hrubého domácího produktu dosáhl 2,3 %. Silný výsledek roku 2015 nastavil pro rok 2016 vysokou srovnávací základnu a vývoj lze tedy celkově hodnotit příznivě. O dobré kondici ekonomiky svědčily silné ukazatele důvěry podnikatelů i spotřebitelů. Především spotřebitelská důvěra se v závěru roku dostala na historická maxima. V prosinci 2016 dosáhl meziroční růst spotřebitelských cen 2 %, čímž byl splněn inflační cíl centrální banky a přiblížil se moment exitu z kurzového závazku. Příznivým překvapením byl výsledek státního rozpočtu s přebytkem 62 mld. Kč.

Pokračující růst ekonomiky přinesl zesílené napětí na trhu práce. Nezaměstnanost pokračovala v průběhu celého roku v poklesu, průměrná míra registrované nezaměstnanosti měřená dle domácí metodiky klesla ze 6,5 % na 5,5 %. Podle metodiky Eurostatu dosáhla v prosinci 2016 česká míra nezaměstnanosti pouhých 3,5 %, což byla nejnižší hodnota v celé EU, kde průměrná nezaměstnanost v prosinci 2016 činila 8,2 %.

Bankovní sektor 2016

Ke konci roku 2016 disponovalo bankovní licencí celkem 45 subjektů. Strukturu bankovního sektoru tvořily 4 velké banky, 5 středně velkých bank, 8 malých bank, 23 poboček zahraničních bank a 5 stavebních spořitelen. 37 subjektů bylo pod kontrolou zahraničních vlastníků, z toho bylo 14 bank a 23 poboček. Domácí vlastníci kontrolovali 8 bank, z toho dvě banky se státní účastí.

Ke konci roku 2016 činila celková hodnota aktiv bankovního sektoru 5 961,4 mld. Kč aktiv, což znamená meziroční nárůst o vysokých 9 %! Růst aktiv byl rovnoměrně rozprostřen napříč bankovním sektorem, takže na čtyři velké banky připadlo ke konci roku 2016 59 % aktiv. Aktiva bankovního sektoru byla na 122 % HDP.

Český bankovní sektor je dlouhodobě velmi dobře kapitálově vybaven. Ke konci roku 2016 dosáhl ukazatel kapitálové přiměřenosti 18,45 %! Většina kapitálu byla navíc tvořena vysoce kvalitním Tier 1 kapitálem (Tier 1 kapitálová přiměřenost činila 17,91 %). Čistý zisk za rok 2016 vzrostl o 12,7 % na 74,7 mld. Kč, částečně díky jednorázovým faktorům. Návrh

nost aktiv dosáhla 1,27 % a ve vztahu k Tier 1 kapitálu 17,9 %.

Odborná část

Legislativní oblast

Rok 2016 se nesl ve znamení jednoznačně identifikovatelného legislativního trendu směřujícího k dalšímu vychýlení právního prostředí směrem k posilování práv dlužníků, a to na úkor věřitelů. Obzvláště poslední čtvrtletí roku bylo v tomto ohledu mimořádné, což lze přičítat úvahám o krátkém se legislativně využitelném čase s ohledem na parlamentní volby plánované na říjen 2017. Hlavní proud těchto změn přitom nepřicházel prostřednictvím transpozice evropského práva, ale primárně z tuzemské provenience.

Z dalších legislativních předloh stojí za zmínku velmi problematický návrh novely insolvenčního zákona, ale i další předlohy, jako např. zákon o platebním styku, novela zákona o bankách, zákona o ČNB a další.

Bankovní regulace

Hlavním tématem pro bankovní sektor v roce 2016 byly v oblasti bankovní regulace u připravovaných regulatorních opatření především jejich hrozby, mj. z pohledu stability, odolnosti a možností dalšího rozvoje českého bankovního systému. Postoj české bankovní komunity byl motivován obavami, které zahrnovaly nezohlednění domácích specifíků a neflexibilní přístup k uplatňování regulace.

V návaznosti na implementaci směrnice EU o systémech pojištění vkladů se ČBA věnovala praktickým provozním aspektům jako je informování klientů, pojišťování malých finančních institucí a předávání údajů Garančnímu systému finančního trhu. V této souvislosti je dobré připomenout, že zde šlo mj. o mimořádné nároky na celý systém, neboť od 1. 6. 2016 došlo ke zkrácení lhůty pro výplatu náhrad vkladů na 7 (!) pracovních dní.

Finanční trh

Pokračovaly práce na úpravách Rámcové smlouvy o obchodování na finančním trhu (Czech Master Agreement), která byla upravena tak, aby odrážela praktické zkušenosti bank s jejím používáním, zohlednila specifika různých protistran (pojišťovny, investiční fondy, penzijní společnosti) a nové regulatorní požadavky (EMIR, FATCA).

V roce 2016 také pokračovaly práce na projektu zlepšení právní úpravy hypotečních zástavních listů (HZL), jehož cílem bylo odstranit problémy se zněním české legislativy pro oblast HZL a umožnit bankám financovat se prostřednictvím HZL u Evropské centrální banky.

Kohezní politika

V reakci na vážnoucí přechod od dosud převládajících dotací k vyššímu využití návratného financování (finanční nástroje (FN) měly postupně tvořit alespoň 10 % celkové alokace) a preferencí Ministerstva průmyslu a obchodu mezi FN upřednostňovat přímé poskytování úvěrů státem před s trhem slučitelnými zárukami, zaslala ČBA řídícím a certifikačním orgánům v dubnu 2016 svou analytickou studii „Využití finančních nástrojů Kohezních fondů v ČR, efekty vytěšňování a multiplikace“, kvantitativně i kvalitativně prokazující problematičnost takových přístupů.

Spotřebitelské otázky a hypotéky

Hlavním tématem pro oblast hypotečních obchodů a spotřebitelských otázek byla v 1. pololetí 2016 příprava nového zákona o spotřebitelském úvěru. Zákon s účinností od 1. 12. 2016 významně ovlivnil fungování trhu. U hypoték věřitel musí nově poskytovat řadu informací, pro spotřebitele (spotřebitelský úvěr) je zavedena lhůta na rozmyšlenou před podepsáním smlouvy. U těchto úvěrů spotřebitelům bylo zavedeno právo na předčasné splacení.

Ve 2. pololetí 2016 byl v hypoteční oblasti stěžejním diskusním tématem záměr uzákonit kompetenci ČNB stanovovat limity v oblasti řízení rizik spojených s poskytováním hypoték. Druhým a velmi závažným tématem v rámci spotřebitelské oblasti byl v roce 2016 také budoucí vývoj regulace retailových finančních služeb v EU, který významně zaměstnal Komisi pro spotřebitelské otázky.

Exportní financování

Dominujícím tématem v oblasti financování exportu byla novela vnitřních předpisů EGAP, v souvislosti s implementací evropské směrnice Solvency II a některých dalších omezení tuzemské provenience. Dalším velmi diskutovaným tématem pak byl samotný systém státní podpory exportu v České republice a jeho mezinárodní konkurenceschopnost.

Rozsáhlá novela vnitřních předpisů EGAP

V 1. čtvrtletí 2016 byla hlavním tématem v oblasti exportu novela vnitřních předpisů EGAP. Tato novela byla uskutečněna v souvislosti s novelou Zákona o pojišťovnictví, podle níž se na EGAP nově vztahují pravidla evropské směrnice Solvency II. Novela předpisů EGAP s účinností od 1. 3. 2016 ve vztahu ke klientům a exportérům nově stanovila mj. teritoriální limity dle ratingu a velikosti země, diferencovala pojistné sazby dle rizikovitosti dlužníka, zavedla formalizovaná pravidla požadavků na zajištění dle rizikovitosti dlužníka apod. Komise pro exportní financování ČBA (KEF) v květnu zaslala vedení EGAP shrnutí hlavních připomínek k nově nastavenému systému pojištění, především s ohledem na jeho negativní vliv na mezinárodní konkurenceschopnost financování exportu.

Vedení KEF následně vedlo diskuze k problematice s akcionářskými ministerstvy EGAP a s dohledem ČNB.

Systém státní podpory financování exportu

Druhou oblastí exportu, na kterou byla zaměřena v polovině roku pozornost, byl systém státní podpory financování exportu České republiky a jeho mezinárodní konkurenceschopnost. Členové KEF se věnovali přípravě srovnávací analýzy zahraničních systémů podpory financování exportu s cílem optimalizovat zásady systému podpory financování exportu pro ČR. Analýza byla dokončena na začátku roku 2017.

Šablona pojistné smlouvy EGAP pro vývozní odběratelské úvěry

Hlavním tématem ve 4. čtvrtletí 2016 bylo pokračování diskuze s EGAP k návrhu šablony pojistné smlouvy EGAP pro vývozní odběratelské úvěry, jehož realizace na straně bank hrozila zásadním dopadem do uznatelnosti kvality zajištění co do kapitálové přiměřenosti dle CRR/CRD IV. KEF uplatnila řadu zásadních připomínek, které byly z velké části akceptovány. Věcně předjednaná změna textace měla být zavedena v průběhu 1. čtvrtletí 2017.

Platební styk

V roce 2016 došlo k několika zásadním změnám: byla přijata novela zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, kterou byl na základě evropské směrnice PAD (Payment Account Directive) zaveden institut tzv. základních platebních účtů, byly stanoveny postupy při změně poskytovatele bankovních služeb (tzv. switching či mobilita klientů) a pravidla, která by měla vést ke snazší porovnatelnosti bankovních poplatků. Účinnost pravidel pro porovnatelnost poplatků však byla prozatím odložena.

Daně, účetnictví, výkaznictví

V květnu 2016 bylo definitivně schváleno nařízení ECB o shromažďování potřebných údajů o úvěrech a o úvěrovém riziku. Tento ambiciózní evropský projekt, tzv. AnaCredit, představuje pro banky i pro ČNB výzvu, z hlediska náročnosti implementace nesouměřitelnou s ostatními sběry dat. Pro zajištění metodických a technických podkladů pro jeho úspěšnou implementaci byla ustavena společná pracovní skupina ČNB a ČBA k AnaCredit, která v souladu se svým harmonogramem, rámcovým cílem a dílčími cíli v roce 2016 úspěšně pokračovala v práci.

Evropská komise v lednu 2016 v reakci na projekt OECD BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) vydala balíček proti vyhýbání se daňovým povinnostem. Významná pro českou bankovní komunitu byla tzv. ATAD (Anti-Tax Avoidance Directive). V průběhu roku 2016 docházelo k dalšímu zavádění automatické výměny informací v rámci mezinárodní spolupráce v oblasti daní. Byl završen legislativní proces k transpozici směrnice Rady tzv. DAC II a zavedení tzv. globálního standardu pro automatickou výměnu informací v oblasti daní (tzv. CRS).

Spolu s „lex FATCA“ byly začleněny do českého právního řádu. ČBA k tématu uspořádala pro finanční instituce edukativní seminář a několik workshopů.

Komunikace

Téma kybernetické bezpečnosti a šíření hlavních zásad zabezpečení se stalo celoroční náplní většiny projektů, které ČBA uskutečnila. Mědiím byla na tiskové konferenci prezentována studie Bezpečnost elektronických plateb, která potvrdila, že riziko kybernetického ohrožení plateb v českých bankách je v rámci Evropy jedno z nejmenších. Ve 2. polovině roku také odstartovala kampaň #bezpecnebanky, v rámci které byla představena exkluzivní spolupráce s mladými youtubery. Ti se do kampaně zapojili prostřednictvím autorských videí, ve kterých vysvětlují nástrahy nebo upozorňují na nebezpečné situace z internetového prostředí. Součástí kampaně bylo spuštění nově vytvořené microsite www.bezpecnebanky.cz. Zájem škol o téma vzrostl také po odvysílání reportáže vysílané v Událostech České televize.

Mezi témata a novinky v legislativní oblasti, které budou mít vliv na spotřebitele, patřil zákon o spotřebitelském úvěru, který vstoupil v platnost od prosince 2016. ČBA se snažila prostřednictvím malé informační kampaně ukázat, že ne všechna prospěšně vypadající ustanovení jsou pro konečného spotřebitele výhodná a ochrání ho. Mini kampaň byla zahájena ve spolupráci s Hospodářskými novinami (HN), a to prostřednictvím článku v tištěných HN, kterému předcházela debata a pořízení videozáznamu zveřejněného na stránkách Aktualne.cz. Kampaň doplňovaly tiskové zprávy a následná účast zástupce ČBA na diskuzi v dopoledním pořadu na ČRo Dvojka.

Důležitou a nepostradatelnou součástí centra ekonomické expertízy v rostoucí míře zůstalo Vědecké grémium ČBA (VG), které v roce 2016 zpracovalo a mediím prezentovalo 4 čtvrtletní makroekonomické prognózy, jež jsou společností považovány za důležitou součást predikce dalšího vývoje ekonomiky. ČBA ve spolupráci s VŠE vytvořila studii „Retailová banka 2025: Mezigenerační střet nebo shoda?“ na téma představ dalšího vývoje bankovního sektoru v následujících 10 letech.

Společenská odpovědnost

V rámci druhého ročníku celoevropské vzdělávací kampaně The European Money Week ČBA spustila aktualizovanou a redesignovanou webovou stránku www.financnivzdelavani.cz, která poskytuje rady a doporučení, jak se nejlépe vyznat ve světě financí. Na tiskové konferenci byly mediím přestaveny výsledky průzkumu ČBA týkající se finanční gramotnosti včetně výsledků nově nastaveného Indexu finanční gramotnosti ČBA.

Českomoravská komora odborových svazů pravidelně jednou týdně zveřejňovala vzdělávací cyklus Finanční gramotnost s ČBA na blogu odboryplus.cz.

Podpora profesní přípravy zaměstnanců bank

Nový zákon o spotřebitelském úvěru, který vstoupil v platnost 1. prosince 2016, požaduje prokazování odbornosti všech zaměstnanců a externích spolupracovníků, kteří se podílejí na distribuci spotřebitelských úvěrů, u povinně absolvované zkoušky u akreditované instituce. V reakci na poptávku ze strany členských bank připravil sekretariát asociace koncepci systému, který umožňuje realizovat zkoušky za minimální náklady. Součástí služby je také možnost využít e-learningový kurz, který byl pro tento účel vyvinut. Současně ČBA požádala Českou národní banku o akreditaci pro tuto činnost a tuto akreditaci jako jedno z prvních pracovišť také počátkem roku 2017 získala.

K projektu spustila ČBA webové stránky www.cbaeduca.cz.

Vědecké grémium

V roce 2016 vznikly v rámci aktivit Vědeckého grémia (VG) dvě publikace. V únoru 2016 byla dokončena analýza VG, zpracovaná v rámci spolupráce s FFÚ VŠE „Retailová banka 2025: Mezigenerační střet nebo shoda? V květnu 2016 byl dokončen sborník textů členů VG s názvem „Měnová politika po finanční krizi“ obsahující 9 odborných textů na téma zásadních teoretických problémů aktuálního vývoje měnové politiky i z pohledu její domácí i zahraniční praxe.

Tematické semináře ČBA 2015

Leden

- Seminář k zákonu o základních registrech;
- Seminář k aktuálním právním otázkám ochrany osobních údajů;

Duben

- Poznatky ČNB z kontrol na místě v oblasti cloudových služeb;

Červen

- Seminář na téma Platební služby a FinTech dle PSD2

Listopad

- Seminář Blockchain – nové technologie pro finanční sektor;

Prosinec

- Seminář zaměřený na aktuální problematiku nové AML legislativy;
- Seminář Prevence finanční kriminality;
- Seminář GDPR intenzivně: detailní seznámení s novou právní úpravou osobních údajů;

ČBA a mezinárodní zapojení

Pro ČBA je zcela zásadní, aby sledovala dění a iniciativy na půdě Evropské unie, zapojila se do veřejných konzultací a všech stádií procesu příprav legislativy, ať už přímo či prostřednictvím podílu na přípravě stanovisek pro Evropskou bankovní federaci. Důležité jsou také zprávy o postupu a pozici ostatních členských zemí. Tyto informace ČBA využívá k tomu, aby se mohla co nejúčinněji zapojit do procesu přípravy a transpozice evropských směrnic do národní legislativy a aby se samotný bankovní sektor dobře a efektivně připravil na plánované změny.

ČBA a aktivity vůči strukturám a institucím Evropské unie

ČBA již ve fázi koncipování úzce spolupracuje s regulátory a s představiteli Stálého zastoupení ČR v Bruselu na evropských či basilejských tématech. Sekretariát ČBA aktivně vstupuje také do veřejných konzultací Evropské komise či Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA), spolupracuje se zástupci Evropského parlamentu či Evropské investiční banky (EIB).

ČBA a evropská regionální spolupráce

ČBA v roce 2012 iniciovala založení neformální pracovní platformy bankovních asociací tzv. visegrádských zemí, která se v roce 2014 rozrostla na V6. Jejimi členy jsou kromě ČBA bankovní asociace Chorvatska, Maďarska, Polska, Slovenska a Slovinska. Tato platforma se pravidelně schází k pracovním jednáním s cílem výměny poznatků z různých oblastí bankovní regulace, což umožňuje navrhovanou lokální regulaci postavit do mezinárodního kontextu, a případně koordinovat stanoviska v rámci orgánů Evropské bankovní federace.

ČBA, evropská bankovní sdružení a mezinárodní spolupráce

Od vstupu do EU v roce 2004 je ČBA členem Evropské bankovní federace (EBF), která sdružuje národní asociace komerčních bank zemí EU, Švýcarska, Norska a Islandu. (www.ebf-fbe.eu)

Prostřednictvím Výkonného výboru EBF ČBA spolurozhoduje o koncepčních otázkách a zásadních stanoviscích EBF k návrhům nové legislativy Evropské unie, podílí se na společných odpovědích na veřejné konzultace Evropské komise apod. Většina odborných komisí a některé z pracovních skupin ČBA mají v pracovních orgánech EBF své zástupce, díky čemuž ČBA využívá možnosti podílet se na formování a sladování pozic v rámci evropského bankovního sektoru.

V uplynulém období zástupci ČBA působili v těchto výborech a pracovních skupinách EBF:

- Výbor právní
- Výbor pro bankovní dohled
- Výbor pro ekonomické a měnové otázky
- Pracovní skupina hlavních ekonomů
- Výbor pro financování podniků

- Pracovní skupina pro financování vývozu
- Výbor pro fiskální a daňové záležitosti
- Výbor pro komunikaci
- Projektová skupina pro finanční vzdělávání
- Výbor pro platební styk a systémy
- Pracovní skupina pro kybernetickou bezpečnost
- Expertní skupina pro implementaci Směrnice ES o platebních službách
- Výbor pro spotřebitelské otázky
- Výbor proti podvodům a praní špinavých peněz
- Pracovní skupina pro fyzickou bezpečnost

EBF společně se sdružením evropských spořitelů, družstevních bank a dalšími specializovanými bankovními finančními asociacemi tvoří Výbor evropského bankovního sektoru (European Banking Industry Committee, EBIC). Tento výbor zajišťuje reprezentativní a koordinovaná stanoviska industrie zejména ve věcech společného zájmu v průběhu procesu navrhování, přijímání, implementace a vymáhání finanční legislativy Evropské unie. (www.ebic.org)

EBF je rovněž členem Mezinárodní bankovní federace (International Banking Federation, IBFed), která má za cíl zastupovat zájmy skupin národních bankovních asociací jednotlivých kontinentů na globální úrovni, ovlivňovat legislativní, regulační a další iniciativy dopadající na globální bankovní industrii. (www.ibfed.org)

Významné je členství ČBA v Evropské platební radě (European Payments Council, EPC), která je nejvyšším samoregulačním evropským orgánem komerčního sektoru v platebním styku, zastřešujícím banky, spořitelny, družstevní banky a tři příslušné evropské bankovní federace, resp. sdružení. ČBA zastupuje české instituce v představenstvu a v Plenárním shromáždění EPC, její zástupci působí v nejdůležitějších pracovních skupinách (pro platební schémata SEPA a pro platební karty). (www.europeanpaymentscouncil.eu)

ČBA má také zastoupení ve skupině poradců Evropské komise pro otázky platebního styku (Payment Systems Market Expert Group) při Directorate General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union. (ec.europa.eu/info/departments/financial-stability-financial-services-and-capital-markets-union_en)

Od roku 2006 je ČBA členem Evropského institutu pro peněžní trhy (European Money Markets Institute, EMMI), Euribor®. (www.emmi-benchmarks.eu/euribor-org/about-euribor.html)

ČBA pro hypoteční obchody je členem Evropské hypoteční federace (European Mortgage Federation), v níž jsme zastoupeni ve Výkonném a Právním výboru. (www.hypo.org)

Do činnosti dalších evropských orgánů se zapojují zástupci členských organizací ČBA na základě individuálního členství jejich vlastních institucí. Šest stavebních spořitelů (členů

ČBA) je tak v rámci samostatné Asociace českých stavebních spořitelů zapojeno do Evropského sdružení stavebních spořitelů (European Federation of Building Societies). (www.efbs.org). Předseda Komise pro exportní financování ČBA je zároveň členem stejného orgánu při EBF.

Personálie

Prezidium ČBA

Pavel Kavánek – prezident
předseda dozorčího výboru, Československá obchodní banka, a.s.

Jiří Kunert – viceprezident
předseda představenstva a generální ředitel, UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

Albert Le Dirac'h – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Komerční banka, a.s.

Igor Vida – člen
předseda představenstva a generální ředitel, Raiffeisenbank, a.s.

Tomáš Salomon – člen
předseda představenstva, Česká spořitelna, a.s.

Tomáš Spurný – člen
předseda představenstva a generální ředitel, MONETA Money Bank, a.s.

Vladimír Staňura – člen
předseda představenstva, Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Sekretariát ČBA

Pavel Štěpánek – výkonný ředitel

Dozorčí výbor ČBA

František Máslo – předseda
ředitel Compliance, Citibank Europe plc, organizační složka

Jan Sadil – člen
předseda představenstva, Hypoteční banka, a.s.

Jan Jeníček – člen
předseda představenstva, Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Jiří Plíšek – člen
předseda představenstva, Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.

Etický výbor ČBA

Zdeněk Chytil – předseda
Vysoká škola ekonomická, Praha

Vědecké grémium ČBA
Eva Zamrazilová – předsedkyně

Vydáno: Červen 2017

Vodičkova 30, 110 00 Praha 1

tel.: +420 224 422 080

fax: +420 224 422 090

www.czech-ba.cz

cba@czech-ba.cz

Twitter @czechba

© ČBA, Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nebude jakýmkoli způsobem reprodukována bez předchozího písemného souhlasu České bankovní asociace.